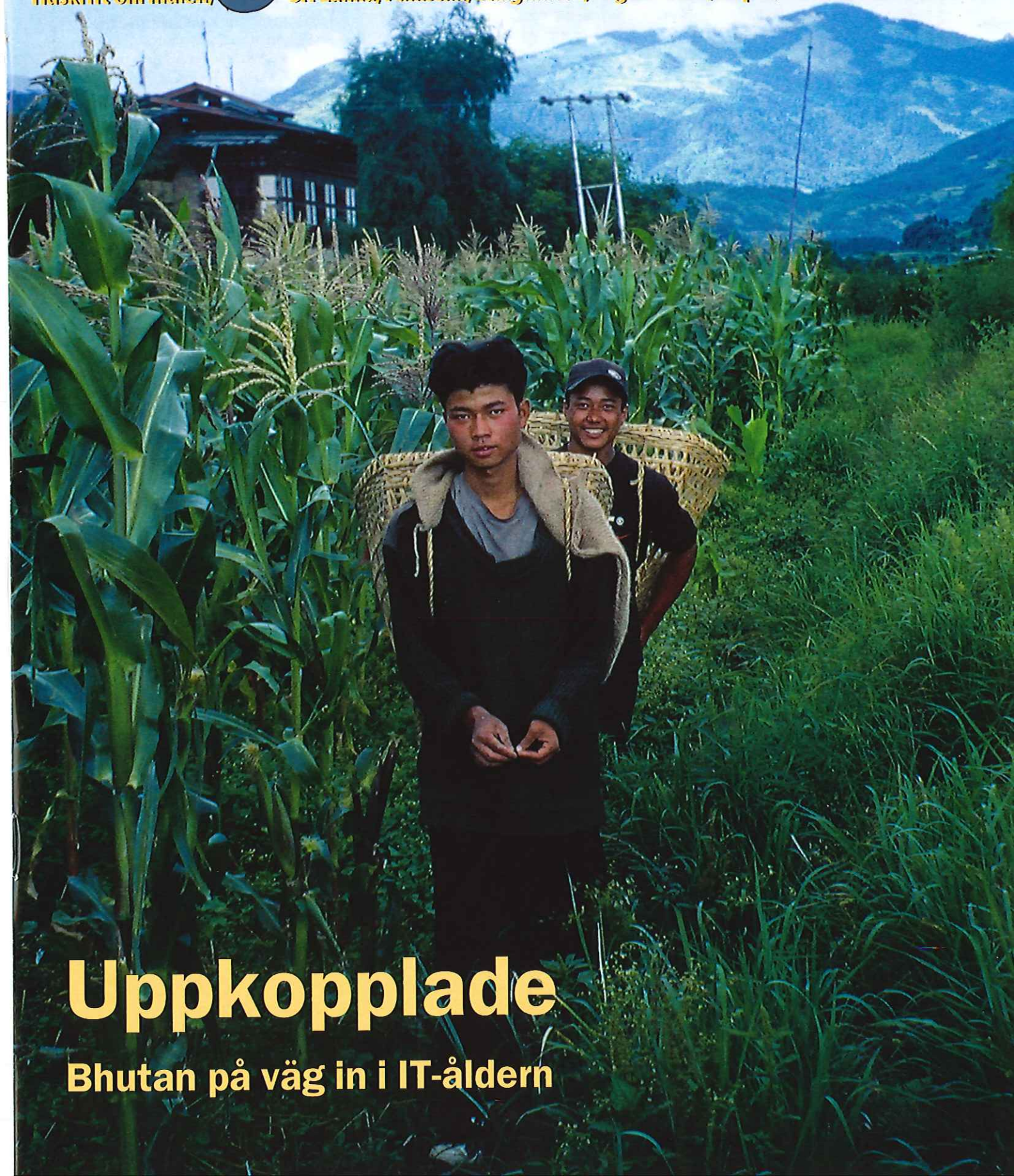

Nr 2 • 2001 • årgång 25 • 50 kr

www.sydasien.m.se

sydasien

Tidskrift om Indien, Sri Lanka, Pakistan, Bangladesh, Afghanistan, Nepal, Bhutan och Maldiverna

Uppkopplade

Bhutan på väg in i IT-åldern

Sydasiatisk kultur flödar nu i Sverige

Sällan har väl ubudet av kulturaktiviteter med sydasiatisk anknytning i Sverige varit lika imponerande som nu. Varje vecka inkommer till SYDASIENS redaktion information om konserter, dansföreställningar och litterära arrangemang runt om i landet. I maj dansades det exempelvis kuchipudi-dans av **Jayaram Rao** och **Vanashree Rao** från Andhra Pradesh på Musikmuseet i Stockholm; i Sydsverige turnerade Bharata natyam-artisten **S Vijayalaksmi** från Chennai med ett dansdrama kallat *Love's Wisdom in the last Era* som tar upp infanticidproblematiken i södra Indien; i Stockholm samt skånska Hyllinge uppträdde den skickliga danstruppen Ruhunu Ballet Dance Troupe från Sri Lanka med representanter för såväl singaleser, tamiler som muslimer; och i Växjö och Lund gav den kvinnliga litteraturprofessorn **Laksmiksree Banerjee** från Jamshedpur en konsert med klassisk vokalmusik.

I samband med den ambitiösa vandringsutställningen "Gud har 99 namn", som visats under vintern och våren, först i Stockholm och därefter i Malmö – och som närmast fortsätter till Sundsvall i höst – har uppträtt bland andra tibetanska munkar från ett kloster i Indien, sjungande sin speciella strupsång, och sufiska qawwali-musiker från Pakistan. Utställningen har för övrigt också resulterat i en helt makalös skiva med njutbar religiös musik från hela världen, sammanställd av **Mats Einarsson** på Sveriges Radio och utgiven av Diesel Music AB.

På sommarens internationella musikfestival i Falun, i mitten av juli, uppträder indiska klassiska sångerskan **Sudha Ragunathan** och ännu en pakistansk qawwalisångare, **Faiz Ali Faiz**. Och efter sommaren lanseras de indiska författarna på bokmässan i Göteborg (se artikel härintill) och i september firas i Göteborg också 30-årsjubileet av Bangladeshs självständighet, med musikaliska inslag.

Helt fantastiskt. Det är bara att tacka alla de arrangörer som ligger bakom det stora kulturutbudet som gör att Sydasiens numera känns väldigt nära.

Lars Eklund

INNEHÅLL I NR 2/01:

Hård press på indiska barn – både i skolan och i familjen	2
Indisk folkräkning avslöjar diskriminering ..	9
SRI LANKA:	
Tempelbesök som gav mersmak	10
Välvilja, en buddhistisk hörnsten	10
Teater bidrar till försoning på Sri Lanka ..	11
Nu ska lankeserna räknas	11
BANGLADESH:	
Full aktivitet inför höstens val	12
Asylsökande bangladeshier tog sitt liv	13
Konst i kampen mot räkodlare	14
Svåra hot mot afghansk fauna och flora ..	16
Spädbarnsdöd, hemgift och änkebränning: indiska kvinnor de mest förtryckta	17

BHUTAN:	
IT-åldern närmar sig	20
Flyktningarna på väg hem till Bhutan igen ..	24
Ajit Roy om BJP:s förlorade anseende ..	25
Sydasiennätverket SASNET växer fram ..	26
Rana Rizvi om hedersmord i Pakistan	27
Zia ul Haqs blasfemilagrar slår ännu hårt mot minoriteterna i Pakistan	30
Mahatma Gandhis mördare hyllas än	32
Naturkatastrof hotar Pakistan	33
Nepal efter massakern på kungafamiljen ..	34
Adopterade ungdomar åter till Sri Lanka ..	36
Adoptionsskandal skakar Indien	36
Billig indisk mobiltelefon introducerad	37
Recensioner:	
bl a Arasanayagam och Manil Suri	38
Notiser från Sydasiens	39
Författargiganten Narayan avliden	40

Omslaget: Två unga potatisplockare i Bumthang-provinsen i centrala Bhutan. I staden Jakar i närheten finns en av landets få så kallade telestugor, små allmänna hus med uppkopplade datorer.

Foto: DANIEL GRANKVIST

SYDASIEN, RÅBYGATAN 5A, 223 61 LUND

Telefon och fax: 046-13 35 68
E-mail: sydasien@telia.com
Webb-sida: <http://www.sydasien.m.se>
Utgivare: Tidskriftsföreningen SYDASIEN
Ansvarig utgivare: Thomas Bibin
Tidskriftsredaktör: Lars Eklund
Redaktion för detta nummer: Lars Eklund och Katarina Sandström Blyme
Tryck: Luleå Grafiska 2001
Prenumerantregister: Nätverkstaden Väst,
031-743 99 05, ekonomitjanst@natverkstan.net
ISSN: 0282-0463

Prenumeration: Medlemskap i tidskriftsföreningen SYDASIEN, inkl fyra nummer av tidningen (ett år) kostar för privatpersoner i Sverige 200 kr. Prenumeration för institutioner och bibliotek 250 kr. Övriga Norden (B-post) 285 kr, övriga Europa (B-post) 315 kr, utom-Europa (A-post) 350 kr. Lösnummerpris: 50 kr
Postgiro: 79 54 96-9 SYDASIEN.
Nästa nummer utkommer i september.
Manusstopp: 10 augusti 2001
Tidskriftsföreningen SYDASIEN har som mål att sprida information om situationen i södra Asien. Föreningen stödjer de krafter som bekämpar imperialismen, det politiska förtrycket och underutvecklingen i området. Föreningen är fristående från politiska partier och grupperingar i Sydasiens såväl som i Sverige.

SYDASIEN HITTAR...

...Omvärldsbilder. Ambitiös webbsatsning, knuten till Statens Museer för Världskultur och sammanställd av **Leif Ohlsson** på Göteborgs universitet. Här återfinns nyhetsartiklar som speglar verksamheten i WHO, Unesco, UNHCR och andra FN-organ liksom en lång rad internationella frivilligorganisationer. Ett utomordentligt bakgrundsmaterial – inte minst om utvecklingen i Afghanistan, som till på köpet är översatt till svenska.

Omvärldsbilder har funnits på nätet sedan 1 januari 2000, och är egentligen en vidareutveckling av en mailing-lista som Ohlsson stått för sedan 1996. Listan finns fortfarande kvar, och har i dag över 700 "prenumeranter", som varje vecka uppmärksammas på nyheterna på Omvärldsbilder.

<http://www.smvk.se/Omvarldsbilder>

...Indienbiblioteket. Svensk-indiska översättningsprojektet *Sambandh*, som går ut på att lansera icke-engelskspråkiga indiska författare i Sverige och i utbyte lansera svenska författare i Indien, börjar nu ta konkret form. På årets bok- och biblioteksmässa i Göteborg i september kommer de första tre böckerna med indiska författare att släppas, och en lång rad seminarier om indisk litteratur att äga rum.

Tre indiska författare är på plats – **R Anantha Murthy** från Karnataka vars storverk på kannada *Samskara* översatts till svenska av **Hans O Sjöström**; vidare **Krishna Sobti** som skriver på hindi och vars verk *Ai ladki* översatts till svenska av **Annika Persson**; och slutligen **Githa Hariharan**, som är en av många författare som ingår i antologin *Kärlek, uppror och kardemummakärnor*, sammanställd av projektets samordnare **Tomas Löfström** och **Birgitta Wallin**.

Bakom översättningsprojektet, som är en vidareutveckling av mötena mellan svenska och indiska författare som ägde rum 1996-97 (och som **Zac O'Yeah** skrev om i SYDASIEN 4/97), står bokförlaget Tranan, tidskriften Karavan, Sida, Svenska Institutet och Sveriges författareförbund. Målet är att under en femårsperiod översätta ca 10 verk från indiska språk till svenska och lika många åt andra hållet.

...hinduism på nätet. Danske antropologen **Lars Kjørholm** har gjort en fantastisk samling länkar till hinduiska sajter på Internet. <http://www.academicinfo.net/hinduismmeta.html>

Lars Eklund

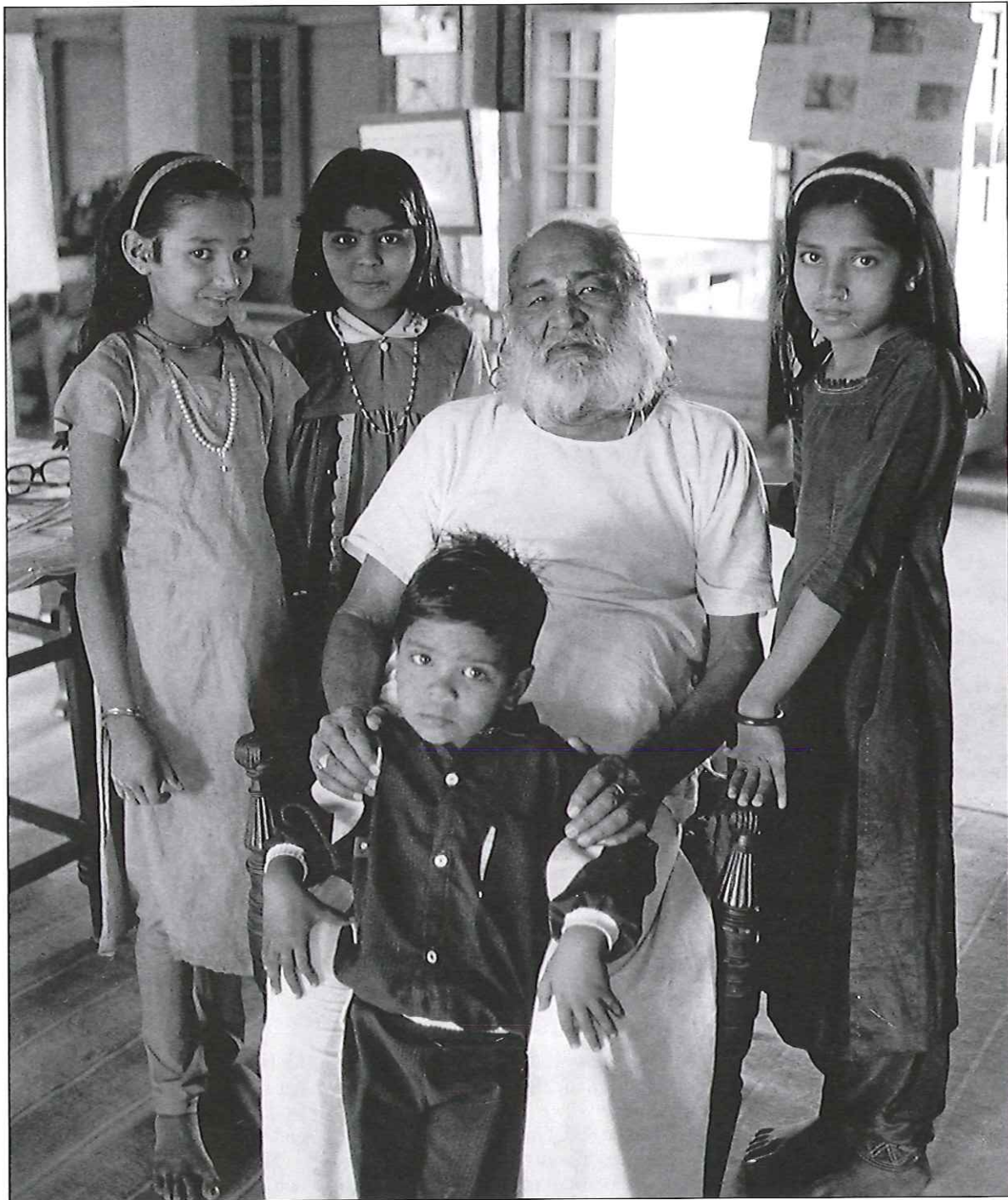

FOTO PÅR JANSSON

Mannen är patriarken och Guds ställföreträdande i den indiska familjen. Hans roll är att vara hård och distinkt. Respekten för honom är total.

Bara att lyda

Indiska barn lever under järnhård disciplin

Barn i Indien har låg status. Deras rättigheter får ofta stå tillbaka för familjens och samhällets önsknings. Lydnad och underkastelse är honnörsord och leder till stympade och osjälvständiga individer.

Men den indiska familjen genomgår en allvarlig kris och i dess spår växer en ny inställning fram. På nästa uppslag möter du två föräldrar som vill fostra sina barn till fria individer.

VÄND!

Ashok Banker är en annorlunda indisk far. Han hotar inte sina barn med stryk och engagerar sig i dottern Yashas och sonen Ayushas uppfostran. Grannarna säger till hustrun Bithika att hon är lyckligt lottad.

Ashok Banker är en ovanlig indisk far. Han engagerar sig i sina två barns uppfostran. Han leker med dem, talar med dem, byter blöjor och anser att dottern är lika mycket värd som sonen.

Grannarna säger till hans hustru **Bithika** att hon är lyckligt lottad med en make som tar sig tid att lära barnen nya saker och inte uppfostrar dem genom att hota med stryk.

– De flesta fäder talar inte med sina barn. De anser det inte mödan värt att öds-la tid på dem. Barn är ju bara barn. De förstår inte att du finns där för att göra barnens liv enklare och lyckligare, säger författaren Ashok Banker.

Faderns roll i den indiska familjen är att skapar disciplin. Han skall vara hård och distinkt. Det är han som delar ut straff till olydiga barn – och han säger sig göra det av kärlek. Respekten för fadern är total. Det finns en gud och fadern tar hans plats i hemmet.

– Jag var rädd för min far. När han kom hem från jobbet sprang jag och gömde mig. Jag vågade inte tala med honom och tittade honom aldrig i ögonen, säger Bithika Banker.

Bithika och Ashok Banker vill inte att deras barn skall växa upp oroliga för att deras far skall aga dem. De lyssnar på barnen, respekterar dem som individer med känslor och behov. De är också ett ovanligt par i

En vuxens person heder är värd 80 gånger mer än barns rättigheter

den bemärkelsen att de gifte sig av kärlek. Fortfarande är de flesta äktenskap i Indien arrangerade.

Familjen är det indiska samhällets hjärta. Varje beslut som tas utgår från familjens bästa. Ashok Banker menar att barn därför inte uppfattas som individer med egna åsikter och rättigheter:

– Barnadödligheten är hög därför att barns hälsa inte anses viktig. Nyfödda flickebarn kan dödas utan minsta efter-tänksamhet. Det är föräldrarna som bestämmer om ett barn skall leva eller dö, om det är värt att köpa medicin eller ej.

Indiska föräldrar anser sig ha rätten att bestämma över sina barns framtid. De säger att det är mitt barn. Barnet tillhör mig. De äger barnet. Vad barnen själva anser är ointressant. De har bara att lyda.

Rutinmässiga övergrepp

– Det förekommer rutinmässigt sexuella övergrepp inom familjen. Ungva flickor våldtas av farbröder, kusiner och ibland av fäderna. Allt tystas ned eftersom familjen står över barns rättigheter. Vi måste tala om

för barnen att de är mänskliga varelser som har rätt att inte bli utnyttjade, säger barn-psykologen **Chandrika** som ger ut Indiens enda tidning om barnuppfostran.

Hon vägrade att ta makens efternamn och kallar sig därför enbart för Chandrika.

För ett par år sedan anmäldes en läkare från en småstad för att ha förgripit sig på 80 barn. Domaren frikände honom med motiveringen att vad som hade skett med barnen inte gick att reparera och att en fällande dom skulle förstöra livet för en respekterad medborgare i samhället.

– Vi kan ta denna dom som ett exempel på barnens status i det indiska samhället. En vuxen persons heder är 80 gånger mera värd än barns rättigheter, säger Ashok Banker.

Undersökningar över hela Indien, oberoende av klass och kast, visar att de flesta föräldrar föredrar söner. När en son föds i vissa delar av landet slås det på trumman och barmorskan får extra betalt. När en dotter föds förbannas modern. En anledning till att föräldrarna föredrar söner är att endast de kan tända föräldrarnas begravn-

ningsbål för att deras själar skall finna ro. Om inte sonen tänder elden kommer anden att oroligt vandra över jorden.

Döttrar anses överflödiga. De kommer aldrig att föra pengar till familjen. När de gifter sig kommer de i stället att bära iväg en stor del av familjens förmögenhet i hemgift, *dowry*. Döttrar uppfostras av mödrarna till fogliga hustrur. Om dottern inte kommer överens med svärmodern är hon en skam för familjen och vanhedrar modern.

– Flickebarn diskrimineras från födseln. Pojkar diskar inte, städar inte och gör inget arbete i hemmet. Det förekommer heller ingen jämlikhet i hemmet mellan makarna. Barnen ser det och lär, säger Bithika Banker.

Timid och tystlåten

Flickor får från tidig ålder lära sig att fasta minst en gång i veckan för att som gift alltid äta sist. Döttrar får lära sig att bli en god hustru, god sonhustru, god moder. De uppfostras att vara timida, tystlåtna, inte tala med främmande män och när de når puberteten klä sig i sari för att dölja sina kvinnliga former. Fadern börjar då undvika dottern av rädsla för incest. Psykoanalytikern **Sudhir Kakar**, som studerat det indiska psyket, menar att dottern uppfattar faderns tillbakadragande som att hon inte är tillräckligt attraktiv, inte tillräckligt feminin.

– Dottern ser fadern som ett ideal och får ideer som våldtäkt eller andra sadistiska fantasier. Dottern får ingen normal känsla för män. I indisk film förekommer det ofta scener där unga flickor våldtas av fadersfigurer, säger Sudhir Kakar.

Grannarna till Bithika och Ashok Banker uppfostrar sina barn traditionellt. Redan i tidiga tonåren uppmuntrades sonen att röka, dricka sprit, svära och uppföra sig på ett sätt som anses manligt. Dottern däremot behandlades som en skör docka, skollades att vara tillbakadragen, inte göra något väsen av sig och uppmuntrades inte att studera. Det anses lätt uppstå problem i svärföräldrarnas hem om sonens hustru har en utbildning och egna åsikter. Det finns även en uppfattning att kvinnan skall gifta upp sig, nå högre upp på den sociala skalan. En utbildad flicka kan bara gifta sig med en pojke med högre examen. Är hon läkare kan det bli svårt att gifta bort henne.

Barnet föds med latent egenskaper

Enligt psykoanalytikern Sudhir Kakar förekommer det inte någon barnuppfostran enligt västerländskt mönster i Indien. Enligt hinduisk filosofi föds barnen utrustade med en latent personlighet och karaktär.

Barn har blivit födda med unika *gunas*, kvaliteer: *sattva* (klarhet, ljus) *rajas* (passion, åtra) och *tamas* (slöhet, mörker). *Gunas* speciella sammansättning

Bithika och Ashok Bankers femåriga dotter **Yasha** skall få utbilda sig till det yrke hon själv vill, hon är lika mycket värd som nioårige sonen **Ayusha**, hon behöver inte fasta och kommer att själv få bestämma sin framtid och vem hon vill gifta sig med.

– Och hon skall inte behöva vara rädd för sin far, säger Ashok Banker samtidigt som dottern kryper upp i hans knä.

Modern spelar en mycket viktig roll i indiska barns uppfostran. Det finns ingen som säger något ont om henne. Beskrivningen av fadern är mera tvetydig. Han beskrivs som strikt, kylig och oåtkomlig.

Det finns en fysisk närhet mellan modern och barnet. Upp till tio års ålder, ibland längre, är det vanligt att barnen sover vid moderns sida. Hon har barnen inom armlängds avstånd och om inte barnet ammas finns hon alltid i närheten. Ständigt ompysslad och buren upplever indiska barn de första åren i livet på ett mycket intimt sätt. Hinduisk uppfostran föreskriver modern att aldrig låta barnet gråta. En indisk mor är benägen att ge efter för hennes barns alla önskingar och krav vad det gäller mat, renlighet, sömn och sällskap.

Vid fem års ålder förs sönerna över från moderns ömma, vårdande närhet till faderns mera krävande och disciplinerande sätt att uppfostra. Fadern ställer krav på sonen att han skall uppföra sig.

– Detta skapar ångest hos sönerna. Män utvecklar en narcissistisk sårbarhet, en omedveten tendens att underkasta sig en omnipotent figur och söker efter en ledare, en guru, som kan handleda och guida dem i den stora världen, säger Sudhir Kakar.

Ständigt ompysslande moder

Chandrika har arbetat med barns rättigheter och hållit kurser i barnuppfostran de senaste 15 åren. Hon menar att det indiska samhället har förändrats så markant de senaste åren att den traditionella bilden av den evigt närvarande, ständigt ompysslande modern inte längre finns, framför allt inte i städerna.

Hon menar att föräldrarna måste lära sig att uppfostra barn efter de nya krav som ställs på familjen. Tidigare räckte det att föräldrarna gav barnen mat, trygghet och husrum. Den sociala och moraliska uppfostran sköttes av storfamiljen. Men i stä-

sätter begränsningar på personlighetsutvecklingen.

Utan tvång från moderns eller familjens sida får det indiska barnen ta sin egen tid att klara av att göra sina behov själva, behärska saker som att lära sig gå, tala och klä sig. Den indiska modern har en benägenhet att följa snarare än att leda barnet när det lär sig nya saker.

Pär Jansson

Om du sätter dig vid middagsbordet i en indisk familj märker du att det inte råder någon trevlig stämning i hemmet, säger psykologen Chandrika som arbetat med barns rättigheter i många år.

der som Mumbai är det bara tolv procent som bor med sina farföräldrar eller morföräldrar. För att klara uppehållet måste båda föräldrarna jobba. Unga par står ensamma att möta de nya problem som uppstår i moderna storstäder.

Chandrika menar att den indiska familjen genomgår en allvarlig kris och att de gamla banden som lärde barnen samhällets moral och regler har brutits.

Uppfostran i dag sker ofta genom emotionell utpressning: Jag har gett dig liv. Du måste betala tillbaka de investeringar jag gjort på dig.

Skolan är ett ständigt stressmoment för barnen. Utan bra betyg är chanserna att komma in på högskolor minimala och utan examen är utsikterna att få ett bra jobb få. Det som ytterligare ökar pressen på barnen är familjens heder, kallat *izzat*, mycket viktig i Indien. Om barnen gör bort sig i skolan och får dåliga betyg skämmer de inte bara ut sig själva utan hela släkten.

Föräldrarna vet inget

– Dagens föräldrar vet ingenting om den stress deras barn genomgår. De vet ingenting om depressioner, ensamhet och den förvirring som de västerländska värderingarna som kommer via TV och tidningar skapar hos unga människor, säger Chandrika.

Fortfarande är sex före äktenskapet tabu. Trots att Indien de senaste åren blivit allt modernare är det fortfarande föräldrarna, vanligtvis fadern, som bestämmer vem barnen skall gifta sig med. Äktenskapet

VÄND!

FORTS.

uppfattas som en förbindelse mellan två familjer, inte som kärlek mellan två individer.

Ungdomarna bombarderas med filmer, TV-serier, tidningsartiklar där det talas om relationer, kärlek, sex. Vem som helst kan gå in i en videobutik och hyra en porrfilm. Men att ta upp frågor om sex och relationer med föräldrarna går inte för de själva har aldrig dryftat frågan sinsemellan.

– Att attraheras av det motsatta könet är naturligt, men detta erkänns inte av föräldrarna. Detta gör barnen frustrerade och förvirrade. De vet inte till vem de skall vända sig till, säger Chandrika.

Hon menar att det inte förekommer någon kommunikation mellan barnen och föräldrarna. Föräldrarna frågar aldrig vad barnen tycker, deras idéer diskuteras ald-

rig, deras framtid beslutas över deras huvuden. Chandrika anser att indiska föräldrar inte är vänner med sina barn. Föräldrarna är de sista att få veta vad som har hänt barnen därför att de aldrig frågar hur de mår.

Sonen hängde sig

Det förekommer ingen öppenhet, inget utbyte av åsikter. En bekant till Chandrika tog sitt liv endast 22 år gammal. Han hade studerat företagsekonomi i USA. Det var meningen att han skulle ta över faderns firma. Två dagar efter att han kom hem hängde han sig. Föräldrarna kunde inte förstå varför. Senare har Chandrika förstått att sonen talat med sina kompisar om att han inte ville ta över företaget. Men att motsätta sig faderns vilja var otänkbart, så omöjligt att han föredrog att begå självmord.

– Om du sätter dig vid middagsbordet i

Ovanlig kvinna. Shubha Khandekar är en ovanlig indisk kvinna. Hon har bestämt sig för att bilda egen familj genom att adoptera en dotter och skaffa sig en mormoder som hon inte har några släktband med. Här med dottern Jae. Hon är feminist och anser att den traditionella indiska familjen förtrycker kvinnorna; det är en social inrättning anpassad för män. De flesta äktenskap är arrangerade och är en förbindelse mellan två familjer, inte två individer. Kvinnan flyttar till mannens hem och blir ofta behandlad som en tjänarinna i det nya hushållet.

en indisk familj märker du att det inte är någon trevlig atmosfär i hemmet. Det förekommer inga diskussioner runt matbordet. Barnen yttrar sig inte, deras problem eller framgångar tas aldrig upp. Ingen ger barnen någon uppmärksamhet. Men föräldrarna älskar sina barn. Det är det som är det konstiga, säger Chandrika.

Självmoden ökar

Antalet självmord bland ungdomar har stigit markant de senaste åren. Enligt frivilligorganisationen Prerna, som hjälper ungdomar med problem, är 18 procent av de som begår självmord under 20 år. Även unga personer på 10 till 12 år tar sina liv. Enligt Prerna begås det ett självmord var sjätte minut i Indien. Varje år tar 100 000 människor sina liv. Prerna misstänker att mörkertalet är stort.

– De ungdomar vi kommer i kontakt med säger sig ha problem inom familjen. Det kan röra sig om gräl med föräldrarna, som de anser inte lyssnar på dem, eller en pojk- eller flickvän som föräldrarna inte accepterar. De vill bryta sig loss, men kan inte därför att de är socialt och ekonomiskt beroende av föräldrarna. Ibland blir situationen så ohållbar att de inte hittar någon annan utväg än att begå självmord, säger psykiatrikern **Amresh Srivastavan**, ordförande för Prerna.

Naturligtvis vill föräldrar sina barns bästa, anser Chandrika, men de bryr sig på fel sätt. Föräldrarna måste börja intressera sig för barnen.

– Om barnen litade på sina föräldrar och talade till dem skulle situationen inte vara så alarmerande, tror Chandrika.

Pär Jansson, text och foto

En lydig och disciplinerad klass vid Scholar High School i Mumbai. All undervisning sker på engelska för att förbereda eleverna för fortsatta studier, helst på utländska universitet.

Fruktansvärd press i skolan

10-åringar begår självmord för att de misslyckats på prov

Varje natt vaknar 12-årige Tapan Joshi av sina mardrömmar och kräks.

I drömmen kan han inte svara på lärarens frågor, har inte fått

På morgonen sitter Tapan Joshi åter framför skolböckerna för att plugga inför nästa prov.

Mormodern håller ett vakande öga över

alla rätt på provet och drar därmed skam över familjen. Ångesten blir så intensiv att magen knyter sig och han måste rusa till toaletten.

honom och ser till att han gör sina hemläxor.

– Han är bäst i klassen, säger mormodern, men han är lat och har svårt att kon-

centrera sig. Han vill bara ut och spela cricket med kompisarna.

Tapan Joshi är bara en av dessa hundratusentals grundskolebarn i Indien som med ångest tänker på de ständigt återkommande proven i matematik, engelska, historia och naturvetenskap.

Föräldrarna hjälper till att stressa på barnen genom att ständigt påminna dem om att proven är helt avgörande för deras chanser

VÄND!

FORTS.

att få ett meningsfullt och bra betalt arbete i framtiden.

Medelklassens föräldrar behöver bara titta ut genom fönstret från bostadsrätten, ut över slummen, för att inse vad som händer om deras barn misslyckas. I Mumbai lever de rika och fattiga mycket nära varandra. Och med den snabba befolkningstillväxten är kampen om de få jobb som ger bra lön knivskarp.

– Det hårda trycket på barnen har lett till att de har liten tid över att uppskatta sin barndom. Kraven att lyckas på proven har lett till att många barn har psykosomatiska sjukdomar som huvudvärk, magont och ätstörningar, säger barnpsykologen **Maya Kirpalani** som arbetar som konsult vid flera skolor i Mumbai.

Resultaten på examensproven avgör om eleverna får flyttas upp en årsklass eller ej. I månader har elever ångest inför slutexamen i årskurs tio.

Måste ha 99 procent rätt

Poängen avgör hela deras framtid, om de kan studera till statusyrken som läkare eller ingenjörer. De måste ha minst 95-99 procent rätt för att komma in på den naturvetenskapliga linjen på college, som är ett måste för att kunna läsa vidare till läkare.

Det går att betala för en plats, men avgiften kan vara så hög som en miljon rupier, ungefär 200 000 kronor. Få familjer har råd att betala så mycket. Det blir upp till barnen att studera.

Men många barn, som Tapan Joshi, klarar inte av trycket, klarar inte av stressen från föräldrarna att ständigt visa sig vara bäst och duktigast.

– I dag förekommer det att tioåringar begår självmord för att de inte orkar studera. Detta tystas ned. Vi lever i ett samhälle där barn är beredda att ta sitt liv därför att de har misslyckats på ett prov. Det kan inte fortsätta på detta sättet. Vi måste göra något åt utbildningssystemet, säger psykologen **Chandrika** (se tidigare artikel).

Hon ordnar kurser i barnuppfostran och möter ofta föräldrar som klagar på att barnen inte studerar. Chandrika försöker förklara att de inte skall stressa barnen utan låta dem leka och uppskatta sin barndom. Men föräldrarna ser inget annat alternativ än läsläsning. Det är det enda sättet föräldrarna anser att de kan ge barnen en framtid.

Och för att ytterligare öka påfrestningarna på barnen säger föräldrarna till dem att om de misslyckas skämmer de ut släkten. Familjens heder, *izzat*, är mycket viktig i

Tapan Joshi har inga direkta drömjobb – förutom professionell kricketspelare. "Pilot kanske skulle vara intressant, min mamma är flygvärdinna. Jag vet inte, mina föräldrar får välja", säger Tapan Joshi.

Indien. Om det går dåligt på proven har barnen inte bara missat sina chanser att få en bra utbildning, utan också förnedrat släkten och dragit vanära över familjen.

– Barn kanske klarar av att studera och utsätts för denna press upp till 10-12-årsåldern. De studerar helt enkelt av fruktan för föräldrarna. Men sedan börjar de revol-

tera. Betygen faller, de blir inbundna, tysta och börjar ge svar på tal. Föräldrarna vet inte vad de skall göra. Kontakten mellan föräldrarna och barnen är då bruten och svårt att reparera, säger Maya Kirpalani.

Tidningar i Indien rapporterar om fall då söner slagit sina fäder – mycket ovanligt i ett samhälle där respekten för föräldrarna är monumental. Flera organisationer som jobbar med ungdomar rapporterar om ökat missbruk bland medelklassens tonåringar. Barn så unga som 13-14 år har blivit alkoholister.

Chandrika försöker uppmuntra föräldrarna att förbättra barnens självförtroende så att de lättare klarar av stressen i skolan

Det förekommer att tioåringar begår självmord för att de ej orkar studera

och få dem att inse att det finns annat i livet att uppskatta än ett bra betyg.

Men hon talar för döva öron. I sin kärlek att ge barnen en trygg framtid håller föräldrarna på att förstöra sina egna barn. Föräldrarna är naturligtvis intresserade av skolan, men det är ofta endast frågor om kostnader och framtidsutsikter i olika yrken.

– Ytterst få föräldrar är medvetna om de frågorna som barnen anser viktiga, som terrorism med dessa ständiga prov, föräldrade läroböcker och en undermålig kvalitet på undervisningen, säger Chandrika.

Det är inte ovanligt med 70 elever i samma klassrum, vilket gör det omöjligt för lärarna att genomföra en meningsfull undervisning.

Läraryrket uppskattas inte

Indier har traditionellt visat stor respekt för läraren, gurun. Men denna vördnad har inte överlevt det tjugonde århundradet. I dagens Indien är det få lärare som känner att deras jobb uppskattas. Lönen för en lärare i grundskolan är mycket låg. I städer som Mumbai tjänar de ungefär 4 500 rupier i månaden (ungefär 900 kronor) och på landsbygden hälften så mycket. Få kan överleva på den inkomsten och därför är det allt färre som vill bli lärare.

Tapan Joshi hör sina kamrater spela kriket på gårdsplanen nedanför. De ropar till honom att komma ut och spela, men han svarar – efter att ha tittat på mormodern – att han inte har tid utan måste studera.

Tapan plockar upp sina läroböcker som Chandrika beskriver som byråkratiska manifest, böcker skrivna på ett gammaldags språk, utan liv och utan tanke på vilken åldersgrupp de vänder sig till.

Fnösketorr kunskap

Denna fnösketorra prosa måste barnen lära sig utantill – för det är så som kunskap lärs in. Det är en fråga om att memorera.

Eleverna uppmuntras inte att vara kreativa och tänka självständigt. Skolbarnen förstår därför inte vad de studerar och varför.

Även lärarna är ointresserade av kunskap, enligt Chandrika. De tänker bara på kommande prov, inte att lära eleverna något meningsfullt på lektionerna.

– Kursplanen är viktigare än eleverna och poäng viktigare än kunskap. Jag frågade min dotter ett par dagar efter att hon hade haft ett historieprov om hon kom ihåg någonting. Inte alls, svarade hon. Hon hade bara studerat för att klara provet, säger Chandrika.

Kursplanen är viktigare än eleverna och poäng är viktigare än kunskap

Ökat välstånd ger ökad diskriminering

Nedslående resultat i indisk folkräkning

Resultaten från Indiens senaste stora folkräkning tycks bekräfta något som demograferna alltid misstänkt. Nämligen att det inte är fattigdomen som bär skulden till den försämrade könsfördelningen i landet.

Det är snarare så att ökat välstånd har spätt på de djupt rotade sociala föreställningarna att flickebarn inte är lika mycket värda. Detta framkommer om man studerar siffrorna för hur många flickor det finns i landet jämfört med pojkar under de senaste tio åren.

Resultatet från den nyligen avslutade folkräkningen visar en förbättring av antalet vuxna kvinnor gentemot antalet män. I den gruppen har siffrorna stigit från 927 kvinnor på 1000 män för tio år sedan, till 933 på 1000 nu.

Men all eventuell glädje över den förändringen grumlas snabbt av annan statistik. Det visar sig nämligen att det under samma period varit en drastisk nedgång i könsbalansen mellan barn. I gruppen barn under sex år har antalet flickor fallit från 945 till 927 gentemot 1 000 pojkar under de senaste tio åren.

Värst i Punjab

Och mest utpräglad är tendensen i den bördiga och rika delstaten Punjab i norra delen av landet. Där finns det endast 793 flickor på 1 000 pojkar i befolkningsgruppen under sex år. I Punjab, och grannstaten Haryana, ligger även siffrorna för den vuxna befolkningen under genomsnittet. I Haryana finns det

nu 861 kvinnor på 1 000 män, jämfört med 865 kvinnor för tio år sedan. I Punjab har siffran sjunkit från 882 till 874.

De förbättrade siffrorna för landet överlag beror främst på landets södra delstater där genomsnittet ligger på 968 kvinnor per ett tusen män. Den södra kustdelstaten Kerala, där läs- och skrivkunnigheten är högst, är den enda som kan visa upp naturliga siffror. Där går det 1 058 kvinnor förvarje tusental män.

Populär könsbestämning

Ironiskt nog så menar demografer och samhällsvetare att det stora minskningen i antalet flickebarn beror på den ökande tillgången på modern hälsovård i landet. Denna har bidragit till att det blivit lättare att könsbestämma ofödda barn. Och klinikerna som sysslar med könsbestämning är särskilt populära i de rikare delstaterna i norra delen av landet.

Enligt **Renuka Dagar**, vid institutet för utveckling och kommunikation i Chandigarh – huvudstad för delstaterna Punjab och Haryana, är det främst den moderna tekniken som är orsaken till att färre barn föds i dessa delstater.

– Men flickor diskrimineras också efter födseln i fråga om medicinsk omvårdnad, föräldravård, säger hon.

Även i Delhi har antalet kvinnor i förhållande till män sjunkit under de senaste tio åren.

Ranjit Devraj/IPS

Fotnot: Indiens befolkning uppgick i mars i år till 1 027 015 247 enligt folkräkningens officiella slutresultat.

Målet med de hårda studierna är att komma in på prestigefyllda universitet – gärna ett amerikanskt eller engelskt. Studier på universitet anses också viktig för flickor, för med ett yrke ökar chansen att hon träffar en passande man.

J.C. Metha är lärare vid Scholar High School, en privatskola där all undervisning sker på engelska. Han berättar att många föräldrar talar engelska med sina barn i hemmet för att öka deras chanser att få bra betyg.

– Konkurrensen är nödvändig eftersom möjligheterna är så få i förhållande till folkmängden. Jag tycker synd om eleverna och den press de utsätts för. Men det finns ingen annan utväg, säger J. C. Metha.

Pär Jansson, text och foto

Buddhas lära gäller än

Reseminnen från Sri Lanka

Min familj och min bror med fru gjorde en resa till historiska och heliga platser i Sri Lanka. En av anhalterna var Kurunegala.

För att få litet motion och slippa trafikbullret och avgaserna for vi till ett litet berg mitt i staden: Elefantklippan och Sköldpaddsklippan två mäktiga, kala klippblock. I lekfullt lynne började vår dotter Gaia springa uppför branten. Mamma (som är från Sri Lanka) satte efter med ett ryck, men stannade tvärt. En muskel i vaden hade spruckit. Rukmani linkade tillbaka till minibussen, jag lade på ett bandage, och vi andra fortsatte uppåt.

Areliaträd med sina härligt doftande, vita blommor kantade trappsteg huggna i klippan. Andfådda kom vi till ett litet tempel, där en munks oranga dräkt skymtade. Vi gick runt till dagaban, bo-trädet och altaret. Under tiden ordnade munken och hans medhjälpare te, sötsaker och bananer. Munken berättade, att klippan och templet var en miniatyr av Sri Pada, det heliga berg där Buddha lämnat sitt fotspår. En kung hade byggt templet åt sin drottning, som var för svag att orka pilgrimsfärden till den ursprungliga platsen.

Började läsa direkt

Så tog munken fram en bok och gav till mig. Den var *Buddhist essays* av O. H. De A. Wijesekera. Direkt efter nedstigningen, som svalkades av ett skyfall, började jag läsa. Ministeriet för buddhistiska frågor hade publicerat boken 1977 (omtryckt 1995), och det stod att man ville hedra den avlidne författaren, som hade varit professor i sanskrit, dekanus vid fakulteten för orientaliska studier och vice-kansler för University of Ceylon till 1968.

Mina resor runt världen har visat mig, att den store Buddhas lära gäller än. Begär och okunnighet fortsätter att orsaka lidande, oceaner av lidande. Sri Lanka har jag känt till sedan 1971, då jag besökte landet med

FOTO: GÁBOR TIROLER

En nyfiken dotter och en skadad vristmuskel ledde artikelförfattaren till det rofyllda klipptemplet och till den buddhistiske författaren O.H. De A. Wijesekeras visdomsord.

med mina föräldrar. Hur jag längtade att förstå vad som pågick i templet och runt bo-trädet!

Långt senare har jag haft lyckan att kunna återvända tio-elva gånger för Sida-uppdrag, familjeträffar och några reträttperioder två till åtta veckor åt gången. Som främling och lekman har jag försökt praktisera de fem föreskrifterna ända sedan tonåren, för jag är övertygad om att rätt tanke, rätta ord och rätt handlande i våra liv och vårt samhälle kan minska det onda.

Rädsla och hat har vuxit fram

I Colombo har luftföreningarna och annan smuts tilltagit som i andra huvudstäder. Fler och fler bilar, till och med Volvo och Mercedes. Korruptionen sprider sig som cancer. Det finns spritbutiker med utländska märken långt utanför huvudstaden.

Enligt välunderrättade källor bland samhällsforskare och journalister ökar droganvändningen och prostitutionen, även barn blir prostituerade; företeelser som säkert var totalt okända då för tiden. Det finns klubbar som bara släpper in utlänningar, som får spela och supa. Framför allt har det vuxit fram rädsla och hat.

Ändå tror jag på att vänlighet och kärleksfullhet kan hittas mitt i allt detta. Det var vad jag upplevde på den lilla klosterön Polgasduwa med bara åtta munkar, där jag fick göra en fem dagars retreat. Jag läste essän av Wijesekera igen. Tänk att han kunde skriva så för över fyrtio år sedan!

Gábor Tiroler

Artikelförfattaren är lärare i rehabilitering och folkhälsovetare och arbetar med bistånd med hälsovårdsprojekt och projekt för funktionshindrade.

Wijesekera: "Vi progressiva buddhister älskar vår ras

Hörnstenen i det buddhistiska systemet för samhällsetik är utan tvivel en anda av välvilja. Det är den som enligt mästaren borde styra våra relationer inte bara med andra människor utan också med alla levande varelser. Sålunda framhåller Buddha att man bör odla välvilja gentemot alla oberoende av social ställning, anseende eller politisk tillhörighet. Det är denna relation mellan alla levande varelser som odödliggjorts i den ofta uttalade buddhistiska

önsknigen: "Må alla varelser vara lyckliga".

Det främsta syftet med denna attityd av välvilja är att skydda alla varelser från lidande och smärta och att befrämja deras välbefinnande och lycka i såväl denna värld som nästa.

Skydda människor och djur

Den idealiska buddhistiska ledaren bör vakta och skydda alla sina underlydande,

såväl människor som djur. Det är väl känt att den buddhistiske kejsaren Ashoka var den förste härskaren i världen som lät bygga sjukhus för djur och praktiserade lagen om ickevåld (*ahimsa*) ända in i sitt kök, när det gällde att inte slakta djur för det kungliga bordet.

Det är sorgligt att begrunda hur den enkla och ändå ädla principen om buddhistisk välvilja flagrant överträds i det land som skryter över att vara ledande för Thera-

Teater förenar krigshärjade stadsbor

En årlig teaterfestival i staden Batticaloa i nordöstra Sri Lanka hjälper till att förena invånarna, som drabbats svårt av det 18 år långa inbördeskriget.

Den fem dagar långa festivalen arrangeras av Eastern University i Batticaloa. Både akademiker och bybor hjälper till med arbetet, vilket innebär en chans att bryta sociala gränser.

– Behovet att engagera lokalbefolkningen i festivalen uppstod i samband med kriget. Det finns ingen annan plats för liknande föreställningar, förklarar **S Jeyashankar**, som undervisar vid universitetet.

Batticaloa ligger strax intill krigsfronten i nordöst, där den tamilska gerillagruppern LTTE slåss för en egen tamilsk stat mot regeringstrupper. Kriget har krävt tiotusentals människoliv.

Årets höjdpunkt vid festivalen var föreställningen *Ravaneswaran*, som bygger

på det klassiska indiska verket *Ramayana*. Men till skillnad från i originalet framställs kung Ravana som härskar över det som i dag är Sri Lanka som en sympatisk figur.

Grundhistorien i *Ramayana* är kampen mellan det goda (den hinduiska prinsen Rama) och det onda (Ravana).

Många forskare tror att eposet har rasistiska övertoner, där Rama representerar den nordindiska ariska befolkningen och Ravana den sydliga dravidiska gruppen.

Alla arbetar tillsammans

I festivalens uppsättning framställs Ravana som en lärd och klok kung som respekteras av Rama. På så sätt pekar den på förståelse mellan olika etniska grupper.

På teaterfestivalen arbetar människor från alla stadens grupper tillsammans - tamiler, muslimer, burghers och indiska plantagetamiler.

Plantagearbetarna, som togs från södra Indien för över hundra år sedan av

brittiska kolonistörer, satte upp *Kaaman Koothu*, en traditionell föreställning och ritual som handlar om förlåtelse och försoning.

I den inleder den hinduiska guden Shiva en lång period av meditation under vilken inga människor föds. Oroade av detta försöker kärleksgudarna Manmathan och Raththi bryta Shivas meditation genom att skjuta blommor på honom. I vrede över detta dödar Shiva Manmathan. Men senare ångrar han sig och ber om Raththis förlåtelse och får hennes medlidande.

– Detta är första gången vi plantagearbetare är med på universitetets teaterfestival, säger **S Prabakiran**, plantagearbetare från Bogawanthalawa.

– Ett universitet blir oftast som en plats för akademiker och eliten. De är isolerade från övriga samhället. Kulturfestivalen hjälper till att bryta ned sådana barriärer, säger universitetsläraren **Jeyashankar**.

Renuka Senanayake/IPS

Karismatiska marxister lockar

Den marxistiska rörelsen JVP i Sri Lanka har vid två tillfällen försökt göra revolution i landet. Nu är den tillbaka som landets tredje politiska kraft efter de två stora partierna PA och UNP. Medlemmarna är unga, ofta singalesisktalande universitetsstudenter, som har svårt att få jobb i på högre positioner i den privata sektorn, där det engelska språket dominerar.

JVP:s ledarskap är ungt och karismatiskt, och har inga större problem att locka sympatisörer från de traditionella fackföreningarna och vänsterpartierna.

Och även om en del representanter för industrin i landet har varnat för JVP, har regeringen, utländska diplomater och till och med affärsledare uttryckt beundran för rörelsens kampanj.

JVP arbetar för att lönerna ska öka med minst 2 000 rupier – ungefär 240 kronor – för att kompensera för ökande levnadskostnader

Nyligen samlade rörelsen in mer än en miljon namnunderskrifter i en uppmaning till landets president Chandrika Kumartunga för att hindra de stigande priserna på mat.

Feizal Samath/IPS

Lankeserna ska räknas

Det är 20 år sedan en folkräkning senast genomfördes i Sri Lanka. Den 18 juli tar sig 100 000 folkräknare åter an uppgiften.

Befolkningen i Sri Lanka ska egentligen räknas var tionde år, men 1991 satte inbördeskriget mot den tamilska gerillan LTTE käppar i hjulet för folkräkarna.

1981 bodde 14,1 miljoner människor på ön, vilket var en ökning sedan 1971 då befolkningen var 12,7 miljoner. Officiella beräkningar tyder på att dagens befolkning uppgår till 19,4 miljoner.

Folkräkningen ska förutom att ge en översikt över antalet

invånare även ge en inblick i medborgarnas sociala och ekonomiska situation. Årets folkräkning ska också omfatta krigsområdena i norra och östra delarna av landet.

Kartläggningen går till så att varje hushåll får sig tilldelat en enkät med 25 frågor om allt från ålder, barn och arbete till etnisk tillhörighet, hälsa och utbildning.

Regeringen tror inte att det ska bli några större problem med att genomföra folkräkningen i de områden som kontrolleras av LTTE, de tamilska tigrarna.

Feizal Samath/IPS

vida mer än den milda dygden av buddhistisk välvilja”

vadabuddhism i Sydasiens om inte hela världen.

Lyssna till våra politiska ledare eller till och med några av våra religiösa Föhrers! Vad hör vi? Vartenda ord verkar osa av ett direkt förnekande av välvilja. Det är otänkbart att välvilja skulle föda våld vare sig i ord eller handling.

Men vi progressiva buddhister har hundratals förklaringar och ursäkter. Vi älskar vår ”religion”, vår ras vida mera än

den milda dygden av buddhistisk välvilja. Vi har börjat att värdera framtida ändamål långt högre än de använda medlens renhet. I vår logik och vår dialektik hänger vi redan farligt utanför den buddhistiska moralens gränser.

Fria från egocentrism

Trots allt måste vi lystra till den ropande röst som predikar den gammaldags doktrinen om välvilja. Det är om vi ignorerar

den, som vi riskerar att förlora allt vi håller kärt och stort: vår ”religion”, vårt språk och vår ras. ...

Låt oss buddhister återvända till vår mästares buddhism. Låt oss bli fria från resterna av egocentrism och oärlighet. Låt oss utveckla välvilja gentemot alla, såväl vänner som fiender, precis som en mor som skyddar sin son med sitt eget liv. Det är sanningen och det är buddhismen, som vi och världen behöver i dag.

Full aktivitet ända till hösten

I oktober går det röstvilliga Bangladesh till val

I oktober kommer 75 miljoner väljare i Bangladesh att rösta på kandidaterna till de 300 platserna i Jatiya Sangsad, det nationella parlamentet. Efter ett par oroliga månader med våldsamma strejker, bombattentat, sammandrabbningar vid gränsen mot Indien samt spekulationer kring när valet egentligen skulle hållas, är det nu klart att landets premiärminister Sheikh Hasina kommer att lämna över makten till en interimsmistärden 13 juli.

Enligt landets författning skall val hållas senast inom 90 dagar efter det att den sittande regeringen har överlämnat makten. Valförberedelserna pågår därför för full fart inför det stundande valet. Längs gatorna i Dhaka täcks byggnader av affischer och klotter från olika partiers valkampanjer.

De partier som syns mest är det sittande socialistiska regeringspartiet Awami League och det ledande oppositionspartiet Bangladesh National Party (BNP). Det nationalistiska BNP leds av Khaleda Zia som var premiärminister 1991-1996.

De starka politiska personligheterna har redan tjuvstartat valkampanjen, som egentligen inte börjar förrän interimsgovernmenten tar över. Det verkar dock som om valkampanjerna är mer förknippade med färgstarka personligheter än politiska ideologier.

Ökad risskörd

Till på köpet verkar inte Sheikh Hasina skilja på stat och parti utan har gjort flera kärnfulla uttalanden till förmån för sig och sitt parti under olika regeringsmöten landet runt sedan årets början. Dessa uttalanden har dessutom vanligen beskrivit inkompetensen hos motståndarna snarare än Awami Leagues manifest.

Sheikh Hasina har visserligen hänvisat till en ökad risskörd och tryggade demokratiska val som två resultat av Awami Leagues partiprogram.

Med detta anspelar hon på landets rekordskördar tack vare regeringens sats-

FOTO: ZIAUL ISLAM

Mitt under festligheterna i samband med det bengaliska nyårsfirandet den 14 april skedde ett bombattentat som dödade nio människor..

ningar inom jordbrukssektorn samt införandet av interimsgovernmenten under valperioden.

Den av BNP och Khaleda Zia ledda fyrtiparti-oppositionen, bestående av en brokig allians av högerextremister och islamiska fundamentalister, beskriver sig själva som en symbol för hopp och längtan för det bengaliska folket.

Oppositionen har anklagat Awami League för att inte hålla sina löften till folket och att kallt vända ryggen till sina väljare då de har fått sin vilja igenom. BNP försöker även att dra nytta av sammandrabbningarna vid nordgränsen mot Indien i april i sin valkampanj, där den sittande regeringen beskylls för inställsamhet och att foga sig i Indiens ledband. Landets gränser är inte garanterade med en undersåtlig regering, hävdar oppositionen.

Sammandrabbningarna vid norra gränsen, som skedde i distriktet Kurigram kring byarna Padua och Rourmari den 15 april, verkade till en början vara ett mer eller mindre privat initiativ av den nationella

gränsbevakningen BDR (Bangladesh Rifles). De erövrade helt fredligt en gränsstation på bangladeshisk mark vid Padua. Enklaven har varit under indisk flagg i över 30 år trots att den ligger på den bengaliska sidan.

Indien började i april bygga en väg ut till gränsstationen. Trots upprepade varningar från BDR fortsatte vägbyggandet tills befälhavaren, generalmajor Fazlur Rahman, helt sonika föresatte sig att ta tillbaka gränsstationen för att stoppa vägbygget.

Regeringen, eller i varje fall Sheikh Hasina, har kungjort att hon kände till operationen. Däremot har det framkommit att varken parlamentet eller någon från oppositionspartiet kände till den inträffade Padua incidenten.

18 gränsvakter dödades

Några dagar senare försökte man från indisk sida att återta gränsstationen med hjälp av landets gränsbevakning, BSF (Border Security Force). Två bangladeshiska och 16 indiska gränsvakter dödades.

Eftersom det rådde oklarhet kring hur bråket vid gränsen uppstod, och på vems initiativ det hela började, har det skrivits en hel del i media, särskilt från Indiens sida.

Skriverierna och spekulationerna ledde till mer eller mindre direkta krigsförklaringar från Indien mot Bangladesh.

Oppositionen beskriver sig själva som en symbol för hopp och längtan

Faktum är att det hela utspelades på bangladeshisk mark, och då ingen förklaring har angetts till varför BSF befann sig på deras territorium, hävdar BRD att de sköt i självförsvar. Mycket är fortfarande oklart i ärendet, men klart är att Indien har brutit mot internationella lagar då BSF överträdde gränsen.

Det inträffade var mycket olyckligt och har lämnat efter sig en fadd smak hos de inblandade parterna. Visserligen har fejden kring gränsen nu lagt sig, i stället bråkar ländernas regeringar om var fredssamtalen skall förläggas, Delhi eller Dhaka.

Desperata försök

Huruvida oppositionen lyckas med sitt desperata försök att vinna över väljarna med sin nya strategi för valkampanjen är ytterst tveksamt. Det har nämligen varit mycket turbulens inom politiken inför det kommande valet och metoderna att förmå den sittande regeringen att avgå har varit många. Oroligheterna har gjort att det varit allmänt spänt i hela landet, särskilt under årets fyra första månader.

I mars ställde oppositionen ett ultimatum att Awami League skulle avgå innan mandatperioden gick ut och absolut senast den 30 mars. Hasina som självmant, redan innan ultimatumet, gått ut med att hon tänkte lämna över till interimregeringen i mitten av mars, vägrade hårdnackat att gå med på detta.

Situationen ledde till en politisk återvändsgränd, varken förståelse eller kompromisser verkade vara mottot för de båda kraftfulla damerna. Resultatet blev att oppositionen utlöste en ny serie av våldsamma generalstrejker under april.

Det bengaliska nyåret, *pahela baishakh*, inträffade den 14 april mitt mellan alla strejker. Enligt traditionerna i Dhaka samlades tusentals människor i Ramna park i gryningen för att fira det nya året med traditionella sånger. I Bangladesh välkomnar man nämligen varje nytt år i gryningen, inte i mörkaste natten som i så många andra länder.

Dessvärre försattes hela landet denna dag i chock och sorg av en bomb som exploderade mitt under festligheterna i Ramna park klockan åtta på morgonen och dödade nio människor och skadade ett tiotal.

Vilka attentatsmän som ligger bakom dådet är oklart eftersom den påföljande polisutredningen har varit resultatlös. Det ryktas att fundamentalisterna ligger bakom men de har inte själva tagit på sig någon skuld för det inträffade.

Under det mer och mer påfallande politiska mörkret frisläpptes före detta diktatorn general **Ershad** från fängelset. Ershad fängslades under hösten efter nya anklagelser om korruption under sin tid som autokrat. Givetvis spekulerades det vilt huruvida han har köpt sig fri genom en uppgörelse med regeringen.

Efter frisläppandet har generalen of-fentligt gått ut med att han inte tänker stödja oppositionen i valet. I stället har Ershad lämnat oppositionen och därmed även splittrat sitt eget parti Jatiya Pary (JP). En av falangerna av partiet gör tillsammans med Ershad anspråk på samtliga 300 platser i parlamentet.

Enligt politiska bedömare har Ershad tappat all politisk trovärdighet och det splittrade JP anses väldigt svagt, så Ershads era inom den bengaliska politiken verkar för tillfället vara avslutad.

Oppositionen är med detta allvarligt försvagad. Fundamentalisterna har anklagats för många våldsdåd och har tappat i popularitet. BNP har drabbats av inre stridigheter som gör dem till ett svagt kort. Dessutom, utlysandet av ständiga strejker har gjort att väljarna misstror BNP för att inte ha ett partiprogram utan bara vilja sabotera för den sittande regeringen.

Strejkerna har även gjort det besvärligt för företagen i Bangladesh, vilka därmed har slutat ge finansiellt stöd till BNP för att uttrycka sitt missnöje över Khaleda Zias valkampanj. Totalt var det 21 strejkdagar mellan januari och april. Det låter kanske inte så mycket men fördelat på dessa månader innebar det en arbetsvecka på bara 1,4 dagar. Inte de bästa förhållanden för ett land med svag ekonomi att stå sig i den internationella konkurrensen.

Världsbanken i Bangladesh har uppskattat kostnaderna för en dags hartal till omkring 60 miljoner amerikanska dollar. Lägg därtill den globala konjunkturnedgången under våren, så inser man hur kostsam årets valkampanj har varit för landet.

Bojkottar parlamentet

I maj utlystes därför inga strejker, läget i landet är tillfälligt lugnt och det verkar som partierna på allvar har påbörjat förbereda för sina egentliga valkampanjer. Det är nödvändigt att politikerna tar sitt ansvar och de i framtiden försöker lösa politisk oenighet i parlamentet, inte genom att slåss på gatorna.

Saken blir inte bättre av att oppositionen har bojkottat parlamentet de senaste två åren eftersom de hävdar att Awami League och Sheikh Hasina missbrukar sin majoritet i parlamentet och hindrar allt meningsutbyte mellan partierna.

Bangladesh har kapacitet att hålla fria val och vi får hoppas att de 75 miljoner röstberättigade kommer att gå till urnorna i oktober för att rösta fram ett nytt parlament i en sann demokratisk anda. Bangladesh hade 1996 ett valdeltagande på 80 procent, en siffra långt över vad våra folkvalda ledare i väst har och som visar på folkets intresse att få till en förbättring. Nästa femårsperiod kommer med all sannolikhet att bli avgörande för landets demokratiska framtid.

Johan Sidenmark

Svalornas representant i Bangladesh

Asylsökande bangladeshier begick självmord

I december 2000 begick den 29-åriga asylsökanden **Shakot Hossein** från Bangladesh självmord i förtvivlan över att inte ha beviljats uppehållstillstånd i Sverige.

Han kom till Sverige 3,5 år tidigare och ansökte om politisk asyl, men fick avslag av både dåvarande Invandrarverket och Utlänningsnämnden.

Shakot var djupt deprimerad och var flera gånger intagen på psykiatrisk klinik och försökte ett par gånger att ta sitt liv. Han hade övertygande intyg från olika läkare om att självmordsrisken bedömdes som mycket hög.

Ingen framtid

Orsaken till hans depression var skrällen över att tvingas återvända till Bangladesh, där han ansåg att hans liv var i fara – han såg inga möjligheter till en framtid i hemlandet.

Myndigheterna i Sverige kunde dock inte övertygas om att Shakots farhågor var trovärdiga, inte heller om att hans hälsotillstånd var alarmerande. Därför nekades han asyl även på humanitära grunder.

Shakot blev 29 år, ett människoöde bland alla miljontals människor på flykt i vår så kallade globaliserade och internationaliserade värld.

Sorgen och förstämningen över denna tragiska utgång blev naturligtvis stor bland landsmännen i Sverige.

Chock och bestörtning

I Uppsala skrev 120 bangladeshier på en namnlista, där de i en skrivelse till Utlänningsnämnden uttrycker sin bestörtning och chock över vad som hänt Shakot och besvikelsen över att man inte beaktat vare sig hans politiska situation eller hans psykiska hälsotillstånd.

Asylsituationen för bangladeshier i Sverige har alltid varit mycket svår, ytterst få av dem som fått stanna har fått uppehållstillstånd av politiska skäl.

De flesta har fått sina uppehållstillstånd av humanitära skäl. Bangladeshier utgör inte någon stor "invandrargrupp" i Sverige och med den nya Schengen-muren i Europa lär gruppen inte bli större.

Ingeborg Sevastik

Tavlor som vill få oss att tänka

Bybor gör målningar i kampen mot räkodlarna

En annorlunda konstutställning har kommit till Sverige. Bangladeshiska bybor har satt färg på sina upplevelser av hur räkodlingarna påverkar deras liv. Utställningen Talande Tavlor är ett nytt och spännande sätt att sprida information om problemen kring odlingen av jätteräkor i tredje världen.

Syftet är att väcka debatt i Sverige om odlingen av jätteräkor i Bangladesh. Många i Sverige känner inte till vilka konsekvenser den får och genom en konstutställning hoppas vi locka människor som är svåra att nå med vanligt informationsarbete, säger Åsa Wistrand, volontär för Svalorna i Lund som arbetar med räkfrågan i Bangladesh.

Väggarna omkring oss är prydda av tavlor. Vi sitter på Café Ariman i Lund där tavlor för tillfället ställs ut.

Jag förundras över att tavlor är så färgglada samtidigt som de i många fall skildrar ödesdiger miljöförstöring och fruktansvärt våld mot landsbygdsbefolkningen i Bangladesh.

Konstutställningen kom till under en fyradagars workshop i byn Noai i södra Bangladesh och är målade av bybor som i de flesta fall aldrig hållit i en pensel tidigare.

Åsa Wistrand som leder projektet är anställd av föreningen Svalorna i Lund men arbetar för den bangladeshiska organisationen Nijera Kori.

Nijera Kori betyder "vi gör det själva" och arbetar bland annat för att väcka opinion mot odlingen av jätteräkor. Organisationen leds av den karismatiska kvinnan Kushi Kabir.

Jorden försaltas

Under workshopen diskuterades först problemen och byborna fick berätta hur de upplevde räkodlingarnas effekter.

– De hade en mycket klar bild av vilka

problem som följer i räkodlingarnas spår. Oftast tog de upp konkreta effekter som jordens försaltning vilket leder till att deras träd och växter dör. Eller så utsätts de för våld och hotas av räkodlarna som vill ta över deras mark, säger Åsa Wistrand.

När problemen diskuterats började processen med att måla tavlor. Till en början ritade de på papper för att sedan ta penseln i hand och måla på duk.

Resultatet blev sju stora gruppmaalningar och närmare 20 individuella målningar. Tavlor är detaljrika och var och en av dem berättar en historia, somliga flera historier.

Här finns berättelsen om när bykvinnan Karunamoyee Sarder mördades för tio år sedan av räkodlarnas utsända män sedan hon försökt försvara sin mark.

Här finns berättelser om skogen och marken som dör, om kvinnor som våldtas och människor som i desperation tar sina liv.

Men tavlor berättar också om kärleken till den vackra naturen med dess mangroveskog som är så avgörande för många människors fortlevnad.

När utställningen varit på turné i Sverige – från Lund i söder till Östersund i norr – ska den tillbaka till Bangladesh och ställas ut på ett galleri i Dhaka och sedan vandra runt i Bangladesh. Ansvariga ministrar från regeringen ska bjudas in och förhoppningsvis ska debatten om odlingen av jätteräkor ta fart ytterligare.

Ändra konsumtionsvanor

När jag träffar Åsa Wistrand i Lund har Sverigeturnén just inletts. Hon är nöjd med responsen hon fått hittills.

– När folk väl har fått se tavlor har de blivit mycket imponerade. Den spontana reaktionen är att tavlor är fantastiska och att detta är något som de vill stödja.

Huvudmålet med utställningen i Sverige är att sprida kunskap till de svenska konsumenterna och påverka dem att ändra sina konsumtionsvanor.

Genom att ställa ut på caféer och liknande når man en publik som inte skulle söka upp informationen själva. Sättet som informationen sprids på är också viktigt säger Åsa Wistrand.

– Tanken är att bybornas röster ska höras i stället för att jag bara står och håller föredrag och för deras talan. Genom att tavlor ställs ut i Sverige ges byborna en chans att själva berätta för svenskarna om sina upplevelser.

FOTO: ÅSA WISTRAND

Tavlor är färgglada och uttrycker mycket liv trots att de skildrar ödesdiger miljöförstöring och våld mot den egna befolkningen.

Pelle Amberntsson

Svalorna

Landets näst största exportvara

Odlingen av jätteräkor i Bangladesh leder till omfattande miljöförstörelse och till brott mot de mänskliga rättigheterna.

Den unika mangroveskogen skövlas, jorden försaltas och landsbygdsbefolkningen utsätts för hot och våld.

Räkindustrin i Bangladesh tog fart i början av 1980-talet.

Sedan dess har räkodlingarna expanderat kraftigt och jätteräkor är i dag landets näst största exportvara efter textilier.

Odlingen av jätteräkor stöds av Världsbanken och Asian Development Bank och drar in viktiga exportinkomster till landet.

Men odlingarna får förödande konsekvenser för miljön, vilket främst drabbar landets fattiga småbönder.

Stora arealer av de fattiga människornas jordbruksmark har omvandlats till räkodlingar.

Detta har lett till att många människor har förlorat sin utkomst och i stället tvingats in i räkindustrin.

"Muscle men"

Ofta arrenderas marken av rika investerare till en liten summa pengar.

Mark tas också över genom våld eller hot om våld när räkodlarna sänder ut sina så kallade "muscle men" som de kallas i Bangladesh.

Land har också tagits över genom förfalskning av småböndernas landregistreringar.

Också den unika, men mycket känsliga mangroveskogen i Bangladesh har skövlat eftersom dessa områden erbjuder en perfekt miljö för räkodling.

Inte ekologiskt hållbar

Dessutom är räkindustrin inte ekologiskt hållbar. Intensiva odlingar har en livslängd på fem till tio år. Sedan är marken död och

FOTO: ÅSA WISTRAND

Tavlorna är målade av bybor i Noai i södra Bangladesh. Många av dem hade aldrig hållit i en pensel innan de engagerade sig i konstprojektet mot räkodlingar.

brukbar i flera decennier framåt. Detta tillsammans med den ökande efterfrågan på jätteräkor i väst, gör att räkodlarna är på ständig jakt efter nya områden. Eftersom nästan hela landet är uppodlat är enda möjligheten att ta över småböndernas jordbruksmark eller att skövla den mangroveskog som fortfarande finns kvar.

Pelle Amberntsson

Kriget förstör Afghanistan vildmark

Afghanistan skulle kunnat vara ett Mecka för naturintresserade turister. Men långa krig och torra har förstört landets natur och kraftigt minskat den biologiska mångfalden.

Afghanistan finns majestätiska bergsområden med ett rikt djur- och växtliv. I de norra delarna betar de stora Marco Polo-fårarna, och med lite tur kan man få se den sällsynta snöleoparden smyga omkring. I nordöst finns den vilda bergsgeten och stenbocken. De stora skogsområdena i Kunar-provinsen är ett paradiset för björnjägare.

Men landets biologiska mångfald minskar snabbt till följd av misskötsel under år av krig; först mot den sovjetiska ockupationsmakten på 80-talet, därefter inbördeskriget mellan talibanerna och oppositionen.

Därtill kommer torkan som varit förödande för naturreservat och andra skyddade områden. Naturvård ligger knappast högst på talibanernas prioriteringslista.

Ett exempel är naturreservatet Ajar-dalen nära Bamiyan i centrala Afghanistan. Förre var det den kungliga familjens jaktmarker. I dag är reservatet nästan tomt på djur. De senaste årens torka har gjort att

Naturvård ligger knappast högst på talibanernas prioriteringslista.

grundvattennivån sjunkit och skogen kraftigt minskat i areal. Både djur och människor har till stor del flytt området. Antalet flyttfåglar som besöker dalen har också minskat betydligt, troligtvis för att till-

Mager skörd äts upp av gräshoppor

Horder av gräshoppor av har förvärrat situationen för stora delar av befolkningen i Afghanistan. Det uppger TT vars utsände besökt landet och rapporterar om uppätta skördar i provinserna Samangan och Baghlan. Där har det, i motsats till övriga landet, regnat en del och skördarna förutspåddes bli goda. Ända tills gräshoppsinvasionen kom och förstörde det mesta avskörden.

Normalt brukar gräshoppor kunna stoppas men i krigets spår har de redan drabbade bönderna inte råd med bekämpningsmedel och utrustning för att hålla gräshopporerna stängna.

gången på vatten och våtmark är osäker.

Förutom att antalet arter blivit mindre, återvänder fåglarna mycket oregelbundet. Tillhåll som tidigare var säkra för vadare och andra våtmarksfåglar har drabbats hårt av torkan. Ett exempel är sjön Hashmat Khan i Abe Astada 20-talet mil sydväst om huvudstaden Kabul.

Abe Astada var den enda afghanska häckningsplatsen för den stora flamingon. Den högt liggande sjön var även en rastplats för den sibiriska tranan. Uttorkningen av sjön har pågått hela 90-talet. Fåglarna har nästan försvunnit helt och den sibiriska tranan är näst intill utrotad.

Tjuvjakt är ett annat problem. Enligt viltvårdare **Khalil Khan** använder jägarna 22 millimeters kalashnikovgeväret som inte smäller så högt. Ofta gör dessa mindre geväret bara att djuren skadeskjuts och flyr undan, men lever med svåra skador. Vanliga byten för tjuvskytarna är falkar och björnar. Falkar fångas även för att smugglas utomlands där jakt med falk är en populär sport.

Nadeem Yaqub/IPS

EU uppmanas stödja den afghanska oppositionen

Den militäre ledaren för Afghanistans opposition, Ahmed Shah Massoud, uppmanade i början av april EU-parlamentet att utöva påtryckningar mot Pakistan för att få landet att sluta stödja talibanregimen i Afghanistan.

EU-parlamentet bjöd in Massoud till Europa, vilket är ett tecken på en ökande europeisk förbittring mot den talibanska regimen.

Folket i Afghanistan är beredda att göra motstånd och försvara vårt land, men det kräver stöd, sa Massoud vid en presskonferens i EU-parlamentet.

Om man stärker motståndet mot talibanerna så ger man möjlighet till en fredlig lösning, och tvingar talibanerna att tänka på fred i stället för fortsatt krig, sa han.

Afghanistan är på väg in i sitt tolfte år av inbördeskrig sedan Sovjetunionen drog sig ur landet 1989.

Vid besöket, som var Massouds första i Europa, mötte han **Nicole Fontaine**, parla-

mentets talman, och **Javier Solana**, som är högste ansvarige för utrikespolitiska frågor inom EU.

Massoud var försvarsminister i den avsatta regeringen som leddes av **Burhanuddin Rabbani**. Oppositionen tros i dag bara kontrollera en liten del, cirka fem procent, av Afghanistan, även om Massoud vid Europabesöket sa att de kontrollerar närmare 50 procent.

Bad om hjälp

Han bad om hjälp i kampen mot den bättre utrustade talibanarmén, som huvudsakligen består av sunnimuslimer och pashtuner. Pashtunerna är den största etniska gruppen i Afghanistan.

Massoud sa att han ska göra allt som står i sin makt för att nå en politisk lösning, och att han inte ska uppmana utländska styrkor att ingripa i konflikten. Men han sa också att han kommer att acceptera bistånd i form av militär utrustning, om sådan erbjuds.

Talibanerna, som tog makten i Afghanistan 1996, kontrollerar i dag mer än 90 procent av landet. De har fördömts internationellt för sina brott mot de mänskliga rättigheterna, särskilt vad gäller kvin-

nor och flickor, som har utestängts från vissa tjänster, och från formell utbildning.

Talibanerna kritiserades också hårt när de nyligen förstörde de två enorma Buddha-statyerna i Bamiyan (se SYDASIEN 1/01). Fontaine liknade den händelsen vid droppen som fick bägaren att rinna över, och uppmanade EU-parlamentet att ta steg i riktning mot ett erkännande av den rörelse "som kommandant Massoud förkroppsligar" i sin kamp för en moderat muslimsk stat.

Som svar på en reporters fråga om vilken slags regering Massoud skulle inrätta om han hade makten, sa han att han föredrar fria val med rösträtt för män och kvinnor, och ett samhälle där mänskliga rättigheter respekteras.

Massouds mottagande i Europa har gjort de talibanska myndigheterna upprörda. De anklagar EU för att underblåsa konflikten och förlänga inbördeskriget i Afghanistan.

Talibanernas vice inrikesminister, **Haji Mullah Khaksar**, sa enligt BBC att det är ett "tyranni mot det afghanska folket" att bjuda in Massoud.

Brian Kenety/IPS

FOTO: KARIN KAVITHA LIDÉN

Muthupechi i den lilla sydindiska byn Chackriapatti är 65 år gammal och beskriver sitt liv som ett långt lidande. Därför räds hon inte döden utan längtar snarare dit.

Diskriminerad

– från livets början till dess slut

Redan som foster diskrimineras indiska kvinnor. De riskerar att aborteras eller, strax efter födelsen, att mördas.

Spädbarnsmord, eller så kallad infanticid, praktiseras i vis-

sa delar av Tamil Nadu i södra Indien.

Karin Kavitha Lidén reste dit och intervjuade bykvinnor om livet som kvinna, från vaggan till graven.

Enligt en aktuell rapport från FN, Human Development Report, är den indiska kvinnan en av de mest förtryckta i världen. Ett konstaterande som stöds av många andra forskningar.

Diskrimineringen startar redan vid födseln och pågår livet ut. Som foster riskeras blivande kvinnor att aborteras. Som nyfödda blir de offer för spädbarnsmord, (*female infanticide*), dödade bara för att de är flickor. Som unga kvinnor blir de offer för hemgiftssystemet (*dowry*) när de skall gifta sig. Slutligen som änkor riskerar de att bli socialt utestängda från samhället eller att tvingas begå *sati*, det vill säga brännas på makens begravningsbål.

Andra svåra förhållanden som indiska kvinnor möter är ökningen av hiv/aids bland de prostituerade. Självordsstatistiken visar högre siffror för kvinnor i vissa delstater, bland annat i Tamil Nadu, Gujarat och Kerala. Andra diskriminerande förhållanden är bristen på näringsrik mat, brister i kvinnors äganderätt och frånvaron på arbetsmarknaden.

Grönskande ris

Byn Chackriapatti är belägen längs den stora vägen som leder in till staden Madurai, i Tamil Nadu, i södra Indien. Byn börjar vid vägen och små gator leder oss därifrån in till de omgivande fälten. När man stiger av den överfulla bussen möts man av frisk luft, fri från föroreningar och damm, och grönskande ris och gräsfält. Landskapet är mycket platt och ser väldigt torrt ut. Det är skördetid och överallt syns män och kvinnor sysselsatta med att ta hand om riset och höet som torkar i solen.

Chackriapatti är väldigt litet till ytan och består av 120 hushåll och en befolkning på 800 personer. Alla hus utom tio har elektricitet. Endast fem hushåll har toalett. Sedan ett år har byborna en egen vattentank. Det finns två stycken vattenpumpar i byn. Avloppssystemet är inte alls utvecklat. Husen står tätt tillsammans.

I byn är kasten *kallar* dominerande. Kallarkasten är en så kallad "backward caste", en kast i mitten av kastsystemet. Tidigare forskning har visat att det i denna kast allmänt förekommer så kallade spädbarnsmord.

De fattigas kvarter

När jag vandrar genom byn framträder en markant skillnad då jag kommer fram till de fattigas kvarter. Här är de flesta husen byggda av lera med endast palmblad som tak. Kvinnorna sitter framför öppna eldstäder och kokar ris i stora ler- och rostfria kärl. En ung kvinna, medlem i byns självhjälpgrupp, förklarar att innan man torkar riset måste det kokas.

Männen har andra arbetsuppgifter. En man huggar ved i den stekande solen. Svetten rinner ner för hans bara överkropp

VÄND!

FORTS.

och droppar ner på den rutiga *lungin*. Andra män bär tunga rissäckar, färdiga att säljas i Madurai. Överallt i byn står grupper av kvinnor som samlats för att prata.

I skuggan av den stekande solen i ett litet hus sitter **Muthupechi**. Hon är 65 år gammal och tillhör kallarkasten. Hon föddes i en närliggande by i en familj med fyra barn.

Hon har två systrar – en äldre och en yngre – samt en äldre bror. I samma hus bodde hennes farföräldrar men hon var för liten för att minnas hur det var att bo med dem.

Nu är alla döda. Nu är det bara jag och min yngre syster kvar, säger hon, med ett sorgset leende. Muthupechi är gift.

– Jag var 20 år gammal när jag gifte mig och min man var 30, han är 75 år nu. Vårt bröllop var arrangerat. Det hölls i vårt hus.

– Vi bytte blommor och *mangal sutra*, thalin (halsbandet) som vi hängde runt min hals och så fick vi 60 rupier i kontanter. Det är en familjetradition att i min mans familj ge 60 rupier i kontanta medel.

Gift med morbrodern

– Jag gifte mig med min morbror så min mormor bestämde summan för min hemgift. I vår kast ger man pengar och smycken i samband med bröllop. Om min far gett mindre än två *savrins* guld skulle det bli problem.

– Man skall inte skapa mer besvär för flickans familj än som redan finns. Till exempel ska man inte pressa flickans familj att ge mer pengar. Den består också av hårt arbetande människor, säger Muthupechi.

Hennes mamma gav också hemgift när hon gifte sig.

Efter bröllopet bodde Muthupechi med sin mans familj. De fick fyra barn; tre söner och en flicka. Förhållandet till Muthupechis svärföräldrar var bra och även förhållandet till hennes svågrar. Samtliga är i dag döda. Hon hade närmast kontakt med de kvinnliga släktingarna. Hon hade hon inga problem med männen men hon pratade inte mycket med dem.

– Jag serverade dem mat, det var allt sägare hon.

I dag bor Muthupechi med sin man. Han arbetade i det militära och var borta i många år. Nu är han hemma och lever på sin pension.

Situationen mellan Muthupechi och hennes man var, och är än i dag, mycket svår och komplicerad. Hon förklarar att han får 5 000 rupier i månaden. Han köper all mat

FOTO: KARIN KAVITHA LIDÉN

Kvinnorna i Chackriapatti gör i ordning riset som de sedan ska sälja.

och ger mig 100 rupier i månaden för mina personliga utgifter.

– Om jag ber om mer pengar skriker han bara åt: "Varför frågar du mig?!"

Det leder oss in på diskussionen om män och kvinnor. Sakligt och sorgset säger Muthupechi,

– Ja man ska inte födas till kvinna här, det är så mycket problem förknippat med att vara kvinna. Jag var beroende av min man, jag kunde inte tjäna egna pengar och leva som jag önskade.

"Han brukade slå mig"

– Jag är inte lycklig. Det är nog främst för att jag inte kan tjäna pengar.

Muthupechi har lidit mycket och gång på gång under intervjun kommer hennes mans dåliga behandling av henne upp. Tyst och med rinnande tårar säger hon:

– Han brukade slå mig. Om jag frågade något så slog han mig bara ännu mer. Förr trodde jag att jag var tvungen att ta emot

hans behandling men nu struntar jag i honom. Och han har slutat att slå.

– När han arbetade för militären kunde jag ibland känna mig utnyttjad, jag blev lämnad ensam att ansvara för barnen och allt arbete i hushållet men så är det bara. Så är livet för en kvinna här.

– Han brukade också gå till andra kvinnor, både äldre och yngre, och slösa pengar på dem. Han drack mycket också.

En vardag i Muthupechis liv startar tidigt, hon går upp fyra på morgonen. Hon samlar ved till eldstaden, förbereder och lagar mat och serverar sin make. Det är allt hon gör, hon har inget annat arbete på grund av sin höga ålder. En släkting hjälper henne med att bära hem vatten. Hon säger att hon har allt ansvar för hushållet själv. När jag frågar om hon äger något, exempelvis mark säger hon:

– Nej, allt är i min makes namn. Jag har inga ägodelar.

Jag frågar om tiden som barn jämfört med i dag.

– Förr hade vi bara en kjol och en skjorta. Vi tvättade och använde dem om och om igen. Nuförtiden har barnen så många kläder. De är också mer civiliserade än vad vi var. De får mer utbildning än vad vi fick och är mer lyckligt lottade.

Allt är i min makes namn. Jag har inga ägodelar

Jag frågar vidare om man har några speciella traditioner för flickor i deras by. Muthupechi svarar:

– För flickor så ger vi smycken, pengar, kläder, hushållsaker och mycket annat.

Föräldrar måste spara länge för att ha råd med detta och till och med efter giftermålet kan svärföräldrarna kräva mer pengar. När det sker lider flickan otroligt mycket.

– För att undvika detta så dödar man i stället flickor när de fötts, förklarar Mutupechi.

– Om svärföräldrarna och maken efter bröllopet kräver mer och mer, får kvinnan problem. Många dör till och med på grund av detta. Själv mord och så kallade hemgiftsmord (*dowry deaths*) är vanliga i dag.

– Jag vet inte om det har hänt här i byn men i en by i närheten har detta hänt, tilläger hon.

Två söner dog

Samtalsämnet flickor leder oss in på hennes egna barn.

– Jag planerade inte utan födde sex barn. Två söner dog, tre söner lever fortfarande och så har jag en dotter. På den tiden visste vi inget om familjplanering, förklarar hon. Men nuförtiden försöker man eftersträva att ha små familjer.

– Jag hade samma förväntningar på mina söner som på min dotter. När hon studerade till civilekonom kom en man och bad om att få gifta sig med henne. Vad hade vi för val? Vi lät honom gifta sig med henne men vi hade önskat att hon skulle ha läst mera, säger Mutupechi och berättar stolt att hennes dotter bor i Madurai.

– Vi gav 17 savrins guld och 22 000 rupier kontant till hennes bröllop.

– Sönerna bor i norra Indien och är gifta och arbetar. Vi bad inte om hemgift men deras fruars familjer gav frivilligt.

Mutupechi säger med tårar i ögonen att hon är mycket lycklig och stolt över sönerna men att hon saknar dem mycket. Hon har försökt att bo hos dem men klimatet var för kallt för henne.

– Jag försökte i tre månader, men det gick inte så jag kom ner till byn igen.

Försiktigt frågar jag om hon inte kan bo hos sin dotter i stället. Hon svarar då:

Förstod inte vad de talade om

– Om jag inte kan bo hos mina söner varför skulle jag då bo hos min dotter? Kommer min dotter och hennes man i konflikt skulle jag bli störd. Jag skulle inte tolerera det, så jag skall inte vara där, det gillar jag inte alls!

När jag frågar om självhjälps grupperna svarar Mutupechi att hon sett kvinnor samlade i grupper sittande på marken som samtalade. Men hon förstod inte vad de talade om så hon gick därifrån. Hon tycker att hon är för gammal för att ändra på sin situation. Hon har levt sitt liv och överläter resten till de yngre kvinnorna.

– Nu vill jag bara förbereda mig på att dö. Mitt liv är fullt av lidande och så kommer det att förbli tills jag dör. Min man, han är en tjuv. Han har syndat så många gånger i sitt liv så han kommer inte få en fridfull död.

Vårt samtal leder in på tankar om döden. Hur känner hon inför döden, är hon rädd?

Mutupechi säger att hon inte fruktar döden utan längtar dit.

– Jag har gjort mitt här nu, säger hon och ler lite grann.

Men, säger hon, framtiden är hoppfull för andra kvinnor.

– Framtidens indiska kvinnor kommer definitivt att tjäna pengar och leva som de önskar. Förr var inga förändringar möjliga men sakta kommer det att förändras. 50 procent kommer att lyckas och de övriga 50 procent kommer att leva som tidigare.

Karin Kavitha Lidén

Hoppfull framtid: "Utvecklingen kan inte stoppas"

Vad är syftet med att ha självhjälpsgrupper i infanticidömråden och fungerar de? Hur ser kvinnorna i självhjälpsgrupperna på sin situation jämfört med icke-medlemmar? Finns det några skillnader i kvinnornas sätt att se på män och kvinnors livssituation? Slutligen vad tror kvinnorna själva om framtiden?

Det var några av de frågeställningar jag hade då jag i början av året reste till södra Indien för att undersöka hur indiska bykvinnor ser på sin situation i en omgivning där man dödar spädbarn av kvinnligt kön.

De bykvinnor jag intervjuade bekräftade den tidigare forskningen som finns på området. Många kvinnor beskrev

problem med olika traditioner som hemgift, spädbarnsmord och med det hårda livet som änka.

Både personalen på den frivilligorganisation som ledde grupperna (ICCW, Indian Council for Child Welfare) och de intervjuade kvinnorna påpekade att flera familjemedlemmar, framförallt svärföräldrar, måste engageras för att uppnå en förändring i behandlingen av flickor och kvinnor. Det krävs en förändring som inte bara handlar om struktur utan också om normer och värderingar.

Ekonomiskt oberoende

Många av kvinnorna ansåg att självhjälps-grupperna framförallt hjälpte dem att bli ekono-

miskt oberoende från sina män. Ur den synvinkeln och enligt kvinnorna själva så fungerar självhjälps-grupperna.

För kvinnorna som inte var engagerade i självhjälps-grupper kunde man se att traditionerna var mycket djupare rotade i dem. Man var mer accepterande inför indiska kvinnors situation.

Många förklarade till exempel så här det alltid varit", "det är en del av vår tradition". Detta trots att seden med hemgifte kom till Tamil Nadu så sent som på 50-talet och ännu senare i grannlandet Kerala där hemgift introducerades först på 1970-talet.

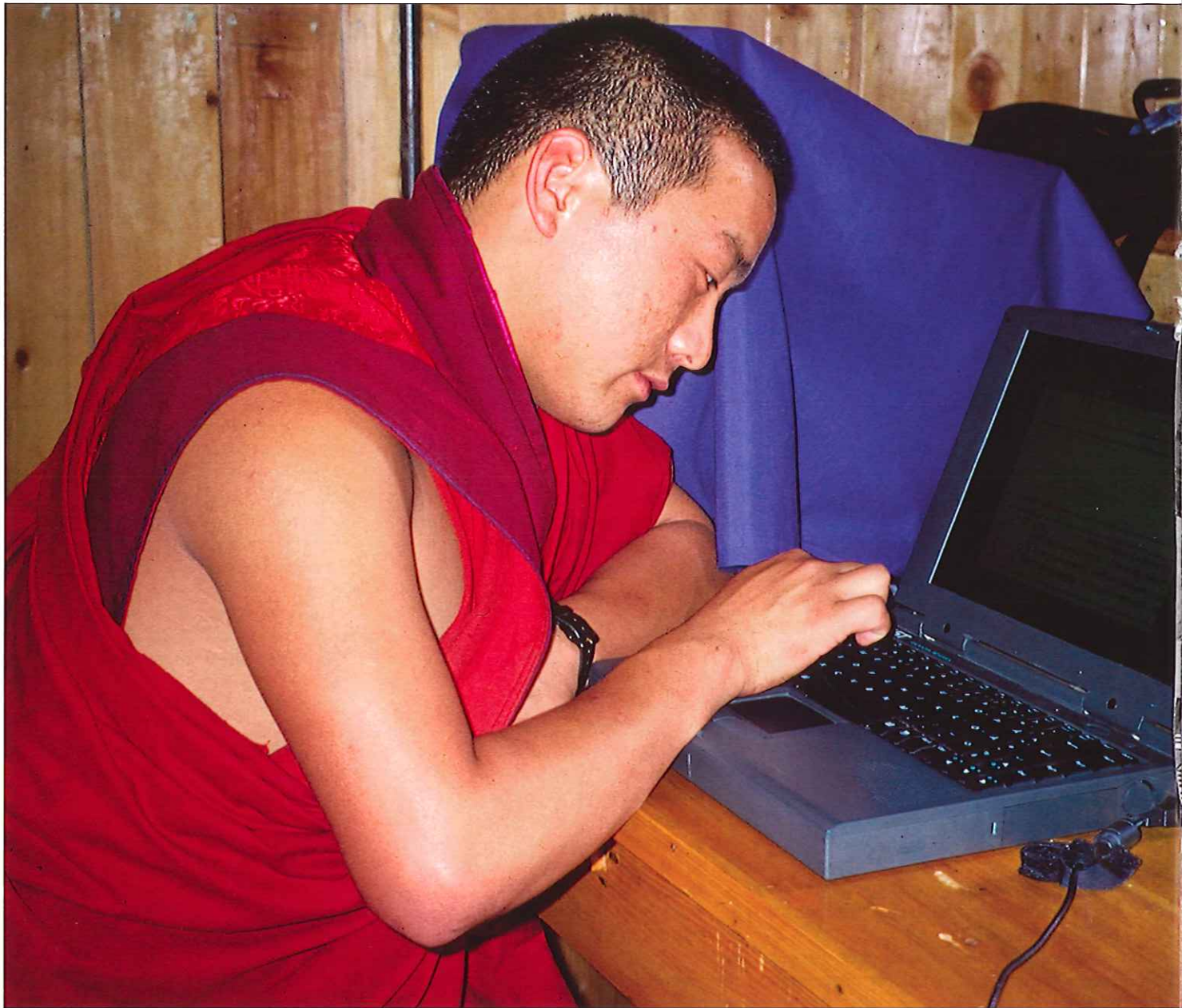
Det stigmatiserande syste-

met har också rötter i kastsystemet. Kvinnor ur de lägsta kasterna utsätts för ett dubbelt förtryck.

De yngre hoppfulla

Framtiden är trots allt hoppfull. Det ansåg en majoritet av kvinnorna. Yngre kvinnor var mer hoppfulla än de äldre och medelålders kvinnorna. De ansåg att jämfört med tidigare så har stora förbättringar skett när väl utvecklingen startat så kan den inte stoppas. Men så gott som alla var övertygade om att det kommer att ta tid, lång tid. Så småningom kommer dock indiska kvinnor att lyckas.

Karin Kavitha Lidén

En uppkopplad munk prövar på Internets välsignelser inne på telestugan i staden Jakar i Bunthang-provinsen i Bhutan. Det var först för två år sedan att Internet – och TV – tilläts i det lilla konungariket.

Fotboll är, vid sidan av wrestling-matcher på TV, mycket populärt.

Två barn sitter på huk vid klostret Kurje i Bunthang.

Bhutan@n

s k r i v e r h i s t o r i a

För några år sedan försökte regeringen i Bhutan att införa trafikljus i huvudstaden Thimpu. Ett tilltag som utlöste sådana protester hos befolkningen att regeringen tvingades backa och trafikljusen monterades ner för att aldrig återkomma. I dag står återigen det lilla buddhistiska kungadömet i Himalaya inför nya utmaningar. Den västerländska Internetvägen har svept över landet.

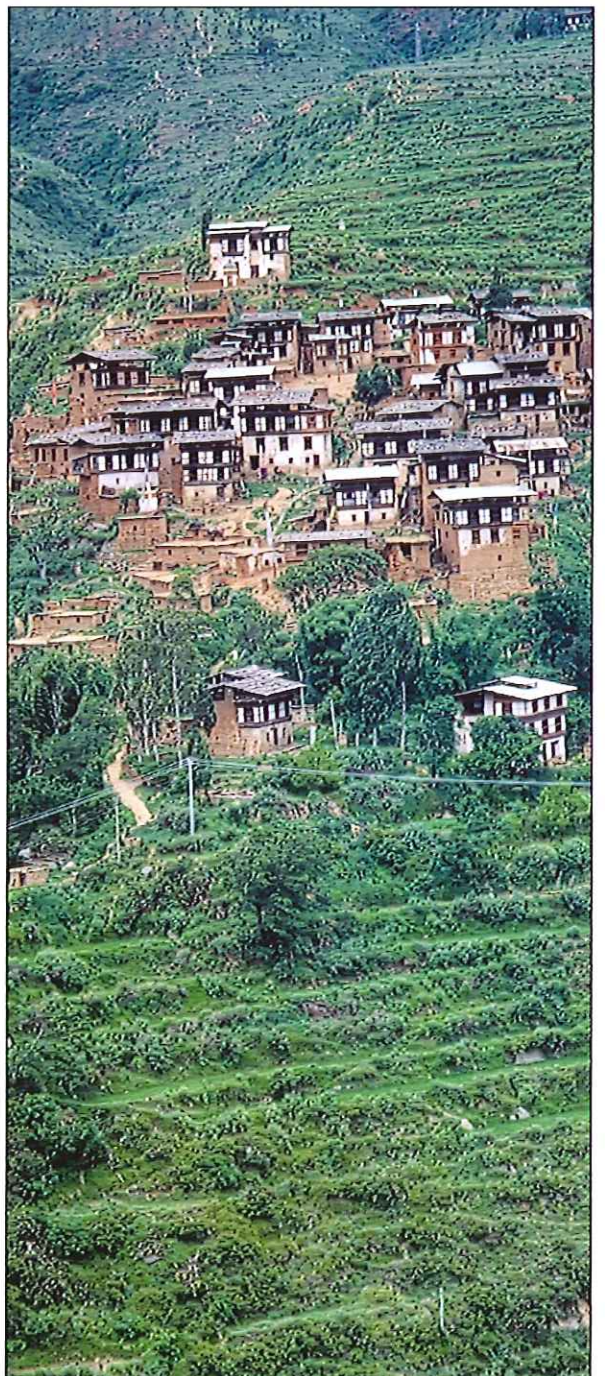
Under århundraden har befolkningen i det buddhistiska kungadömet Bhutan levt i fullständig isolering från omvärlden. Gömt bland Himalayas höga och snöklädda berg har gamla traditioner fortgått som de alltid gjort och kunskapen om yttrevärlden har varit i det närmaste obefintlig.

1961, två år efter att Kina med våld tagit över Tibet, besökte den legendariske skribenten **Desmond Doig**, Bhutan och insåg då vilka faror landets unika identitet stod inför.

”När den första balen av indisk bomull når Bhutans marknadsplatser, eller när den första riktiga turisterna anländer, så kommer det gamla Bhutan att krympa ihop i utkanterna av dess vackra dalgångar, och dess levande kultur kommer att vara på väg till ett museum. Oavsett vad, så kommer landet jag haft förmånen att besöka att dö en smula eller fullständigt. Och endast ett fåtal som sett det jungfruliga Bhutan kommer att inse vad världen har förlorat.”

I dag står Bhutan med ena foten i det förflutna och den andra i framtiden. Trots att bhutaneserna välkomnar turismen och moderniseringen i landet, så upplever de att deras självständighet och kultur hotas just på ett sådant sätt som Desmond Doig beskrev det för snart fyrtio år sedan i National Geographic.

I juni förra året lättade kungen på Bhutans självvalda isolering. TV infördes och landet fick sin första TV-kanal. I dag har vyerna ytterligare vidgats och en skog av parabolantennor har vuxit upp i städerna. Västerländsk

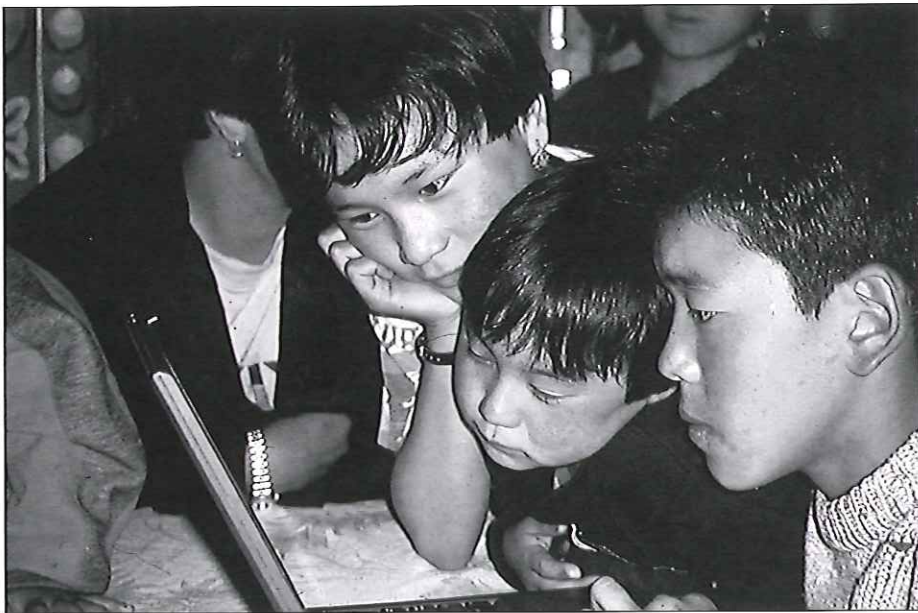
Ännu har Internet endast nått till ett fåtal ställen utanför huvudstaden Thimpu. Den lilla byn Rinchengang Wangdi är ännu inte uppkopplad.

VÄND!

...år sedan som Internet

Barnen passar på att titta in i telestugan i Jakar efter skoldagens slut.

FORTS.

kultur med MTV i spetsen tävlar i dag med gamla buddhistiska traditioner om befolkningens uppmärksamhet. Få saker torde vara så uppskattade som de TV-sända matcherna i amerikansk wrestling, vilket resulterar i att särskilt den yngre generationen får en dubbel identitet.

Bhutans tidiga historia smälter samman med buddhistiska traditioner och myter. Förekomsten av drakar och andar sammanblandas med historiska personer i den brokiga väv som utgör landets förflutna.

Inte förrän in på 1600-talet börjar de historiska konturerna bli tydliga. Klart är att de många dalgångar som i dag utgör Bhutan, då befolkades av en mängd olika kungadömen, åtskilda av Himalayas höga toppar.

Hotad självständighet

Detta förändrades år 1616 när en buddhistmunk vid namn **Ngawang Namgyal** kom till området. Han reste över hela landet och undervisade i den buddhistiska läran. Detta kom också att stärka hans politiska makt och slutligen lyckades han ena de åtskilda folken under ett styre. Men det närliggande Tibet, med en annan buddhistisk inriktning, var en ständigt hotande fara för Bhutans självständighet.

Namgyal insåg att Bhutan på ett markant sätt behövde särskilja sig från Tibet. På ett ytterst medvetet sätt införde han många av de sedvänjor, traditioner och ceremonier som än i dag praktiseras, för att utveckla en unik religiös och kulturell identitet för landet.

Bland annat införde han den bhutanesiska nationaldräkten, *gho*, vilken än i dag är obligatorisk för alla bhutaneser att bära. Landets medvetna politik och dess otillgängliga geografiska läge har resulterat i

att Bhutan alltid lyckats förbli en självständig stat.

1907 fick landet sin första kung och i snart ett århundrade har Bhutan nu styrts av kungafamiljen i samråd med de buddhistiska lamorna ur Drukpa Kagyupa-sekten. När kineserna med våld tog över Tibet 1959 blev det uppenbart för de bhutanesiska ledarna att en isolationistisk politik inte var gångbar i den "moderna världen".

1960-talet kom att utgöra den vändpunkt då Bhutan lämnade århundraden av självvald isolation bakom sig för att träda in på en mer öppen väg. 1962 gick landet med i den så kallade Colombo planen, vilket gav Bhutan tillgång till viss teknisk träning och assistans från andra länder i södra Asien.

Nio år senare, 1971, blev Bhutan medlem i Förenta Nationerna och 1974 tilläts turister för första gången någonsin att besöka landet. Antalet turister som släpps in är dock fortfarande starkt begränsat och förra året var det rekord med drygt 7 000 besökare.

Den nuvarande kungen, **Jigme Singye Wangchuck**, har tagit landet ytterligare ett steg mot den västerländska civilisationen. Bland annat har han betonat vikten av en moderniserad utbildning och hälso- och sjukvård. Dessutom har han insett nödvändigheten i att utveckla landsbygden och förbättra möjligheterna till kommunikation i landet.

IT som bistånd

Sedan 1996 har FN organet ITU (International Telecommunication Union) arbetat i Bhutan med att utveckla telekommunikationen i landet. Under de senaste åren har allt fler bistånds- och internationella organisationer fått upp ögonen för den nya tekniken i biståndsfrågor som ett sätt att hävda en ekonomisk utveckling.

Också inom Sida har man börjat lägga upp strategier för hur den nya informationstekniken ska användas i biståndet.

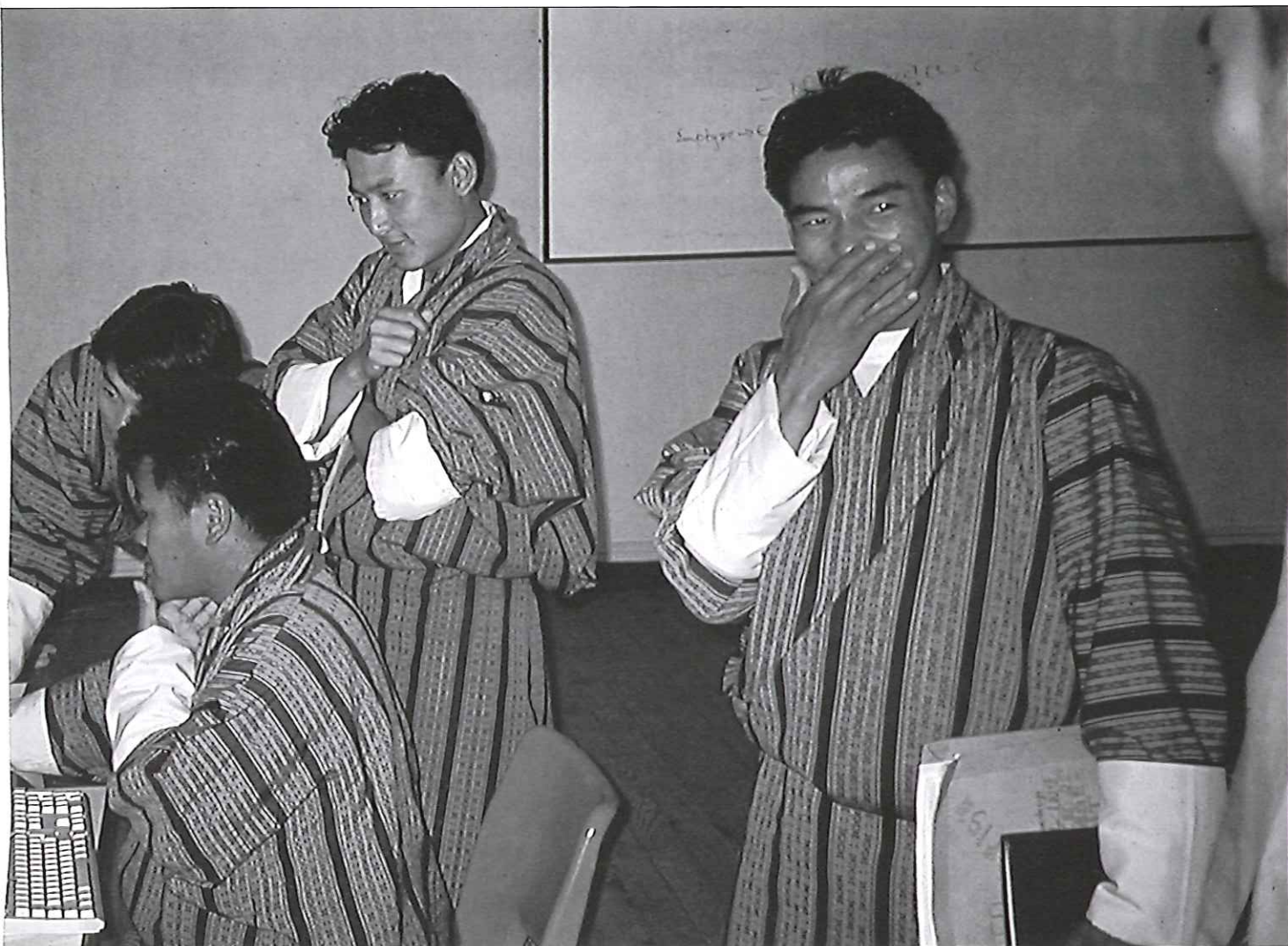
IT i vardagslivet

Daniel Grankvist från Uppsala tillbringade tre månader i våras på FN i Bhutan med hjälp av Sidas Minor Field Study Program. Syftet med vistelsen var att ta reda på hur lokalbefolkningen kan använda sig av Internet i vardagslivet.

-- Det var först för två år sedan som Internet tilläts i Bhutan, samtidigt som TV infördes, berättar Daniel. Men till skillnad från TV:n så tror jag att Internet på ett konkret sätt kan påverka situationen för många bhutaneser.

Överlag är dock Internet fortfarande ett okänt begrepp för det stora flertalet, men de som har varit intresserade har kunnat följa utvecklingen i landets enda tidning, *Kuensel*, som för övrigt har en egen sida på <http://www.kuensel.com.bt/>

Enligt FN:s statistik är Bhutan ett av världens fattigaste länder. Av naturliga skäl finns det därför ingen praktisk möjlighet att en uppkopplad dator skulle bli varje hushålls egendom, som det exempelvis är i Sverige. I stället har FN valt att satsa sina

Nya kunskaper är roliga – och viktiga för demokratin. FN-organet ITU arbetar med utvecklingen av Bhutans telekommunikationer.

resurser på att bygga så kallade telestugor, det vill säga små allmänna hus med tillgång till uppkopplade datorer och utbildad personal. Än så länge har en telestuga uppförts i staden Jakar i Bumthangprovinsen och Daniels projekt gick ut på att kartlägga vilka behov lokalbefolkningen där har av Internet.

– Tanken är att befolkningen ska kunna använda sig av alla de tjänster som erbjuds på Internet för att i längden påverka sina egna förhållanden, säger Daniel. Exempelvis i Bumthangprovinsen där jag arbetade, livnär sig de flesta av jordbruk. Dessa bönder skulle med Internets hjälp kunna få tillförlitliga väderprognoser över just deras område. Något som inte finns att tillgå i dag.

Ingen riktig demokrati

Ett annat viktigt användningsområde är kommunikationen. Bhutan har länge varit isolerat och någon riktig demokrati i västerländsk bemärkelse existerar inte. Med hjälp av Internet möjliggörs att kunskap kan spridas och göras tillgänglig för i stort sett vem som helst, vilket utgör en viktig förutsättning för demokrati. Men för att kunna ta del i en levande demokrati krävs

också möjligheter till kommunikation.

– Det spelar ingen roll hur mycket information du har tillgång till ifall du inte kan ge någon respons på besluten som fattas och som berör dig, förklarar Daniel. Responsen leder till initiativ och initiativen leder i sin tur till en vital och levande demokrati. Det är en långsiktig påverkan, men all utveckling tar tid.

Än så länge finns Internet mest tillgängligt i huvudstaden Thimpu, där det i dagsläget finns tre stycken Internet-caféer. Men för det stora flertalet är dessa för dyra att använda. Endast de mer välbärgade bhutaneserna och högre statliga tjänstemän har ännu kunnat ta del av denna nya teknik, något som kan resultera i att kunskapsklyftorna inom landet ökar i framtiden.

Men det är inte bara pengar som fattas i Bhutan. Eltillförseln är på många ställen dålig i landet och ofta saknas nödvändiga kunskaper för att kunna utnyttja de fördelar som Internet kan ge.

– Det säger sig självt, att utan kunskap blir hela det här biståndet verkningslöst, säger Daniel. Därför är det viktigt att knyta samman projektet med undervisning samtidigt som man satsar på att säkra eltilförseln till landets alla delar. Dessutom är

spänningen på ström men aningen för hög i Bhutan, vilket gör att den nya utrustningen slits snabbare och än så länge finns det ingenstans att reparera datorer i Bhutan. Antingen får man köpa en ny dator eller skicka den till Bangkok i Thailand där möjligheter finns att laga den.

Mest turister som surfar

Men fortfarande är telestugan i staden Jakar relativt obesökt. De få som besöker stället i dag är oftast turister som med Internets förlovade hjälp vill komma i kontakt med världen utanför det lilla buddhistiska kungadömet. Men trots detta finns förhoppningarna hos många utländska biståndsorganisationer att telestugorna ska öppna upp nya möjligheter för Bhutan.

Enligt landets tidning, Kuensel, har Bhutan omvandlats från medeltid till informationssamhälle på mindre än femtio år. Nya möjligheter att hävda en ekonomisk utveckling och ett större politiskt inflytande i en global värld. Frågan är väl bara vad bhutaneserna själva vill.

Marcus Mohlin, text

Daniel Grankvist, foto

Flyktingarna ska tillbaka

Bhutans hinduer börjar långsamt återvända från Nepal

I slutet av 80-talet beslutade sig Bhutans regering för att skydda sin buddhistiska karaktär. Det innebar att mängder av hinduer tvingades ut ur landet. De har sedan dess levt i flyktingläger i grannlandet Nepal. Men nu finns det äntligen hopp om att de ska kunna återvända hem igen.

Lacchimaya, en 42-årig kvinna, är en av de närmare 100 000 bhutaneser som i över ett decennium levt i sju olika flyktinglägren i östra Nepal. De flydde från grannlandet Bhutan i slutet av 1980-talet och början av 90-talet.

Bhutan började 1988 – i syfte att bevara sin buddhistiska karaktär – att avhysa alla medborgare som inte kunde bevisa att de levt i landet mer än 30 år. Och eftersom de flesta från den nepalesisktalande hinduiska befolkningsgruppen *lhotsampas* i södra Bhutan saknade identitetshandlingar tvingades de ut ur landet.

Men nu har alltså deras hopp om att kunna återvända tänts. Detta efter att diskussioner mellan de nepalesiska och bhutanska myndigheterna lett fram till en överenskommelse om att förbereda repatriering av flyktingarna.

Förberedelserna påbörjades i våras genom att myndigheterna börjat intervjua flyktingarna i lägren. Och snart är turen kommen till Lacchimaya och hennes familj.

– Bhutan är vårt hem. Men två av mina barn föddes här och har aldrig varit i sitt hemland, säger hon och undrar om det kan innebära att hemvändandet blir svårt.

Lhotsampas har bott i södra Bhutan sedan 1800-talet, men den bhutanesiska regeringen hävdade att de var nyinflyttade ekonomiska invandrare.

– Det var en hemska tid. Vi tvingades lämna vårt hem och våra fält i Bhutan. Sen skickades vi hit på lastbilar mitt i regnperioden. Vi hade inga pengar. Våra barn var sjuka och döende. Jag blev också allvarligt sjuk, säger Lacchimaya.

90 000 flyktingar

Över 90 000 flyktingar kom från Bhutan till Nepal. Sen dess har många barn fötts och nu är de över 100 000.

I lägren pågår nu identifiering av flyktingarna i samråd mellan bhutanesiska och nepalesiska myndigheter.

– Vi är i första hand med för att se till att intervjuerna utförs korrekt och att ingen

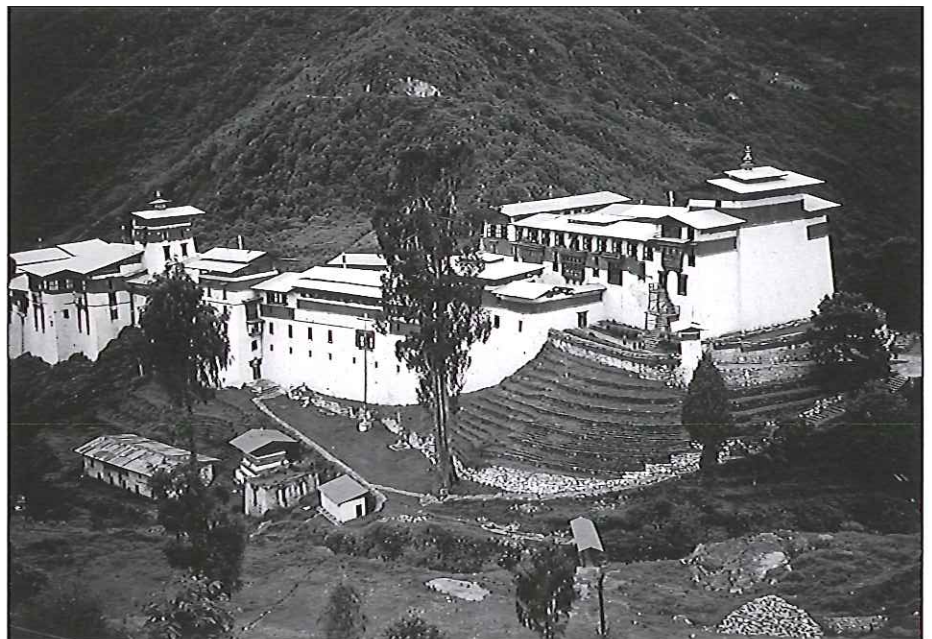

FOTO: DANIEL GRANKVIST

Den buddhistiska kulturen, här representerad av en dzong (kloster och administrativ byggnad) i Trongsa i centrala Bhutan. Det var värnandet om den som drev 100 000 etniska nepaleser – och hinduer – ut ur landet. Nu ser det dock ut som om de får återvända.

känner sig hotad eller missförstår frågorna, säger en nepalesisk myndighetsperson i Damak.

Flyktingarna förs med bussar till ett verifieringscenter i staden.

– Det gick trögt i början, men nu går det allt snabbare, säger S.B. Subba från de bhutanesiska flyktingarnas repatrieringskommitté.

Kommittén hjälper till med att distribuera kopior av de formulär flyktingarna senare stöter på vid intervjuerna så att de ges chansen att bekanta sig med frågorna i god tid.

Emigrerade "frivilligt"

Men med nuvarande hastighet, tio familjer intervjuas om dagen, skulle det ta närmare fem år att verifiera de närmare 15 000 familjer som bor i lägren.

Att det tar så lång tid beror delvis på att formulären är skrivna på engelska. Men det finns även andra komplikationer. Många av flyktingarna hävdar att de tvingades skriva under papper på att de emigrerade till Nepal frivilligt, när de lämnade Bhutan.

I ett kontroversiellt avtal mellan Nepal och Bhutan 1993 kom man överens om att klassificera flyktingarna i fyra olika klasser. En av dessa grupper var flyktingar som sades ha emigrerat frivilligt. Bhutan är nu berett att ta emot alla grupper utom just den.

Och det finns en oro för att klassifice-

ringen kan komma att användas för att förvägra en stor grupp flyktingar att flytta tillbaka.

Förhållningstaktik

– Vi har sett det om och om igen. Den bhutanska taktiken är att förhåla och dra ut på tiden. Deras förhoppning är att det skulle leda till att flyktingarna assimileras i Nepal, säger en högt uppsatt tjänsteman i Nepals huvudstad Kathmandu som vill förbli anonym.

Men han menar samtidigt att de bhutanesiska myndigheterna har mjuknat på grund av det internationella trycket, och att om kategoriseringsfrågan kommer upp igen kanske man inte kommer att vara lika rigida som tidigare.

Samtidigt oroar sig flyktingarna för hur de kommer att få det i Bhutan om de tillåts återvända. Det bhutanesiska regeringen har genomfört omflyttningar av människor från andra delar av landet till Lhotsampafolkets område.

Många av flyktingfamiljerna har hört talas om att deras gamla hem nu befolkas av nyinflyttade människor.

– Jag har hört att mitt hem i Chirang Basti har tagits över av någon annan.

Så även om vi får återvända – vart ska vi ta vägen?, frågar sig en av flyktingarna.

Ramyata Limbu/IPS

Trots att det förnekas fullständigt av de ansvariga inom såväl regeringen (Nationella Demokratiska Alliansen, NDA) som dess dominerande parti BJP har resultaten från de nyligen avslutade delstatsvalen – som kan sägas ha varit ett slags parlamentsval i miniatyr – tjänat som en varningssignal för den styrande koalitionen på riksplanet.

Valen som hölls till de lagstiftande församlingarna i fyra delstater samt unionsterritoriet Pondicherry, jämte fyllnadsval till tre platser i Lok Sabha, visar ytterst tydligt på en omsvängning i den folkliga opinionen bort från NDA-regeringen. I Västbengalen, där den sittande vänsterfrontsregeringen blev omvald för en sjätte mandatperiod med två tredjedels majoritet bakom sig, miste BJP inte bara det enda mandat man hade i delstatsparlamentet. Partiets samtliga 200 kandidater som ställde upp i valet förlorade sina deponerade insatser.

Partiet misslyckades också än en gång att ta plats i Keralas delstatsparlament, och ännu mera talande blev att BJP förlorade den Lok Sabha-plats i Tamilnadu som stod vakant efter avlidne **P R Kumaramangalam**, hälsovårdsminister i NDA-regeringen.

Jayalalitha åter till makten

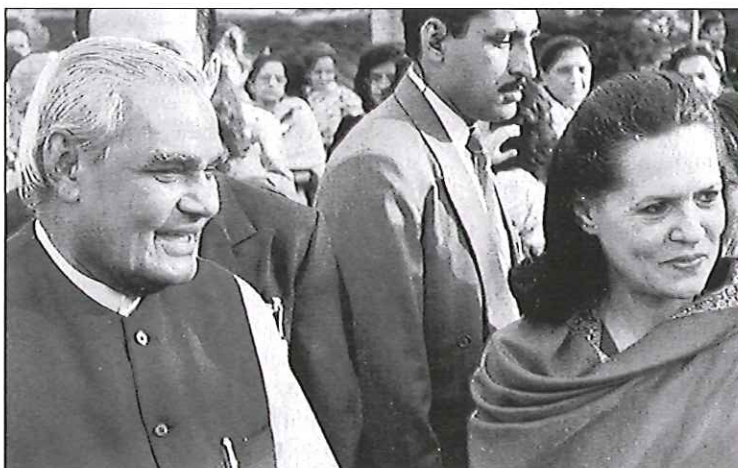
BJP lyckades inte heller vinna de andra två fyllnadsmandaten till Lok Sabha. Däremot vann partiet, som tröst, fyra platser i Tamilnadus delstatsparlament och åtta platser i Assam, alltmedan ärkerivalen, den för korruptionsbrott dömda **Jayalalithas** AIDMK svepte fram och erövrade två tredjedels majoritet i Tamilnadu, och kongresspartiet säkrade en komfortabel majoritet – 71 av 125 platser – i Assam.

Alldeles bortsett från BJP:s usla insats led de styrande partierna i Tamilnadu och Assam, DMK respektive Asom Gana Parishad (AGP), som båda denna gång allierat sig med BJP, totala nederlag.

I Tamilnadu gick den styrande DMK-ledda NDA-fronten tillbaka till blygsamma 37 mandat, från 173 i förra delstatsvalet 1996, och i Assam vann alliansen AGP-BJP endast 26 mandat.

Fiasko för Mamata

Mamata Banerjees Trinamul Congress som i Västbengalen segervisst kämpade för att ta över regeringsmakten i en allians med kongresspartiet lett av **Sonia Gandhi**, lyckades endast erövra 87 platser de bägge partierna tillsammans jämfört med vänsterfrontens 199. Många bedömare tillskriver detta usla resultat för Banerjee hennes partis anknytning tills helt nyligen till den BJP-ledda NDA-regeringen på riksplanet och den ambivalens som hon även därefter uppvisat gentemot den.

Den enas stjärna på väg att dala – premiärminister Atal Behari Vajpayee, den andras på väg upp efter framgångarna i de senaste delstatsvalen – kongresspartiets ledare Sonia Gandhi.

FOTO: REUTERS

Även om i ett specifikt indiskt scenario den nyss avslutade valomgången kan ses som ett val i synnerligen begränsad omfattning rymmer det dimensioner som inte ska ignoreras. Inte mindre än 130 miljoner röstberättigade var involverade, utspridda över 824 valkretsar i landet, nyttjande 160 000 elektroniska röstningsapparater på en och samma dag, den 13 maj. Procentandelen väljare som faktiskt utövade sin rösträtt varierade från 73 procent i Kerala till 58 procent i Tamilnadu.

Bleknat anseende

Ett valutslag av denna omfattning och i ett område utspritt över landets sydliga, östliga och nordöstliga delar kan inte avfärdas med en axelryckning. För efter en lång rad motgångar för NDA/BJP – inledningsvis Tehelka.com-avslöjandena (se SYDASIEN 1/01), följt av allvarliga börs- och bankskandaler och till sist tappat anseende och förluster av människoliv i samband med gränsstrider med Bangladesh – som ett resultat av bristfällig underrättelsetjänst inom försvarsmakten – är alla faktorer som bidragit till att få NDA-regeringens profil att blekna markant.

De katastrofala valresultaten för några av partierna som ingår i koalitionsregeringen betraktas mot denna bakgrund med oro av övriga partier inom NDA-alliansen, i synnerhet Biju Janata Dal i Orissa och den för regeringens överlevnad avgörande men mindre intima allianspartnern Telugu Desam Party (TDP) i Andhra Pradesh.

Kongresspartiet viktig aktör

Det är framförallt NDA-regeringens och BJP:s motgångar som bidrog till framgången för huvudmotståndaren i valet – kongresspartiet, som återerövrade regeringsmakten på egen hand i Assam och som dominerande part i Förenade demokratiska fronten (UDF) i Kerala, där man besegrade den traditionella rivalen Vänsterfronten (LDF) ledd av CPI(M).

Också i Pondicherry är man domineran-

de part i en ny koalitionsregering, och med sju egna egna mandat och med 23 i bagaget hos Moopanars Tamil Manila Congress (ett parti som snart väntas slås ihop med kongresspartiet) är det troligt att kongresspartiet kommer att få del av makten också i den AIADMK-ledda delstatsregeringen. Allt som allt kommer kongresspartiet, efter dessa val, åter att bli en viktig aktör inom politiken på riksplanet, nu när man har makten i ett dussintal delstater, varav flera viktiga sådana som Maharashtra, Karnataka, Rajasthan och Delhi – huvudstadsregionen.

Globaliseringens effekter

Slutligen har effekterna av den allt snabbare globaliseringen och liberaliseringen av den indiska ekonomin lett till att den inhemska industrin håller på att strypas liksom att exportmöjligheterna begränsats, vilket orsakar ökad arbetslöshet och svårigheter för stora grupper i samhället. Detta underminerar stödet från BJP:s traditionella stödgrupper – och det i en sådan utsträckning att Bharatiya Mazdoor Sangh (BMS), partiets fackliga motsvarighet och för övrigt det största av landets fackförbund, kommit att inta en öppet fiendlig hållning gentemot Vajpayee-regeringen.

Även om det nu jublas i kretsarna kring kongresspartiet tack vare den förändrade maktbalansen visavi BJP återstår flera svårigheter att övervinna innan partiet på allvar kan hoppas på att återta regeringsmakten.

För det första gäller det frågan om Sonia Gandhis kandidatur till premiärministerposten. För även om det inom partiet saknas verkliga konkurrenter så är det ute bland vanligt folk ytterst kontroversiellt huruvida Italien-födda Sonia Gandhi kan accepteras eller ej.

För det andra är det så att bortsett från kommunisterna upplevs inte hotet från BJP som så starkt från de andra oppositionspartiernas sida att dessa är beredda överge sin

VÄND!

FORTS.

historiskt betingade motvilja mot det förr så dominerande kongresspartiet.

Det finns heller inget som pekar på att kongresspartiet självt försöker frigöra sig från sin traditionella identitet med en dynastiskt rotad uppbyggnad och med en högdragen profil som i grunden bygger på värderingar till höger om mitten och med tendens att gärna svänga ännu mera åt höger. Sonia Gandhis omfamning av vänsterens *bete-noire* Mamata Banerjee, om än tillkommen av tvång på grund av den politiska situationen i Västbengalen, har ytterligare komplicerat läget.

Dessa flaskhalsar står i vägen för framväxten av ett hållbart alternativ till den skrangliga NDA-koalitionsregeringen och kan innebära att denna hålls vid liv längre än berättigt med tanke på dess bristande vitalitet.

BJP:s planer stäcktes

BJP:s planer för den närmaste framtiden har dock helt kommit av sig, något som också frustrerar de långsiktiga strategiska övervägandena. Partiet hade räknat med att öka sin styrka, inte så mycket av egen kraft men med hjälp av sina allierade ute i delstatsparlamenten. Detta skulle snart ha resulterat i ett ökat stöd i Rajya Sabha, parlamentets överhus, där man i dag befinner sig i en minoritetsposition. Och än viktigare skulle ett större antal delstatsparlamentariker medföra att partiets inflytande i det valkollegium som utser landets president skulle öka. Båda dessa förhoppningar har nu kommit på skam.

Den mest avgörande politiska uppgörelsen har emellertid varit den som utkämpats i Västbengalen, där BJP och dess mera rabiata partners inom NDA-regeringen understött Mamata Banerjees Trinamul Congress, från början en utbrytargrupp ur kongresspartiet. I absolut sista stund beslöt sig dock Mamata för att lämna NDA och allierade sig istället med Sonia Gandhis kongressparti, dels för att dra växlar på detta partis större röstbank och dels fly undan spridningseffekterna av BJP:s devalverade anseende i kölvattnet på Tehelka.com-skandalen.

Under de senaste 12 månaderna, allt sedan hon lyckades genomföra sin lyckade kupp och vinna fyllnadsvalet till Lok Sabha i Panskura genom att på ett skickligt sätt mobilisera en enad front bestående av såväl missnöjda fattiga landsbygdsbor som aggressiva element f d stora jordägare och med utnyttjande av våldsaktioner i stor skala, har Mamata självsäkert planerat för att ta över chefsministerposten i delstaten.

I dessa strävanden understöddes hon systematiskt av Kolkatas fyra ledande dagstidningar – två engelskspråkiga och två bengaliska. Opinionsundersökningar liksom vallokalsundersökningar förespådde en ovisst utgång där vänsterfronten som mest kunde hoppas på en knapp seger. Det

var också den prognos som gavs av flertalet politiska bedömare, och till och med inom CPI(M):s egna led talades om en strid på kniven.

Men förvirrande nog för alla siare valde folket i Västbengalen om Vänsterfronten med två tredjedels majoritet, och CPI(M) befinner sig till och med i en situation där man bara fattas fem mandat från att partiet har egen majoritet.

Kännare av västbengaliska förhållanden är eniga om att vaktombytet i delstatens ledning, från **Jyoti Basu till Buddhadeb Bhattacharjee**, för sex månader sedan spelade en avgörande roll i den imponerande segern för Vänsterfronten. Bhattacharjees mjuka och artiga framtoning står i stark kontrast till Basus högdragna och överlägsna manér. Till skillnad från Basus ständiga konvoj av 12 fordon färdas Bhattacharjee runt eskorterad bara av följevagn samt en polisbil. Han bor också kvar i sin gamla tvårumslägenhet, och åtnjuter dessutom ett fläckfritt anseende – något som stärktes av att han för några år sedan avgick ur regeringen just på grund av en fråga om politisk moral.

Men i än högre utsträckning än Buddhadeb eller vänsterpartierna är det Mamata och hennes pöbel som i realiteten medverkade till den massiva vänsterfrontssegern. Som ett eko av de andra dominerande pro-Mamata-tidningarna i Kolkata summerade *The Times of India* kort och koncist saken så här:

"Mamata har varit ett dubbeleggat svärd...en karismatisk person...hennes temperamentsfulla natur och förmåga att sätta pöbelns känslor i svallning har fått medelklassen att krypa ihop av skräck."

"Denna rädsla fick väljarna att satsa på den väl beprövade Vänsterfronten. Hemmets härd är åtminstone relativt säker under Buddhadeb och hans kamrater. Om Mamata skulle komma till makten är fruktan att fullständig förödelse skulle komma att bryta lös."

Vänsterns seger ska dock inte överskattas. Vänsterpartiernas röstandel förblev oförändrad – 49 procent – och Trinamul Congress/kongresspartiets samlade röstandel sjönk med mindre än en procentenhet.

För tillfället råder dock glädjeyra inom vänstern. Men att bortse från hårda realiteter är synnerligen riskabelt i längden. De löften som Buddhadeb gett om satsningar på bland annat utbildning, hälsovård, jordbruk och industri är inte alldeles enkla att förverkliga i ett läge när landet, ja faktiskt hela världen, är på väg in i en lågkonjunktur. Och Mamata och hennes mörka krafter kommer inte att ge upp striden. Vänsterfronten och Västbengalens fredsälskande människor måste fortsatt stå på sin vakt.

Ajit Roy

Översättning: Lars Eklund

SASNET – Nätverk för Sydasienstudier växer nu fram

I höstas berättade vi i SYDASIEN om att Lunds universitet fått i uppdrag av Sida att bygga ett nätverk för Sydasienstudier i Sverige. Målet är att initiera, stimulera och stödja samarbeten inom forskning, undervisning och information kring Sydasien. Samarbete över disciplin- och fakultetsgränser prioriteras, liksom samverkan mellan flera institutioner i Sverige och Sydasien.

Arbetet med att bygga upp detta pågår för fullt. Under våren har detta nätverk fått sin organisation vid Internationella sekretariatet vid universitetet. Rektor **Boel Flodgren** utfärdade i början av juni föreskrifter för nätverket och SASNETs första styrelse, med medlemmar från hela landet, utsågs.

En Internet-portal som ska såväl spegla som tjäna den svenska Sydasienforskningen är under uppbyggnad och kommer att lanseras i augusti. SYDASIENS redaktör **Lars Eklund** är t f webmaster, och religionshistorikern **Lisbeth Andersson** arbetar med ett sökbart forskarregister.

Under våren har också ett antal planeringsbidrag delats ut som ska användas för att bygga upp program inom forskning och undervisning. Bland annat forskning inom religionshistoria, vattenförsörjning, bioteknik och barn- och mödrahälsovård fått stöd. En tvärvetenskaplig konferens om teknik och historia planeras också och en internationell magisterkurs i mineralutvinningsteknologi ska utvecklas. Slutligen lämnas stöd åt planeringen av det nya Nordic Center in New Delhi för studenter och forskare.

I slutet av augusti arrangeras i Lund en internationell workshop om globalt nätverkande i Sydasienstudier. I denna deltar forskare från Sydasien, Sverige, övriga Europa och USA.

SASNET har redan i dag en hemsida där man kan följa arbetet med att bygga upp nätverket. Den innehåller också smakprov på den information som den kommande portalen ska erbjuda, i form av forskningsnyheter, landinformation, de bästa nyhetskällorna på nätet, biblioteksresurser, universitet i Sydasien, kurser, konferenser och mycket annat. Adress: <http://sasnet.soc.lu.se>

Välkommen att delta i SASNETs verksamhet: E-post: sasnet@sasnet.lu.se

Besöksadress: Internationella sekretariatet, Gamla Kirurgen (2 vån, 230), Sandgatan 3, Lund – säkrast vardagar mellan 13-14, telefon 046-222 73 40. Vi har ett 30-tal tidskrifter om eller med anknytning till Sydasien för läsning.

Staffan Lindberg
t f koordinator

Brutal tradition medel att kontrollera Pakistans kvinnor

Fehmida Nonari, en flicka från Larkana, en stad i det inre av Sindh-provinsen i Pakistan, skickade ett brev till journalister där hon vädjade till dem om att rädda hennes liv då hennes föräldrar tänkte döda henne i *karo-kari* namn. Hennes liv var i fara och hon riskerade att bli ännu ett offer för denna månghundraåriga sedvänja.

Dessa uppgifter presenterades den 2 september 1999 för hovrätten i Sindh av Yusuf Leghari, en av initiativtagarna till den pakistanska människorättskommissionen HRCP.

Fehmida Nonaris familj hade flyttat till Badin-distriktet, också beläget i det inre av Sindh, och det var där hon blivit kär i sin granne Sattar Jamali. Men när hennes föräldrar upptäckte detta skickade de tillbaka henne till Larkana.

Fehmidas storsyster berättade då för henne att brodern och andra släktingar planerade att döda henne på grund av misstankar om att hon var en *kari*. Systemet rådde henne att genast lämna huset där hon var och ge sig av någon annanstans.

Fehmida följde systemets råd och for till Hyderabad där hon sålde sina öronringar för att få pengar. Men senare tog hon en taxi och ämnade sig tillbaka till familjen i Badin. Enligt pressuppgifter stoppades dock hennes fordon av polisen på vägen och hon spärrades in på en polisstation, för att så småningom ställas inför rätta.

Hur många till ska offras?

Vi har gått in i ett nytt sekel, men fortfarande ställer sig miljontals pakistanska kvinnor en rad frågor, av vilka den viktigaste gäller hur många fler kvinnor som kommer att offras i "hederns" namn. Hur många fler oskyldiga kvinnor ska behöva dö?

En stor majoritet av Pakistans kvinnor lever under omständigheter som är outhärdliga. De åtnjuter få grundläggande rättigheter och i hedersbegreppets namn inskränks deras liv ännu mer. De allra flesta kvinnor tillåts inte leva i enlighet med sina egna önskingar och får inte själva välja make. Och skulle de försöka sig på att ändra på dessa sakernas tillstånd fastnar de i samhällets garn, de utsätts för olika former av hudflängelse, där hedersmord är den mest omänskliga.

Inte överraskande mördades mer än 2 000 kvinnor i Pakistan förra året. Flertalet av dessa dödades i hederns namn och deras mördare har så gott som helt undsluppit straff för sina brott. Även de som gripes ställs sällan inför rätta.

I sin första undersökande rapport om he-

Fotomodellen Saira, knappast en representativ företrädare för Pakistans kvinnor. Majoriteten av dessa lever under outhärdliga omständigheter, och befinner sig helt under männens kontroll.

Fakta/Hedersmord i Pakistan

Med "karo-kari" avses en otillåten utomäktenskaplig relation mellan man och kvinna. Kvinnan i den otillåtna relationen kallas kari och mannen karo. Båda orden betyder "svart" på sindhi. För släktingarna till en kvinna som stämplats som kari anses det legitimt att hennes bror, far eller son dödar henne samt hennes älskare. I många fall utnyttjas dock karo-kari-traditionen till att utnyttja kvinnor och döda dem för att på så sätt eliminera fiender, vinna egendom och liknande.

ders-brott mot kvinnor försöker Amnesty International reda ut den härva av nedtryckande sociala normer och traditioner genom vilka miljontals pakistanska kvinnor förblir insvärjda, ofta med myndigheternas oreserverade stöd.

Rötter i stamfolkstraditioner

I Sindh mördas ett stort antal kvinnor i hederns namn, efter att de förklarats vara *kari*. Det sägs att *karo-kari*-traditionen har sina rötter hos de baluchiska stammarna. Om en kvinna har en utomäktenskaplig relation med någon man förklaras hon vara *kari*, och det anses i enlighet med traditionen nödvändigt att någon i slakten upprätthåller familjens heder genom att döda henne. Förutom kvinnan har släktingen även rätt att döda *karon* – mannen i det olovliga förhållandet.

Det finns inget annat straff för en *kari* än döden. *Karins* släkting kan utan hinder döda henne och *karon* och på så sätt återställa familjens heder. Dessvärre förekommer det också ofta att sedvänjan missbrukas av brottslingar som utnyttjar det i skändliga syften och för att undslippa straff.

I Punjab används dessa mord för att med gevär skjuta ner vem som än vanärat klanen. Avgöranden byggs på enskilda beslut

och utförs diskret utan vittnen närvarande. I flertalet *kari*-fall är det nära släktingar i form av fäder, bröder, söner och äkta män som begår mordet.

Enligt en rapport från HRCP: "Det är stor spännvidd på offren, alltifrån flickor i pubertetsåldern till mormödrar. Det räcker vanligtvis med att bara ett rykte uppstår om en illegitim relation för att de ska dödas."

Poeten Attiya Dawood, som kommer från Sindh, citerade en tonårsflicka i en liten by: "Min fars blick vakar ständigt över mig; bister och ond. Vi anklagas och döms att förklaras som *kari* och mördas".

Det är ett faktum att antalet hedersmord ökar såväl på landet som i städerna, liksom att uppfattningen kring vad som är heder – och vad som ödelägger den – får en allt vidare innebörd. Och när allt fler mord sker under hedersmordets täckmantel ökar nyfikenheten.

Luddigt hedersbegrepp

Vad som nu krävs är att det kommer i gång en debatt kring hedersbegreppet och att frågan klart definieras. För i dag är det så att om en kvinna överhuvudtaget talar med en man i sitt kvarter eller i sin by kan hennes familj komma att betrakta det som

VÄND!

FOTO: JESPER MALMSTEN /PRESSENS BILD

FORTS.

att hon vanärat sin familj och att de därmed måste döda henne.

Rapporten säger:

”Uppfattningen om vad som definierar heder är mycket vag. Männens kontroll begränsar sig inte bara till kvinnans kropp; hennes sexuella uppförande innefattar kroppsrörelser och språk. På alla områden anses trots från kvinnans sida underminera mannens heder. Åtskillig kritik riktas mot kvinnor för att de dröjer med maten, de svarar på tilltal eller för att de olovandes hälsat på släktingar. Måttstocken för heder och kyskhet tillämpas olika för män och kvinnor, fast den är tänkt att vara densamma.”

Enligt HRCP:s rapport ges kvinnor aldrig chans att framföra sina åsikter, och klanråd – *jirgas* – och släktingar lysnar inte på deras versioner. Dessutom är det så att bara genom att rikta en beskyllning mot mannen för något besudlas dennes heder, och rättfärdiggör därmed att kvinnan mördas. 1999 uppges 286 kvinnor ha dödats av sådana skäl enbart i provinsen Punjab, och HRCP:s speciella insatsstyrka i Sindh rapporterade samma år om 196 fall av *karo-kari*-mord, varvid sammanlagt 255 personer dödade.

Det verkliga antalet fall överstiger dock betydligt det antal som det rapporteras om. De kvinnor som mördas för att ha varit *kari* begravs tragiskt nog utan några som helst ceremonier. De begravs på speciella platser avsedda för *karis*, och deras gravar besöks aldrig av vänner och fränder. Och andra kvinnliga släktingar kan inte protestera mot denna brutalitet, även om de råkar veta att offret är osyldigt.

Kvinnor anses vara familjens heder. Kvinnor betraktas som föremål och inte som mänskliga varelser med lika värde och rättigheter som männen. Detta är en föreställning med djupa rötter i stam-kulturen. Amnesty International har i sin rapport påvisat att kvinnor i det pakistanska samhället ses just som ett förkroppsligande av hedern hos männen som äger dem.

Kvinnans samtycke oväsentligt

I patriarkaliska kulturer tar sig våldet former som kan vara kulturellt specifika. I Pakistan är exempelvis tanken att kvinnan är en ägodel knuten till begrepp som beskydd, äganderätt och heder, som är en del av stamfolks traditioner och normer.

För den kvinna som blir föremål för att dödas i hederns namn är hennes samtycke, eller avsaknad av sådant, till handlingar som anses skamfulla irrelevanta för hederns väktare. Följaktligen drar en kvinna skam över sin familj också om hon våldtas.

I det pakistanska samhället anses kvinnor heller inte ha rätt att själva välja sin livskamrat. Om en kvinna uttrycker egen vilja att välja make och gifta sig med är det en kraftigt utmanande handling eftersom nästan alla äktenskap i vårt samhälle arrangeras av deras fäder och bröder.

□ Sextonåriga **Shahida** låg och sov i sitt hem i den lilla byn Gotki i Sindh-provinsen. Hon hade inte varit utomhus på fem dagar eftersom hon inte mådde bra. Den 2 februari i år hamnade hennes bror i gräl med en person ute på sin åker. Det slutade med att brodern slog ihjäl sin fiende med en yxa. Därefter gick han hem och slog ihjäl också sin syster, varefter han begav sig till polisstationen och där påstod att hans syster haft en utomäktenskaplig relation med hans fiende och att han samma dag påträffat dem i en komprometterande situation. Då skulle han ha blivit ursinnig och dödat de båda. Polisen släppte honom eftersom det handlade om ett *karo-kari*-mord – trots att modern i familjen förklarade att hennes dotter var oskyldig och inte alls kände mannen i fråga.

□ I ett annat fall dödade **Mohammad Nawaz** från staden Larkana sin mor medan hon stod och lagade mat. Nawaz var enda son till **Nazeeran Bibi** och **Mohammad Alam**. Den 15 mars mötte Nawaz på en väg en ensam 26-årig man tillhörig en klan som var fientligt inställd till hans egen stam. Nawaz högg ihjäl mannen med en yxa. Hemkommen dödade han sedan på faderns inrådan sin 55 år gamla mor, och hävdade att modern varit *kari*.

□ Den 4 januari dödades **Fariha** av sin man **Nadeem**. Han förklarade henne vara *kari*, och dödade därefter sin grannes bror **Naeem** såsom varande *karo*. Den mördade mannens familj berättade att Nadeem tidigare velat gifta sig med Naeems syster, men att denne motsatt sig giftermålsanbudet. Några månader senare gifte sig Nadeem istället med Fariha, som han emellertid snart dödade för att på så sätt komma åt att döda Naeem. Fallet togs upp i stamrådet, *jirgan*, som beslutade låta Nadeem i stället få gifta sig med Naeems andra syster.

Ett sådant handlande anses förödande för männens heder eftersom det är männen i familjen som svarar för giftermålsförhandlingar och som förväntar sig ett brudpris i utbyte mot att de överlämnar dottern/systemen till brudgummens familj.

Döttras anklagas för otrohet

Det är vanligt att fäder anklagar döttrar som gift sig efter egen vilja för *zina* (otrohet), hävdande att paret inte är lagligt gift. *Zina*-lagen används som ett vapen mot trotsande döttrar och systrar. Och även om kvinnan går till domstol och får rätt i sin sak görs inte mycket för att garantera att domstolens utslag efterlevs. I stället tar då familjen lagen i egna händer och mördar kvinnan. Det har också hänt att familjer utsatt sina döttrar och systrar för tortyr för att de ska dra tillbaka sina anmälningar.

Hedersbegreppet dyker inte bara upp när en kvinna vill gifta sig med den hon själv vill ha, utan också i de fall en kvinna önskar skilja sig. Hennes familj utsätter då henne då inte bara för starka påtryckningar utan hotar även att döda henne – vilket man också gör utan att riskera påföljd.

Kvinnor som begärt skilsmässa genom domstol har vid flera tillfällen attackerats, skadats och mördats. **Saima Sarwer**, som mördades på advokaten och människorättsaktivisten **Hina Jillanis** kontor i Lahore är ett exempel på detta.

Som detta upprörande fall tydligt visar är hedersmord inte bara något som äger rum på landsbygden och bland illitterata familjer. Saimas föräldrar tillhör en högt utbildad familj, hennes mor är en framstående gynekolog och hennes far president i Peshawars handelskammare.

Enligt islam är det varje kvinnas rätt att välja sin make. Islam ger henne också rätt att leva ensam eller att skilja sig från sin

man. Det är i stället det pakistanska samhället som förvägrar kvinnorna deras grundläggande rättigheter. Staten har misslyckats att skydda kvinnorna. Den har undvikit att ta sitt ansvar och låtit ondskefulla sociala normer härska obehindrat. En ansvarskännande tjänsteman i den tidigare regeringen påpekade apropå Saima-mordet: – Detta utgör det feodala samhällets kännetecken.

Deklarationen om att eliminera våld mot kvinnor, som Women's General Assembly enades om 1993 påstod bestämt att staten måste ”utöva tillbörlig uthållighet för att förhindra, utreda och, i enlighet med gällande lagstiftning, bestraffa fall av övervåld mot kvinnor vare sig det begåtts av staten eller privatpersoner”.

Det förekommer ofta att poliser låter sig mutas eller väljer att titta åt annat håll när det handlar om att utreda anmälningar från drabbade kvinnor. Och det är ytterst tragiskt att personer som begår hedersmord undgår straff genom att utnyttja kryphål i lagstiftningen.

Tillämpningen som räknas

Nyligen tillkännagav Pakistans ledare, general **Pervez Musharraf** att *karo-kari*-mord är allvarliga brott och skyldiga måste straffas i enlighet med den lag som finns. Våra härskare måste dock hålla i minnet att detta är ett cirkelbevis. Enbart kungörelser räcker inte. Det är hur dessa lagar tillämpas i praktiken som är det allt väsentliga.

Rana Rizvi

Översättning: Lars Eklund

Zia ul Haqs arv lever än

Tusentals oskyldiga offer för blasfemilagstiftning

Blasfemilagen i Pakistan utgör ett flagrant brott mot de mänskliga rättigheterna, hävdar en människorättskämpe.

– Skall vi tillåta vem som helst att tala förklenande om vår heliga profet och om heliga böcker, frågar sig å andra sidan en religiös skriftlärare.

Enligt förkämpan för mänskliga rättigheter ska lagar vara avsedda att skydda såväl samhället som dess enskilda individer och deras värderingar. Men blasfemilagen och Hudood-förordningarna har i stället kommit till för att brännmärka samhället, dess individer och värderingar.

Och det är just det som sker. Lagen har oändliga inneboende möjligheter till missbruk, vilket utnyttjas av skrupelfria och känslökalla personer. Offren är oskyldiga och fattiga människor. Tusentals har genom åren lidit ont av lagens utsträckta hand.

Betrakta dess offer och se, inte ett enda äkta fall finns där. Bland namnen återfinns spädbarn; illiterata personer som anklagas för att skrivit nedsättande slogans på väggar; handikappade; liksom mentalsjuka och galna människor.

Hädelse känslig fråga

Hädelse är en mycket känslig fråga, som omedelbart kan försätta en mobb i ett tillstånd av ursinne och raseri. I många fall leder denna känslighet till att offren lynchas direkt. Folk tar lagen i egna händer och intoleransen tål ingen väntan på att anklagelserna ska behöva bevisas av domstol.

Som framgått av faktiska händelser eggas fanatismen fram av privata, politiska och kommunalistiska egenintressen.

Och ifall de anklagade överlämnas till de rättsvårdande myndigheterna gör folk det fullt förvissade om att det till lagens bud finns rättsåtgärder som räcker till för att få anklagade dömda. I nästan alla fall döms offren fastän oskyldiga, och det trots att domstolarna med tanke på såväl brister i utredningarna, avsaknaden av bevis som mängden obestyrkta vittnesmål normalt sett skulle ha frikänt dem.

Pöbelvåld och lynchningar

Det har visat sig att en person som är anklagad för ett sådant här brott utgör ett sannolikt och lätt byte när det gäller att lösa gamla dispyter, konflikter om mark, personliga motsättningar och önskan att lägga beslag på annans egendom. Något som sätter press på polisen, som inte har för vana att koppla ihop olika former av lagöverträdelser.

Trycket på domstolar och lokala myn-

digheter upprätthålls i form av folkmassor. Vid alla blasfemirättegångar är domstolslokalerna till bristningsgränsen fyllda med publik.

Ordföranden i Pakistans Catholic Association **Herbert Fernandes**, hävdar att övervägande delen av alla blasfemi-åtal i Pakistan väcks mot medlemmar av den kristna minoriteten. Därutöver åtalas en eller två muslimer om året.

Innan sektion 295-C infördes i strafflagen av dåvarande militärdiktatorn **Zia ul Haq** i slutet av 1970-talet saknade lagstiftningen anstiftande inslag som uppväckte folkligt raseri. Pöbelvåld och mord förekom knappast innan lagen ändrades.

Men det har förändrats. Många människor har kommit att dömas till döden av domstolar och nästan lika många har lynchats av uppretad allmänhet.

Bekvämt sätt att döda

Det föreskrivna dödsstraffet för blasfemibrott, liksom luddigheten i lagtextens formuleringar och det faktum att anklagelserna helt enkelt utgör ett bekvämt sätt att döda har tillsammans gjort lagen till ett mord-

Lagen om blasfemi

□ Blasfemilagen är fortfarande år 2001 i bruk i Pakistan. Lagen riktar sig främst mot minoritetsgrupperna. Enligt lagen kan den som påstår sig ha sett hur någon river sönder sidor ur Koranen eller talat nedsättande om den heliga Profeten göra en polisanmälan. Den som förklaras skyldig riskerar fängelse upptill livstid, och kan i vissa fall bli hängd.

Hudood-lagen

□ Hudood-lagen som påminner om blasfemilagen infördes av militärdiktatorn Zia ul Haq i slutet av 1970-talet. Enligt hudood-lagen kan i det fall en kvinna väljer att gifta sig efter eget tycke, såväl hon som hennes man arresteras och enligt hudood-lagarna dömas för äktenskapsbrott. Hudood-lagarna stipulerar också att om en kvinna utsätts för våldtäkt krävs minst fyra vittnen för att våldtäktsmannen ska kunna fällas. I annat fall är det offret som åtalas för att ha begått äktenskapsbrott och döms därför.

I SYDASIEN 3/80 beskrevs i detalj den islamiska lagstiftning som infördes av diktatorn Zia ul Haq.

redskap med vilket motståndare snabbt kan elimineras från scenen.

□ **Chand Barkat**, en försäljare av armringar, utsågs till måltavla av sina affärsrivaler och undanröjdes med hjälp av lagen.

□ Målsägande i fallet med **Gul Masih** var en sympatisör till den extrema sunnimuslimska organisationen Sipah-e-Sahaba. En man som stod bakom honom och som lämnade in polisanmälan stod i politisk konflikt med Guls äldre bror efter att denne vägrat bistå med stöd från de kristna väljarna i kampen om borgmästarposten i staden där de bodde.

□ Läraren **Niamat Ahmer** mördades därför att hans kolleger ville se en annan lärare på dennes post.

□ **Iqbal Tahir** var en annan lärare som blev förflyttad på grund av sin stora popularitet efter anklagelser om blasfemi.

□ **Dr Akhtar Hameed Khan** anklagades för blasfemi sedan hans projekt, Orangi Pilot Project, kommit att upplevas som ett hot mot byggmaffian.

□ I fallen med **Manzur Masih, Rehmat Masih** och **Salamat Masih** låg i samtliga fall grannmotsättningar bakom anmälningarna om blasfemi.

□ Två advokater i staden Shabqadar stenedes, varav den ena till döds, efter anklagelser om blasfemi.

□ **Dr Farooq Sajjad** brändes till döds.

□ Professor **Abbas** mördades i Khairpur.

□ I Khanewal and Shantinagar brändes och ödelades inte mindre än 13 kyrkor av mobben.

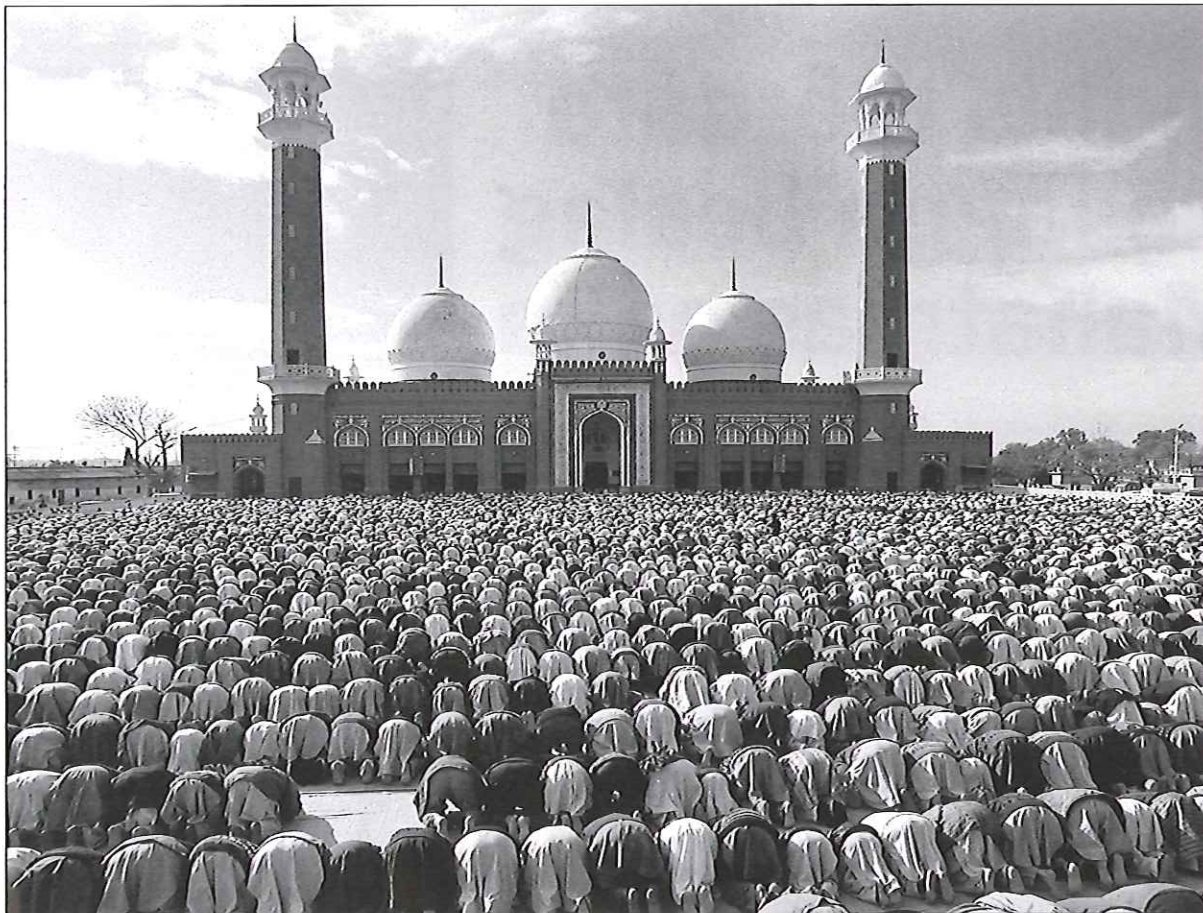
Ahmadiyyas lovligt villebråd

Blasfemilagen används i stor utsträckning också mot medlemmar av Qadiani- och Ahmadiyya-sekterna. Dessa, som anklagas för att vara falska muslimer, är strikt förbjuda att utöva sina ritualer.

Åsiktsfrihet, yttrandefrihet och trosfrihet existerar inte för dem, och de tillåts inte predika sin tro vare sig i ord eller skrift, öppet eller i det fördolda. De är bokstavligt talat lovligt villebråd för fanatiker, och hundratals kan dödas vid ett och samma tillfälle. Detta är bland de grävsta illdåd som begås mot en minoritetsbefolkning någonsans i världen.

Pakistan är till överväldigande delen ett muslimskt befolkat land. Det är därför obegripligt hur ett så stort antal blasfemifall kan förekomma. För i regel är det så att en minoritet i ett land alltid hyser ängslan för övergrepp som majoritetsbefolkningen kan tänkas begå i en viss given situation.

Ingen minoritet kan därför våga sig på något så dumdrigt som att uppträda för-

Fredagsbön under Ramadan i Taxila. Trons makt är stark i Pakistan, vilket innebär svåra prövningar för landets minoriteter.

FOTO: SAEED KHAN
PRESSENS BILD

”vanhelga” står för.

Samtidigt som uttrycket ger vida tolkningsmöjligheter nämns inte i lagen vare sig motiv eller avsiktighet, som annars är avgörande faktorer inom straffrätten. Redan däri- genom är lagen bristfällig.

Att respektera och värda den

domsfullt gentemot folkmajoriteten. I all synnerhet när det handlar om en fråga som man vet upprör folkets sinnen så.

Falska anmälningar

Det är ingen slump att det i det sunni-dominerade Pakistan flitigt förekommer väggklotter med texten ”shia kafir” (shias är inga riktiga muslimer), men aldrig det omvända, alltså ”sunni kafir”.

Skälet är uppenbart – en minoritet befinner sig i underläge, är undertryckt och pessimistisk. Det har heller aldrig hänt att minoriteterna har polisanmält fall av vanhelgande av deras profeter, väl medvetna om att ingen hänsyn skulle tas till sådant.

Man kan inte bortse från möjligheten att sinnessjuka och förvirrade personer i vissa fall kan ha gjort sig skyldiga till hädelse, men det stora antalet anmälningar pekar på att de flesta är falska. Pakistan är som bekant ökänt i världen för sina kränkningar av de mänskliga rättigheterna

All kritik förbjuden

Den religiösa fanatismens eld och intolerans har härjat i vårt samhälle så till den grad att en kritik mot blasfemilagen i sig också betraktas som att man begår blasfemi. I en framställan till hovrätten i Lahore hävdas exempelvis att förre premiärministern **Benazir Bhutto** genom sin kritik mot blasfemilagen själv gjort sig skyldig till detta brott.

Blasfemilagen är i andra avseenden ett hinder mot framsteg, forskning och all granskande verksamhet. Blasfemilagen infattas i den pakistanska strafflagens sektion 295 till 298. Bortsett från sektion 295

C som infördes av militärdiktatorn Zia ul Haq, en man utan legitim rätt att stifta lagar, så syftar lagstiftningen i övrigt till att förhindra att religiösa känslor såras – hos vilken person eller grupp det än må vara.

Sektion 295 lyder sålunda: ”Den som förstör, skadar eller vanhelgar platser för tillbedjan, eller föremål som hålls heliga inom en grupp människor, avsiktligt för att däri- genom skymfa denna grupp eller med kändedom om att denna grupp kan förmodas uppleva sådan förstörelse, skada eller vanhelgande som en skymf mot sin religion, skall dömas till antingen fängelse för en period upp till två år, böter eller bå- dadera”.

Hinder mot forskning

Arkeologiska utgrävningar i Israel har visat att Moses aldrig kan ha färdats den väg som beskrivs i Bibeln. Men att påstå något sådant, att den gamla religiösa versionen är felaktig, är alltså straffbart enligt pakistansk lag. Det är visserligen tillåtet att gå tillbaka i historien och kontrollera fakta, men lagens påbud begränsar all forskning som motsäger den rena lärans tro.

Sektion 295 C som Zia ul Haq kompletterade lagen med – för att öka på den renlä- riga trons vanvettiga trosiver i ett försök att själv hoppas bli *Amirul Momineen* – är lud- digt formulerad och juridiskt ohållbar. Som domaren **Dorab Patel** beskrivit saken så är ”vanhelga” ett oklart begrepp. Det används när byggnader, monument och liknande vanställs eller fördärvas. Men man kan inte förutsätta att allt som en belackare av den heliga Profeten eller någon annan profet företar sig vållar den skada som termen

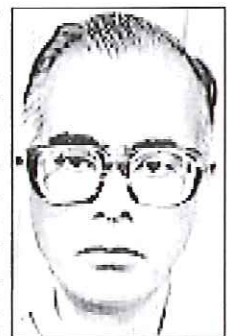
heliga Profeten står över allting annat för en muslim, och i intet fall kan det anses till- åtet att uttrycka sig förringande om denne. Det framkallar omedelbart en massreak- tion.

Men det måste finnas något slag skydd mot att lagen missbrukas. Förundersök- ningar måste göras strikt enligt lagen för att utröna huruvida brott överhuvudtaget har begåtts. Innan ytterligare oskyldiga män- niskor spärras in i fängelse och fler mord begås måste våra lagstiftare ändra på lagen så att rättssäkerheten garanteras. Och van- ligt folk måste sörja för sitt samvete och lå- ta bli att ge vika för religiöst ursinne och blind fanatism.

Shahid Rizvi

Översättning: Lars Eklund

Shahid Rizvi var författare, kolumnist, poet och journalist. Livet igenom var Rizvi också fackfö- reningsledare och kommunist. Han skrev regelbundet artiklar i Dawn, The News, Star, Roshan Khyal och en lång rad andra pakistan- ska tidningar. Han fängslades 1977 sedan han i en artikel angående Bangladeshs fri- görelse kritiserat dåvarande militäre här- skaren **Yahya Khan**. Rizvi avled den 30 augusti 1997. Denna artikel om blasfemi- lagen skrev han någon månad dessförin- nan.

Gandhis mördare sökte lägga beslag på Mahatmas aska

livet var deras möte kort och konsekvensen katastrofal. I döden kunde de som av en historisk nyck ha förenats i hundratals år. Om brodern till Mahatma Gandhis mördare hade fått sin vilja igenom hade urnorna av mahatman och hans baneman stått bredvid varandra till den dag då floden Indus åter blivit Indiens västra gräns.

Mördaren Nathuram Godse riktade de dödande skotten mot Gandhis bröst därför att han menade att Indiens landsfader personligen bar ansvaret för att landet i samband med självständigheten 1947 delats upp i två stater: Indien och Pakistan.

Gandhi ansåg själv att det var hans största politiska misstag att han inte lyckades bevara Indien enat. Enligt Nathuram Godses bror, Gopal Godse, omvända logik hade alltså mördaren och den mördade samma mål: Ett enat Indien. I döden kunde de därför förenas som vänner.

Gandhis aska i bankfack

1995 avslöjade en indisk journalist att en låda som innehöll delar av Gandhis aska fanns inlåst i ett bankfack i delstaten Orissa. När Mahatma Gandhi kremerades den 31 januari 1948 samlades askan upp i olika kärl och skickades till alla delstaters huvudstäder. Askan skulle sedan spridas i heliga floder och tempel. Men av någon anledning som fortfarande är dunkla hamnade den urna som skickades till Orissa i ett bankvalv och glömdes bort.

Gopal Godse skrev till regeringen och begärde att få en del av Gandhis kvarlevor. Han hade det hela noga uträknat. Först skulle brodern Nathuram Godses aska hällas ut över Indusfloden – som nu till största delen ligger i Pakistan – och därefter Gandhis. Han fick dock inget svar från regeringen.

Gopal Godse (som tidigare intervjuats av Göran Frankel i SYDASIEN nr 3/84) har vikt sitt liv åt att bevara och skydda broderns aska. En gång om året plockar han fram silverurnan, som har en swastika fastsvetsad på locket, och i ett emotionellt tal lovar han att förverkliga Nathuram Godses testamente att sprida askan över floden Indus då Indien och Pakistan åter förenats – hinduextremisternas dröm.

"Grymmaste som levtt"

För Gopal Godse var brodern en hjälte och Mahatma Gandhi en diktator som personligen bar ansvaret för Indiens delning: "vi-

Gopal Godse, bror till Mahatma Gandhis mördare, har som livsuppgift att rentvå broderns namn. Han dömdes själv för att ha legat bakom mordet och dömdes till livstids fängelse, men frigavs efter 16 år.

visektionen" som han kallar det. Han försvarar inte själva dådet – mord är mord – men med en logisk kullerbytta lyckas han få det till att Gandhi bar ansvaret för sin egen död.

Gopal Godse satt 16 år i fängelse för att ha legat bakom planeringen av mordet på Gandhi. Men han ångrar ingenting och säger att han aldrig kommer att göra det. Hans uppfattning är densamma än i dag. Mahatma Gandhi var "den grymmaste person som levt på 1900-talet".

Några timmar efter att Nathuram Godse och hans kumpan Narayan Apte hängdes den 15 november 1949 kremerades deras kroppar utanför fängelsemuren. Omedelbart efteråt plogades hela området upp och nytt gräs planterades för att ingen skulle kunna urskilja den plats där kremeringselden hade brunnit och där bygga ett helgonaltare.

Anställda på fängelset sopade ihop askan och hällde den i en närbelägen flod. Senare på eftermiddagen berättade dock en av dem vad han hade gjort för en hindunationalist som genast begav sig till floden

En gång per år tas askan efter Nathuram Godse mord på Mahatma Gandhi rättfärdigas med att

och där lyckades samla ihop askan. När Gopal Godse frigavs från fängelset 1965 överlämnades broderns aska till honom.

Om inte Mahatma Gandhis sons son Tushar Gandhi gripit in och krävt att få ut kvarlevorna från sin anfader ur kassavalvet i Bhubaneswar 1995 kunde alltså också dennes aska ha hamnat hos en av mördarna. Nu blev det i stället Mahatma Gandhis sons son som fick ta vara på stoffet.

Tushar Gandhi åkte till Orissa och krävde att få ta hand om sin anfaders kvarlevor. Men det visade sig inte vara så lätt. Bankpersonalen vägrade lämna ut urnan och Tushar Gandhi tvingades tillgripa sin far-

fram och dyrkas av släktingar och vänner. Hans de anser att Indiens landsfader var en tyrann.

farsfars gamla metod att hungerstrejka.

Den 30 januari 1997 spreds till sist akan i den heliga floden Ganges, vid en av hinduismens heligaste platser, i staden Allahabad, närmare 50 år efter Mahatma Gandhis död.

En grupp pilgrimer bröt sig loss från de närmare en miljon människor som hade samlats för att ännu en gång ta farväl av Mahatma. De vadade ut i Ganges och började mässa: "Så länge som solen och månen stiger på himlen så kommer också ditt namn att leva, Mahatma".

Pär Jansson, text och foto

Katastrofala översvämningar väntar Pakistan efter torkan

Pakistan befinner sig i en försörjningskris, som är kronisk i betydelsen att den kraftigt växande befolkningen måste kunna få sysselsättning, och akut genom den värsta torkkatastrofen man någonsin varit inne i. Och nu kommer varningar från en expert inom Världsnaturfonden (WWF) att torkan kan komma att efterföljas av fullständigt katastrofala översvämningar.

Orsak: Ekosystemen i bergsregionerna där floderna rinner upp, däribland livsnerven Indus, har blivit så förödda under torkan av människors betesdjur, däribland de afghanska flyktingarnas, att de inte längre förmår suga upp monsunregnen. Dessa kommer att forsa ned längs floderna utan begränsningar och spola bort allt i sin väg.

Ännu värre än 1992

Richard Garstang från WWF säger till IRIN (FN:s nyhetstjänst för humanitära hjälparbetare): "Jag tänker göra en förfärlig förutsägelse, men jag är rädd att den kommer att slå in. Under den nuvarande långdragna torkperioden har bergssidornas betesmark fått ta emot så mycket stryk från boskap, som kommer från alla möjliga håll, däribland flyktingsambällena, att det resulterat i att marktäckets skadats."

I september 1992 drabbades Azad Kashmir och delar av Nordvästgränsprovinserna av vad som kallats "1900-talets värsta översvämningkatastrof". Fler än 2 000 människor rapporterades ha dödats, vägar och broar spolades bort. Hus och skördar förstördes. Aldrig hade det regnat hårdare på hela den indiska subkontinenten.

Nu varnar Garstang för att följderna av nya översvämningar kommer att bli "långt värre" nästa gång liknande regn kommer, eftersom markens förmåga att suga upp vatten minskat så mycket.

Grundvattnet töms ut

Orsakerna är många. Ett särskilt bekymmersamt tecken är hur så kallade fossila grundvattenlager nu töms. "Flyktingar och bofasta i Baluchistan använder vatten som är tiotusentals år gammalt, och det kommer inte att återfyllas under vår livstid." Men människorna i Baluchistan har inga andra val. Där finns inga floder och inget yt-vatten.

Det bakomliggande problemet är enligt Garstang överbetningen högre upp i bergstrakterna. Där har ett naturligt system uppstått, genom vilket skogar och betesmarker förmått suga upp vatten och förhindra att det rinner av genom ytströmmar.

– Upp till en viss nivå har vi skogar. Sedan tar de alpina betesmarkerna vid. Och högst upp har vi snötäckets. Molnen kommer och den överväldigande delen av

regnen faller på den sida av bergen som vetter mot vindriktningen, i Himalaya blir det på de södra slutningarna. Därför är också området längs Murree-floden (i nordöstra Pakistan) så ovanligt gröna trakter. Systemet bromsar vattenflödena och tillåter vattnet att sippra ned och fylla på grundvattenreservoarerna.

Fördömande överbetning

Men överbetningen, som förvärrats under den nuvarande torkan, har gjort slut på den här processen. Garstang hänvisar till Uchali-sjöarna i bergskedjan Salt Range, vilken ligger mellan floderna Indus och Jhelums dalgångar i norra delen av Punjab-provinsen. Under de senaste årtiondena har dessa sjöar fyllts med slam och sediment, därför att överbetningen medfört att det inte finns någon växtlighet som binder jorden. I stället har jorden spolats bort från bergssidorna, vilket i sin tur betyder sämre förutsättningar för växtlighet i framtiden.

– Allt slam samlas i och fyller igen de sänkor där vatten lagras. Så nu rinner vattnet bara ner för bergssidorna och ut genom floderna och har blivit oanvändbart för människorna som skall leva av de lokala ekosystemen. Det har gjort Uchali-området till en halvöken.

90 miljoner beroende av Indus

Detta är en katastrofal cykel, säger Garstang. "Enligt vår uppskattning är 90 miljoner människor beroende av vad Indusfloden ger – det betyder att två tredjedelar av Pakistans befolkning är beroende av en flod som nu utsätts för angrepp från alla möjliga håll."

Den naturliga cykeln i de alpina områden är mycket känslig. De vilda djuren tar ut mycket från den alpina vegetationen, men de ger också mycket tillbaka – de sprider t ex frön så att träden kan fortleva.

Nu leder försörjningstrycket till ökad jakt, vilket direkt påverkar vegetationen. "Vegetationen börjar avta, boskapen minskar, och till råga på allt börjar snöleoparden ta av boskapen, vilket påverkar människors överlevnad. Hela systemet spårar ur, därför att vegetationen minskar när de vilda djurens antal minskar", säger Garstang.

Denna nedåtgående spiral märks överallt i de alpina områdena. "Under nästa regnriska period så kommer det här att visa sig som massiv avrinning, stormfloder och livshotande översvämningar, vilka kommer att ställa till med stor skada både på kort och lång sikt."

Material hämtat från Omvärldsbilder, producerad av Leif Ohlsson, Padrigu. Hela texten återfinns på <http://www.smvk.se/Omvärldsbilder/2001/010510.html>

Oviss framtid för Nepal efter kungamassakern

Inte sedan ryska tsarfamiljen i början av förra seklet avrättades av de framrusande ryska bolsjevikerna, har en kungaätt så fullständigt uttraderats som skedde i Nepal natten mellan 1 och 2 juni i år.

Atminstone nio personer ur kungafamiljen, däribland kung **Birendra Bir Bikram Shah**, och ytterligare fyra personer sköts då till döds under en sedvanlig middagstillställning i kungliga palatset. I de första kommuniqueerna angavs kungens son, kronprins **Dipendra**, som den skyldige till massmordet, vilket skulle ha utlösts av en dispyt om kronprinsens val av blivande hustru.

Efter massmordet sökte kronprinsen ta sitt eget liv, överlevde dock men dog på sjukhus ett par dagar senare utan att ha vaknat upp ur den koma han befann sig i. Under tiden blev han konstitutionsenligt utropad till kung, men ställföreträdande regent blev hans farbror prins **Gyanendra**, vilken i sin tur deklarerades som kung omedelbart efter Dipendras död.

Populär kung

Som det kungatrogna folk nepaleserna är, kom nyheten om kung Birendras död chockartat. I världens medier kunde man dagarna efter dådet se gråtande människor och höra de mest uppgivna kommentarer. Män rakade sina huvuden, vilket är tradition vid en faders, moders eller kungs död. Under 13 dagar beslutades om nöjesförbud i TV och i huvudstaden Kathmandu.

Skolor och statliga inrättningar stängdes för kortare eller längre tid. Det är definitivt ingen liten rojalistisk minoritet som deltar i sorgeaktiviteterna, utan en majoritet av befolkningen. Kungen och monarkin är odiskutabelt mycket populära.

En viktig förklaring till detta är att kungen ses som inkarnation av guden Vishnu. Han är alltså inte som den svenske kungen "av Guds nåde" utan han *är* Gud. Men även bland sekulariserade hinduer och övriga nepaleser har kungen sina anhängare, då han bidrog till att införa flerpartisystem och demokrati i landet 1990.

Visserligen skedde detta efter en omfattande folkliga protester, men Birendra hade förmågan att inse att det var dags att upphöra med enväldet men samtidigt sitta kvar vid makten. Taktik eller välvilja – revolutionen gick hyfsat smidigt, kungen blev konstitutionell monark och de drivande i demokratiseringsrörelsen behövde inte

handskas med problemet att kasta en gud över bord.

Även om den mördade kungens statsmannakonst inte når upp till den nivå som kungatrogna nepalesiska kretsar eller konservativa brittiska medier nu söker upphöja honom till, har han på sitt sätt bidragit till en lugn övergång till demokrati genom att hålla en låg profil i det politiska livet. Till hans större statsmannagärningar får anses vara hans förmåga att balansera relationen inte bara med stormakterna Indien och Kina, utan också med världens övriga stormakter. Samtliga är eller har varit större eller mindre biståndsgivare till Nepal.

Kungatrogna maoister

Kungens makt är alltså principiellt obefintlig, men finns där på politisk nivå i kraft av hans ekonomiska inflytande och i övrigt i kraft av hans popularitet. Monarkens speciella position i Nepal innebar också att landet är världens enda land som styrts av kommunister med bevarad monarki (för några år sedan då kommunisterna en tid innehade regeringsmakten).

Till och med den maoistiska gerillarörelsen, som för närvarande har omfattande kontroll över stora delar av landet, har givit uttryck för sin bestörtning över det inträffade och tog tidigt kraftfullt avstånd från massakern. Det märkliga är att en säkerligen överväldigande majoritet av maoisternas stödgrupper bland fattigbönder och jordlösa dessutom tillhör de mest kungatrogna i landet – vilket gör att maoistteoretikerna inte är så uttalat emot monarkin som man kunde förväntat sig – även om monarkins avskaffande finns med i deras program.

Nu skall man i och för sig veta att maoister i Nepal kallas så för att de har sitt rekryteringsunderlag framför allt bland lantarbetare. I övrigt har de inte så mycket med maoism att göra, utan står egentligen för en politik som i stora stycken närmast är att likna vid vad vi skulle kalla eurokommunism.

Protester och oroligheter

Omfattande oroligheter och protester utbröt nästan omedelbart efter att nyheten om massmordet kablats ut. Nepaleser ifrågasatte starkt den story man delgavs, i början främst via utländska medier. Man protesterade också mot regeringens och överlevande konungasläktingars mörkläggning och fördröjning av rapportering om händelsen. Och man protesterade mot det faktum att den döde kungens bror – fastän helt konstitutionsenligt – blev ny kung och därmed

Nepals nye kung, den omstridda Gyanendra Bir Bikram Shah.

hans son kronprins och ny tronarvinge.

Det är då inte monarkin i sig man protesterar mot, utan dels osäkerheten om vad som hänt och dels att just Gyanendra och hans son **Paras** blir de som för monarkin vidare. Ingen av dem är speciellt omtyckta i Nepal för att uttrycka saken lindrigt. Snarare tvärtom.

En del märkliga omständigheter kring händelsen satte också i gång spekulationer och konspirationsteorier om vad som verkligen hänt och vem som verkligen var den eller de skyldiga. Som av en händelse befann sig exempelvis kungens bror utanför huvudstaden och broderns son var egentligen den enda av dignitet inom familjen som överlevde massakern...

Bråk om kronprinsens brud

Ingen kunde tro att ett familjegräl skulle kunna urarta till det urskillningslösa dödande som uppenbarligen skett. Det är förvisso känt i Kathmandu att kronprins Dipendra, som efter sina studier i Europa kanske blivit lite mindre traditionsbunden, inte var så benägen att följa de äktenskapsplaner föräldrarna tänkt sig för honom. Prinsen dejtade mer eller mindre öppet **Devyani Rana**, dotter till en prominent oppositionspolitiker, vilket inte passade med föräldrarnas planer.

Under upphetsade diskussioner vid familjeträffen den ödesdigra kvällen, då prinsen dessutom sägs ha varit mer eller mindre berusad, skall hans moder, den stränga och traditionsbundna drottning **Aishwarya**, ha kört ut honom. Kort därpå skall han – enligt flera samstämmiga uppgifter (närvarande, överlevande medlemmar av kungafamiljen) – ha kommit tillbaka med två skarpladdade automatkarbiner och genomfört massakern.

Den döde kungens bror Gyanendra har

alltid ansetts suspekt, även om man inte kunnat framföra detta i medierna. Tryckfriheten i Nepal begränsas nämligen på papperet av att kungafamiljen inte får kritiseras. I praktiken får man inte heller skriva något positivt om maoisterna.

Centralfigur i knarkhandeln

Det är emellertid en offentlig hemlighet i Nepal att kungens bror, eller honom närstående kretsar, länge utgjort centralfigurer i landets narkotikahandel. En annan broder var central i svartväxlingen, men beordrades utomlands av kung Birendra. Gyanendra påstås på tvivelaktiga vägar ha skapat sig en omfattande förmögenhet inkluderandes ett stort handelshus, en teplantage, lyxhotellverksamhet och landets största cigarettfabrik. Han har enligt många alltid varit emot den konstitutionella monarki som hans nu mördade bror i hans ögon alltför lättvindigt accepterade efter det folkliga upproret 1989.

En del seriösa konspirationsteoretiker har till och med sett Gyanendra som en möjlig aktör i en högerinriktad kupp mot demokratin. Den nyutnämnde kungen lovade emellertid i sitt första uttalande efter trontillträdet att han avser följa i sin brors fotspår och arbeta för demokrati och konstitutionell monarki.

De större politiska partierna, Nepali Congress, Communist Party of Nepal – United Marxist Leninist (CPN-UML), Rastriya Prajantana Party, Nepal Sadbhavana Party och Nepal Communist Party (Marxist-Leninist), uttryckte också samtliga under tisdagen den 5 juni sitt stöd för den nye kungen och uttalade en övertygelse om att denne ska fortsätta sin brors arbete och att han delar broderns positiva inställning till det demokratiska flerpartisystemet.

Arrogant överklassyngling

Gyanendras son Paras är det verkliga hatobjektet i Kathmandu. Han har fått rykte om sig att vara en arrogant, bortskämd överklassyngling, som var han än drar fram på klubbar och discon i staden ställer till med bråk och otrevligheter. En del ställen sägs stänga då ryktet går att han är på väg ut i svängen. Många är de som fått bevittna hans ovana att med skarpladdad pistol på barer skjuta sönder flaskor.

Mest graverande är ändå att han anses ha åtminstone tre eller fyra personers liv på sitt samvete; personer han skjutit till döds och i något fall onykter ha kört ihjäl. Mutor och hotelser parat med hans kungliga immunitet har gjort att samtliga fall runnit ut i sanden. Detta hör till en av de större inrikespolitiska skandalerna i landet.

Efter just en dödskorning av en uppskattad artist förra hösten, då undersökningar som bäst pågick och då kraven på att han skulle fråntas sin kungliga immunitet var som intensivast, tilläts han för säkerhets skull lämna landet. Nu ett halvår sena-

re då upprördheten lagt sig, är han åter tillbaka i Kathmandu och deltog i och överlevde alltså den middag som var en stor del av hans övriga släkts sista.

Undersökningskommission

Krav på en oberoende undersökningskommission som ska ta reda på vad som verkligen hände i palatset då kungafamiljen mördades restes så snart uppgifter om massakern läckt ut.

Detta kom att leda till politiskt bråk, då kommissionen tillsattes av den nye monarken som tillträtt tronen som ett direkt resultat av händelserna. Utredarna borde, menar bedömare, i stället ha utsetts på parlamentarisk väg av regeringen. Gruppen består av chefsdomaren **Keshab Prasad Upadhaya**, parlamentets talman **Tarnath Ranabhatt** och oppositionsledaren **Madhav Kumar Nepal**.

Efter ett möte med det ledande oppositionspartiet CPN-UML:s centralkommitté avgick emellertid Madhav Nepal från kommissionen. Detta lär bädda för problem, då vad än kommittén kommer fram till, deras åsikt alltid kan ifrågasättas.

Kritik mot regeringen

Om detta avhopp från kommittén är politisk taktik eller genuint ifrågasättande av kommitténs förutsättningar eller opartiskhet lär inte kunna bringas klarhet kring. Den sedan tidigare instabila situationen i landet förstärks naturligtvis av den dramatiska händelsen med kungamordet, och det ligger nära till hands för politiska opportunisterna att på olika vis utnyttja situationen.

Kraven har inte låtit vänta på sig att det nu, när det egentligen inte finns någon kung med folklig förankring, vore lägligt att införa republik. Den sittande Nepali Congress-regeringen har fått utstå mycken kritik för passivitet i frågan och sin undfallenhet gentemot den nye kungen.

Detta som salt i såren efter en längre tids krav på att premiärminister **Koirala** ska avgå efter anklagelser om att ha tagit emot mutor och för sin oförmåga att hantera maoisternas uppror i landet. Dagligen förekommer i Kathmandu allehanda protestaktioner, bland annat hängda dockor med premiärministerns skepnad. Koirala försvrar sig dock och hävdar att vissa element medvetet försöker skapa anarki och sprida desinformation och han manar till lugn, behärskning och omdöme.

Framtidsutsikterna

Frågan vad som nu kommer att hända är speciellt motiverad i fallet Nepal. Som framgått ovan rör kungamordet om rejält i den nepalesiska folksjälen. Det är definitivt inte självklart att konstitutionen "rullar på" som vanligt.

Under de ca tio år man haft demokrati, har nepalesiskt samhällsliv präglats av hätska politiska konflikter med ideliga regeringsbyten. Missnöjet mot demokratin är

utbrett. Som det så ofta heter i sådana här situationer "var det bättre förr". Korruptionen är omfattande, de rika blir rikare och stora grupper har fått det ekonomiskt sämre de senaste åren.

Maoisternas relativa framgång är en direkt reaktion på det folkliga missnöjet. Som min gode vän så klart och riktigt uttryckte det: "poor people like maoists, rich people don't like maoists". Å andra sidan har maoisternas Robin Hood-politik, där man tar från de rika och ger till de fattiga, lett till krav på hårdare tag för att återställa ordningen. Undantagstillstånd och insättande av armén har diskuterats.

Ett utbrett proklamerande av generalstrejker på politiska grunder, men där det egentligen bara handlar om privata fördelar för initiativtagarna, ställer också till det för folk. En del menar att demokratin missbrukas. Med andra ord en typisk situation för politiska opportunisterna.

Med tanke på den nye kungens tidigare ideal, ambitioner och vandel, är en monarkistisk kupp med återgång till ett fördemokratiskt system inte omöjlig. Vad som talar emot en sådan utveckling är dock främst att folk trots allt numera vant sig vid demokratin, och dess institutioner blivit hyfsat stabila.

En variant av utveckling skulle kunna vara någon slags högerkupp iscensatt av diverse extremkonservativa partier och grupper, uppbakade av armén. För den lille småbrukaren med eller utan eget land skulle det antagligen inte göra någon större skillnad, men de som har för vana att uttrycka sig i tal och skrift skulle nog få sina möjligheter kringskurna och industrins lönearbetare skulle nog gå bistrare tider till mötes. En utveckling som med stor sannolikhet skulle leda till inbördeskrig. Maoisterna är starka nog att sätta emot och läget skulle antagligen driva flera andra grupper över på maoisternas sida.

Ett annat scenario skulle kunna vara att kungen, så att säga "håller sig på mattan" och accepterar de demokratiska spelreglerna, men att trycket mot sittande regering driver fram ett nyval med eller utan deltagande av maoister. En gissning är att i det fall maoisterna skulle bege sig till valurnorna (de bojkottade senaste valet), den samlade vänstern antagligen skulle få en betryggande majoritet i parlamentet, med möjlighet att genomdriva diverse behövliga sociala reformer. I dag dominerar partierna tyvärr i alltför hög grad av egensinniga och självcentrerade politiker, utan förmåga hålla sams nån längre tid.

Så har vi naturligtvis möjligheten att nuvarande system fortsätter, det vill säga en konstitutionell monarki med en svag men intrigerande kung och ett parlament präglat av handlingsförlamning. Reformerna folket så väl behöver uteblir och förändringar och utveckling "segar" sig igenom – som det alltid gjort i Nepal.

Leif Bjellin

Adopterade ungdomar ges chans återse sina biologiska föräldrar

30 adopterade ungdomar har funnit sina biologiska föräldrar på Sri Lanka efter 15 – 20 år i Sverige. Det kan förändra livet både för dem och deras familjer på Sri Lanka.

Mister Nissanka driver ett gästhem vid kusten nära huvudstaden Colombo på Sri Lanka dit många lokala och internationella gäster kommer. För några år sen blev han uppringd av sin vän Reine som arbetar på en resebyrå i Stockholm. Reine frågade honom om han inte kunde hjälpa honom att hitta mamman till en ung kvinna som blev adopterad från Sri Lanka som spädbarn för 20 år sen.

– Jag kan försöka, sa Nissanka och började studera födelseattester och adoptionspapper.

Detta var början till mycket letande bland rättsarkiv, sjukhusjournaler och besök på barnhem och kloster.

Många hinder i sökandet

Nissanka hade arbetat som reseguide i 25 år och fick mycket nytta av alla sina kontakter runt om i landet.

– Det är inget lätt jobb. Många av de privata barnhemmen stängdes efter 1990 när Sri Lanka helt förbjöd adoptioner. Ofta har kvinnan uppgivit falskt namn eller adress på födelsebeviset. Advokaterna som tog hand om adoptionerna är inte alltid villiga att hjälpa till eftersom de inte tjänar någonting på det.

– Domstolar och sjukhus behåller bara sina dokument i tio år och Frälsningsarmén och katolska kloster har som policy att inte lämna ut adoptionspapper vilket leder till en hel del hinder i arbetet.

– Det gäller att vara lite av en detektiv och gissa en hel del för att hitta den rätta

byn eller den rätta delen av staden och börja leta efter en specifik person.

– När jag sen till slut hittar mamman eller någon släkting måste jag vara mycket försiktig. Barnet var många gånger resultatet av en hemlig kärleksaffär och kanske kvinnan förgäves trodde att mannen skulle gifta sig med henne. Det innebar en stor skam för den unga mamman och många gånger kände hon inte att hon hade något annat val än att lämna barnet i en papplåda utanför ett barnhem.

– Att göra detta val är naturligtvis mycket svårt för vilken kvinna som helst, säger Nissanka.

Under 1970- och 80-talet adopterades många barn från Sri Lanka innan regeringen helt förbjöd adoptioner sedan skandaler med så kallade "baby-farmer" uppdagats. Man fann att kvinnor födde barn på uppdrag av förmedlare och fick betalt för att de skulle adopteras.

Svenska filmteam på plats

Merparten av de barn som kommit till Sverige är nu runt 20 – 30 år och har börjat bli nyfikna på sin bakgrund. Ryktet har spridit sig att Nissanka kan hjälpa dem att hitta sina biologiska föräldrar på Sri Lanka och han har lyckats hjälpa 30 ungdomar att hitta sina föräldrar eller nära släktingar.

Två av dessa ungdomar hade kontaktat TV-programmet "Spårlöst försvunnen" dit människor skriver för att söka en person som har varit försvunnen under en längre tid och de möts sedan för första gången i en

Mister Nissanka som driver gästhem i Colombo

TV-studio. Två gånger har filmteam varit nere på Sri Lanka och Nissanka har hjälpt dem att leta upp försvunna mammor.

– Jag gör det för den känslomässiga tillfredsställelsen att se dem mötas efter så många år. Jag har upplevt så många rörande möten genom åren. Jag kommer speciellt ihåg en mamma som hade fem barn och fortfarande arbetade med att plocka teblad på en plantage. De bodde i ett litet rum och mamman visste att dottern skulle komma men kunde inte träffa henne eftersom hon hade en ny familj. Bara systemen och morfar var hemma och det var fantastiskt att se de två systerarna tillsammans som var så lika varandra.

– En annan gång hittade jag morföräldrarna till en pojke. Hans mamma hade inte

Handel med adoptivbarn avslöjad på barnhem

Två barnhem i södra Indien har avslöjats som marknadsplatser för försäljning av småbarn. Individerna bakom de smutsiga affärerna köpte småbarn av fattiga människor och sålde dem till barnlösa familjer.

Fallet visar inte bara hur ohederliga institutioner kan kringgå landets adoptionslagar, utan även hur regeringen negligerar fattiga samhällen, så kallade stamfolk, som tvingas sälja sina barn till barnhandlarna.

Det är de två ickestatliga organisationerna Action for Social Development,

ASD, i Hyderabad, och John Abraham Bethany Memorial Home i Tandur som anklagas för att med berätt mod ha sålt barn i stället för att ta hand om dem.

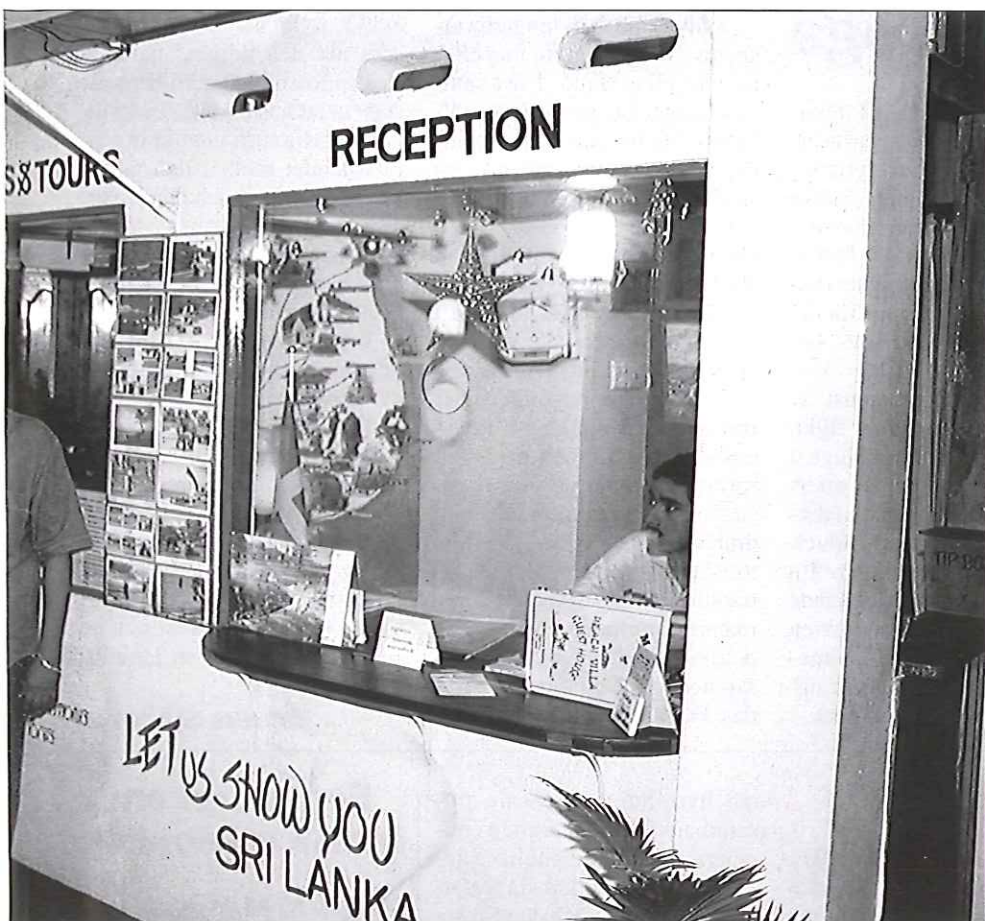
Genom mellanhänder har organisationer som ASD och John Abraham Bethanys barnhem köpt barn från fattiga människor på landsbygden i delstaten Andhra Pradesh för mellan 200 och 600 kronor.

Organisationerna sålde sedan barnen till barnlösa par för 100 gånger så mycket pengar. Utländska par betalade mellan

20 000 och 50 000 kronor, och indiska par betalade ännu mer – över 60 000 kronor.

Polisens utredningar visar att organisationerna framställde broschyrer och videoinspelningar av barnen. Barnlösa par kunde sedan köpa broschyrerna och videospelningarna för 1 000 kronor.

Efter anklagelserna har en diskussion startats om huruvida adoptionslagarna i Indien skulle behöva vara striktare. Hittills har barnhem i Indien licensierats av den centrala adoptionsmyndigheten Cara för

har hjälpt många svenska adoptivbarn att återfinna sina biologiska föräldrar på Sri Lanka.

gift sig men arbetade utomlands och morföräldrarna var så glada att få träffa det enda barnet till deras dotter.

Alla möten inte lyckliga

– Men det är inte varje gång det blir ett lyckligt möte. En pojke hade en pappa från Sri Lanka och jag hittade honom. Först ville denne träffa sonen men han hade en mycket dominerande fru som blev mycket arg när han berättade att han hade en son i Sverige. Han ändrade sig då och kom aldrig för att träffa sin son. Det är klart att pojken blev mycket ledsen, berättar Nissanka.

Kontakten mellan de adopterade ungdomarna och deras släktingar kan leda till många nya händelser i framtiden. Både för den unga mannen eller kvinnan som upp-

täcker en helt ny familj och ny kultur på Sri Lanka och för deras familj som ofta lever under mycket fattiga omständigheter.

Hélène Lundgren,
text och foto

□ Stoppet för internationella adoptioner från Sri Lanka gäller inte längre men omfattningen är mycket liten jämfört med antalet adoptioner på 70-talet. Barnens Vänner har haft en adoption de senaste sex åren och Barnen Framför Allt hade sin senaste adoption 1999.

i södra Indien

sin verksamhet. Men de behöver inte söka tillstånd för varje enstaka adoption.

Juridiska experter undersöker nu möjligheten att barnhemmen ska få ett tillstånd från Cara varje gång ett barn ska adopteras. Men det man inte har tagit upp till diskussion är de fattiga stamfolken och deras situation, som tvingar dem att sälja sina egna barn för pengar.

Majoriteten av de barn som såldes i Andhra Pradesh kom från stamfolket *lam-bada*, som säljer sina flickbarn både på

grund av fattigdom och vidskeplighet. Bland *lambada*- och *banjara*-folken i Andhra Pradesh finns en vidskeplig tro på att om det tredje, sjätte eller nionde barnet är en flicka kommer hon att betyda otur för familjen.

Försummandet av stamfolken har varit en orsak till oro i Indien, där man inte har gjort mycket för deras utveckling sedan landet blev självständigt för mer än femtio år sedan.

T V Padma/IPS

"Fattigmansmobil" retar mobilföretag

Indiens regering planerar att erbjuda mobiltelefoni med en samtalskostnad på en sjundedel av den nuvarande. De existerande mobiltelefoniföretagen, som fruktar att de kommer att förlora abonnenter, protesterar.

Det nya mobilnätet kallas för WiLL. Det bygger på det befintliga fasta telefonnätet och trådlösa telefoner med en räckvidd på 50 kilometer. I reklamannonser beskrivs den nya teknologin som "fattigmansmobiler".

Men mobiloperatörerna som använder den dyrare GSM-tekniken, och som har betalt mer än 17 miljarder dollar i licensavgifter till staten, protesterar.

Snabbare spridning

Enligt de senaste officiella beräkningarna kommer Indiens nuvarande 3,2 miljoner mobilabonnemang att öka till ungefär 20 miljoner år 2005. Regeringen menar att om det fasta telefonnätet kan erbjuda begränsad rörlighet kan man få en snabbare spridning av telefontjänster till områden som det annars är svårt att nå.

Flera delstatsregeringar har krävt att man lanserar den nya WiLL-tekniken så snart som möjligt.

– Min delstat har mycket att vinna på den nya tekniken eftersom den kommer att hjälpa oss att nå avlägsna byar på kortast möjliga tid, säger **Digvijay Singh**, chefsminister i delstaten Madhya Pradesh.

Chefsministrarna i Rajasthan och Andhra Pradesh har också sagt att de är intresserade av den billigare mobil-tjänsten.

Men **S S Sodhi**, tidigare ordförande för den indiska telekom-myndigheten håller inte med om att den nya tekniken kommer att leda till "fattigmansmobiler". Han säger att även om tanken om begränsad rörlighet kan verka vara ett bra sätt att sprida avancerad teknologi till ett bra pris, kommer det inte att hjälpa låginkomsttagarna i landet.

Sodhi påpekar att en WiLL-telefon kommer att kosta mer än 2 500 kronor, vilket är alldeles för dyrt för de flesta indier. WiLL:s förespråkare anklagar dock Sodhi för att tala i mobiloperatörernas intresse.

Ranjit Devraj/IPS

307 språk talas nu i London

□ London har övertagit New Yorks roll som världens mest mångspråkiga stad. Där talas nu 307 språk, varav 100 är afrikanska, framgår av en brittisk utredning. Efter engelska kommer punjabi, gujarati, hindi och urdu. I stadsdelen City talar 56 procent av skoleleverna bengali hemma. Det finns 850 000 skolungdomar i London och en tredjedel av dem talar ett annat språk än engelska i familjen.

Lugnet i stormens öga

JEAN ARASANAYAGAM:
In the garden secretly
Penguin

En stridspilot söker sig fram i en övergiven, utbombad by. En medelålders universitetslärare i engelska iakttar hur en av hennes elever alltmer sällan infinner sig till hennes lektioner; är han inblandad i en väpnad motståndsrörelse? En familj med en febersjuk dotter iakttar med fasa hur en hatisk mobb plundrar sig fram längs med gatan de bor på, i riktning mot deras eget hem. En tysk turist låter bygga ett stort hus åt sig, och lever sedan där tillsammans med några av byns unga män – bakom höga murar...

Samtliga sju noveller i **Jean Arasanayagams** nya samling

speglar de våldsamma förändringar som under de senaste årtiondena drabbat författarinns hemland Sri Lanka. Själva tonläget i novellerna är emellertid inte uppskruvat – författarinns dikter är ofta mer dramatiska än prosan – och för det mesta handlar det inte om egentlig yttre dramatik.

Men det betyder minst av allt ett lugn i betydelsen flykt. Snarare kan man tala om lugnet i stormens öga eller om eftertanke i sorgens och avskedets tecken. I flera fall utgörs novellerna av rena monologer. En klar, vacker och eftersinnande prosa fyller sidorna. Motiven utvecklas långsamt och tålmodigt, nästan med en sorts kringgående rörelser i berättandet.

Själva våldshandlingarna utspelas, som jag antytt, mer eller mindre på avstånd. I det sammanhanget kan jag faktiskt ställa mig lite frågande till huvudpersonen i titelnovellen – en stridspilot. Novellen är onekligen vackert skriven, men egentligen för vacker för att jag ska bli riktigt övertygad om att det är en pilot som talar. Ett vittne, ja – men inte en som själv upplevt strid och död.

Novellernas huvudpersoner framstår som främlingar, någon enstaka gång till och med som såringer. Det är ett främlingskap, visar författarinna, som drabbar många. Själva den historiska situationen betyder att traditioner och sammanhållning människor emellan brutits upp och att i stället rädsla, misstänksamhet och brutal fanatism frodas. I ett par sammanhang finns

också religiösa anspelningar, som när den tidigare nämnda stridspiloten räddar en Kristusstaty ur ett hus i ruiner. En kvinna på farlig resa genom ingenmanslandet mellan den tamilska tigergerillan och den lanke-siska regeringsarmén finner plötslig frid och gudsnärvaro i ett tempel – därtill i ett tempel av annan tro än hennes egen.

Liksom tidigare i Arasanayagams verk framtonar bilden av våldet och kriget som en ny, fruktansvärd religion och de gamla kärleksfulla gudarna som övergivna förlorare – fast de på något sätt ändå kommer att finnas kvar: "Men de som vi dyrkar att kommer att bestå andligen. Kanske är deras närvaro i ruinerna en tröst och en tillflykt för dem som lämnats kvar där."

Anders Sjöbohm

Ny litterär indisk storsäljare

MANIL SURI:
The death of Vishnu
Bloomsbury

Vishnu, en försupen tiggare, ligger döende på trappav-satsen till det hyreshus i Mumbai där han i många års tid fungerat både som springpojke och allmän hjälpreda. Över honom grälär grannarna om vem som ska betala ambulansen och om

mycket annat, alla försöker undvika att ta ansvar för den döende. Genom Vishnus hjärna drar samtidigt minnesbilder från den tidiga barndomen och från den passionerade kärlekslyckan i mötena med en prostituerad kvinna. Tillika tror han sig nu inte längre vara människan utan guden Vishnu...

Manil Suri, indisk matematikprofessor i USA, debuterar med en säregen kollektivroman

där hyreshusets invånare tillsammans bildar ett Indien i miniatyr. Redan före publiceringen har romanen gjort sin författare till miljonär och den har sedan dess toppat bästsäljarlistorna.

Nu i vår har den kommit ut även på svenska. Berömmelse och hysteri till trots, är *The death of Vishnu* mycket läsvärd. Det hela börjar med nog så snäll satir: Perspektivet skiftar mellan småaktiga granngräl, befängda religiösa övningar och barnsliga filmstjärnedrömmar.

Gripande allvar

Men gradvis djupnar romanen och får också ett drag av gripande allvar. Satiren bryts mot skildringar av sorg och ensamhet och av det groteskt lättuppväckta hatet mot den som är avvikande. Kontrasterna återspeglas i en prosa som är lugn och klar men ändå känslig, ibland målade poetisk. Samtidigt är romanen, språkligt sett, relativt lättläst.

Det första kapitlet i *The death of Vishnu* finns att läsa på det amerikanska förlagets hemsida: <http://www.manilsuri.com/>

Den som vill titta på författaren själv kan gå in på <http://www.math.umbc.edu/~suri/>. Men observera att den sidan handlar om matematik, inte litteratur!

Anders Sjöbohm

Engagerat om indisk utveckling

MOHAN M MATHEWS
India – Facts & Figures
Sterling Publishers 2001

Söker du enkel och aktuell information om Indien och dess utveckling? Skaffa då den här boken. På 400 sidor presenteras en uppsjö av fakta och statistik på ett populärvetenskapligt sätt.

Är du intresserad av miljö- eller hälsofrågor? Eller hur barnen har det? Eller hur dataindustrin utvecklas? Med tanke på landets storlek och varierade förhållanden ger författaren en förvånansvärt samlad och intressant framställning med massor av konkreta upplysningar av olika slag.

Mathews var biolog och bosatt i Danmark där han arbetar på Miljöministeriet. Detta märks i boken på flera sätt. Avståndet gör det kanske lättare att konsekvent presentera statistik och fakta som är relevanta för Indiens utvecklingsproblematik inte minst ur miljösynpunkt. Inget glorigerande och inget önsketänkande här inte!

Dessutom och kanske lika viktigt: Boken får en att tänka till om Indiens och världens framtid.

Staffan Lindberg

INDIEN- OCH ASIENSPECIALISTEN

SIMMY'S TRAVELS med specialister som bryr sig och priser som tål att jämföras

Vi skraddarsyr resor över hela världen

Gråbrödersgatan 8
S-211 21 Malmö, SWEDEN
Tel: 040-23 28 30 Fax: 040-12 62 61

www.simmytravels.se

INDIEN

Politiker slipper åtal

□ Åtalen mot BJP-ledaren och inrikesministern **Advani**, förre chefsministern i Uttar Pradesh **Kalyan Singh**, RSS-ledaren **S S Singhal**, Shiv Sena-ledaren **Bal Thackeray** och flera andra politiker inblandade i den våldsamma förstörelsen av Babarmoskén i Ayodhya den 6 december 1992, lades ner i början av april. Samtliga var anklagade för att ha anstiftat och uppviglat till händelserna, som ledde till landsomfattande kravaller.

Polisen fortsätter nu bara att utreda eventuell försummelse begången av poliseroch lägre tjänstemän.

Organisation förbjuds

□ Den 75 år gamla extremistorganisationen Deendar Anjuman med säte i Andhra Pradesh förbjöds den 28 april av indiska centralregeringen för en period av två år, på grund av sin inblandning i vågen av terror- och bombdåd mot kyrkor och tempel i södra Indien sommaren 2000.

Erfarenheterna från tidigare försök att förbjuda organisatio-

ner i Indien har dock inte varit effektiva. Den hindufundamentalistiska organisationen RSS har varit förbjuden inte mindre än tre gånger – efter mordet på Mahatma Gandhi 1948, under undantagstillståndet 1975 samt efter rivningen av Babarmoskén 1992.

I dag är terrororganisationen ULFA i Assam förbjuden liksom Ranbir Sena i Bihar. Samtliga organisationer verkar ändå för fullt.

PAKISTAN

Domen mot Benazir Bhutto underkänns

□ Pakistans högsta domstol rev den 6 april upp korruptionsdomen från 1999 mot förra premiärministern **Benazir Bhutto** och hennes make **Asif Zardari**, och gav order om en ny rättegång.

HD hävdar att den förra rättegången varit politiskt styrd och domaren **Malik Mohammad Qayyum** mutats av regeringen för att döma paret Bhutto skyldigt. Benazir har levt i exil sedan dess, medan Zardari suttit i fängelse sedan 1996, dömd för mord.

Militärt fiasko bäddar för fred?

Bara några timmar efter det att Tigergerillans ensidiga eldupphör tog slut den 24 april så inledde den lankesiska armén en stor offensiv mot gerillan i Jaffnaområdet. Tusentals soldater drog fram i Operation Eldsflamman, understödda av artilleri, pansar och stridsflyg.

Fyra dagar senare tvingades armén dock retirera till sin ursprungsposition "eftersom det skulle kostat många livet och gett få fördelar att etablera en ny försvarslinje". Enligt officiella uppgifter dog fem officerare och 152 soldater medan 860 skadats i de häftiga striderna. Militära källor anger betydligt högre antal offer. De officiella källorna säger att 180 ur gerillan dödats medan Tigergerillan för sin del uppger att 350 armésoldater dödats och över 1 400 skadats medan deras egna förluster begränsades till 60 döda.

Oberoende bedömare anser att arméförlusterna var ett svårt bakslag, även om man tror sig ha stoppat en planerad gerilla-offensiv. Händelsen var ännu ett bevis för att regeringssidan inte klarar att besegra gerillan

på slagfältet.

Fredsmäklaren **Erik Solheim** säger att båda parter har lika stort ansvar för att fredsprocessen ska komma igång. Det är deras ansvar och ingen annans. Och han pekar på att just nu är man i ett mycket känsligt förberedelsestadium, ett stadium som är mycket sårbart.

En sådan diskussion handlar om att Tigrarna (LTTE) krävt att förbudet mot deras organisation hävs inför fredsförhandlingarna. Detta har regeringen tillbakavisat. Men regeringssidans problem är att man säger att man vill lösa problemen med allt som rör diskriminering av tamilerna samtidigt som man söker en militär seger mot Tigrarna.

Den segern ligger inte närmare idag trots 100.000 man under vapen och en militärbudget på motsvarande 1,8 miljarder kr om året. Och det är inte många bedömare inom eller utanför Sri Lanka som tror att det går att hitta en lösning på "tamilfrågan" utan Tigrarnas medverkan.

Flyg till

➤ Indien, Bangladesh, Pakistan, Thailand, Sri Lanka, Hong Kong, Filippinerna, Singapore, Nepal etc

Med

➤ Gulf Air, Lufthansa, Tarom, British Airways, Aeroflot, Emirates, Alitalia, CSA eller något annat av våra bolag

metropolresor

Luntmakargatan 42

111 37 STOCKHOLM

Tel 08 - 10 45 58

Fax 08 - 723 06 66

e-mail:metropol@stockholm.mail.telia.com

Avsändare:
SYDASIEN
Råbygatan 5 A
223 61 LUND

POSTTIDNING
BEGRÄNSAD EFTERSÄNDNING

Vid definitiv eftersändning återsänds försändelsen med nya adressen noterad på baksidan

Utgivningspostkontor
LULEÅ 1

Narayan död – Malgudi lever

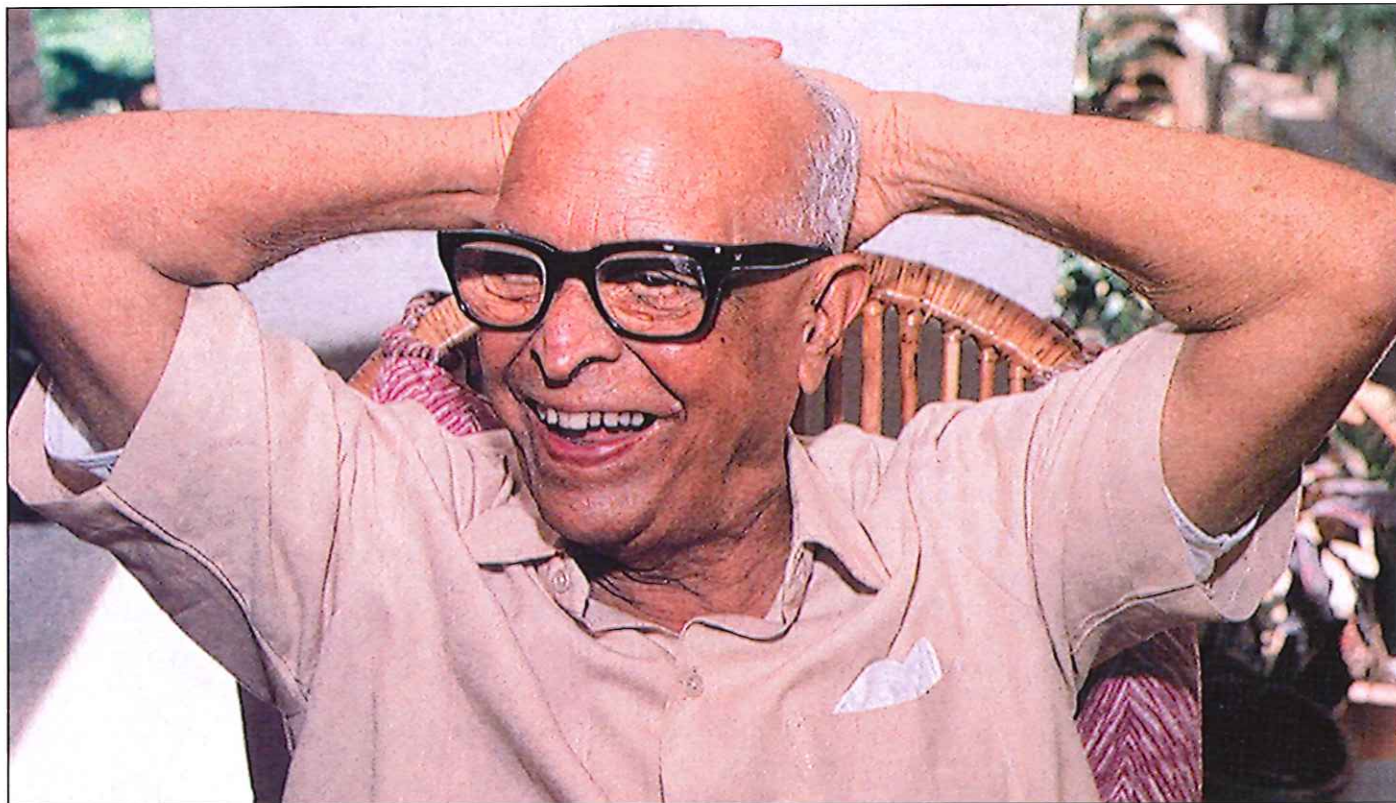

FOTO: RAGHUBIR SINGH

RK Narayan har avlidit i en ålder av 94 år. Han fick aldrig Nobelpriset men om någon författare i det postkoloniala Indien har gjort sig förtjänt av det så är det han. Självt beskrev han sig som "bara en historieberättare".

Hans stil var lågmäld utan stora litterära åthävor. Somliga kallade honom "Indiens Tjechov". Han var en himlakropp som rörde sig i sin egen bana, oberörd av rådande litterära moden och trender. Men han påverkade åtskilliga författare i de generationer som följde efter honom. **Anita Desai** är ett exempel på en författare i vars verk man då och då hör typiska narayanska tonfall.

R K Narayan skrev romaner, noveller och essäer. Många romaner utspelas i den fiktiva sydindiska småstaden Malgudi, en indisk motsvarighet till Wadköping. Med stillsam humor beskrev Narayan det småborgerliga vardagslivet i Malgudi i en på ytan enkel och konstlös prosa. Skenet består dock ty i Malgudi återuppstår de klassiska indiska legenderna i modern dräkt.

Den första romanen om Malgudi heter *Swami and friends* och är från 1935. Ju fler romaner om Malgudi som R K Narayan skrev ju mer började den lilla staden leva sitt eget liv. Roman läggs till roman och Malgudis geografi växer fram. Den är konsistent med föregående böcker.

Snart kan läsaren företa sina egna strövtåg i den lilla staden, känna igen platser, minnas händelser som tilldragit sig där. Här är det väl sorterade bokstället på järnvägsperrongen som det berättas om i *The Guide*. Du vandrar längs huvudgatan Market Road, passerar frisörsalongen Regal och tar en kopp kaffe på Anand Bhavan Hotel. Du följer den vindlande Kabir Lane. Där ligger tryckeriet *Sanningen* och i våningen ovanför finns tidningen *Banerets* enmansredaktion som så levande skildras i *Mr Sampath*. Du ser en nymålad skylt som står och torkar: "Familjeplaneringscentralen. Gratis rådgivning", läser du. Javisst, det här är ju skylten som huvudpersonen i *The Painter of Signs* målade.

Det är den lilla människan som är huvudperson, och det finns ofta en hinduisk sensmoral i berättelserna: detta att varje människa måste finna sin rätta plats i tillvaron, sin *dharma*.

Man kan förstå att både atmosfär och tonfall måste vara främmande för en svensk nobelpriskommitté. Men miljoner läsare över hela världen älskade och älskar dessa romaner.

R K Narayan skrev inte på sitt modersmål tamil utan på engelska. Därför översattes flera av dem till svenska. Om man inte finner dem på bibliotek går det säkert att hitta dem på antikvariaten. Jag vågar utlova ett fantastiskt läsäventyr. Du kommer att älska Malgudi. R K Narayan är synnerligen lättläst och skamlöst underhållande – och på samma gång är det Stor Litteratur som kommer att leva länge.

Göran Frankel

Fotnot: SYDASIEN publicerade i nr 1/98 en intervju med R K Narayan, gjord av Zac O'Yeah.

Bonusläsning i Monsun 2/01! Läs mer Sydasiens på nätet!

Surfa till: www.sydasiens.m.se/monsun.html
och använd lösenordet *windup*.
Där hittar du bland annat följande:

@ **Ranjit Devraj:** Indiska daliter gör försök
att internationalisera kastfrågan
@ **Shahid Rizvi:** Manifest against Religious
Interference in Pakistan's State Affairs

@ **Ranjit Devraj:** Radion håller ställningarna
som bästa kommunikationsmedel i Indien
@ **IPS:** Turismen hotar djurlivet i Nepal